

หนังสือชุดประวัติศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ฉบับช่นการประกวด

ของ

กระทรวงศึกษาธิการ

ป
๔๐๐
ป

หนังสือชุดประวัติศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

นายประสิทธิ์ หลักศิลา ป. ม., ศ.บ.

เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๑๐,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๔๖

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๕.๐๐ บาท

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภา

ปากคลองบางลำพู นคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ก ๐๔๔๒๐ ๓.๒

คำนำ

นับตั้งแต่กรมวิชาการได้รับมอบกิจการในหน้าที่ของกองวิชาการ จาก
กรมต่างๆ มาจัดดำเนินการแล้ว ก็ได้คำนึงถึงเรื่องความเดือดร้อนที่นักเรียน
และผู้ปกครองนักเรียนได้รับเนื่องจากตำรา และแบบเรียนต่างๆ ซึ่งบางคราว
หาไม่ได้บ้าง ต้องเปลี่ยนใช้ทุกๆ ปีบ้าง และอื่น ๆ ดังที่ทราบกันอยู่ทั่วไป
กรมวิชาการจึงได้พยายามที่จะกำจัดความเดือดร้อนเหล่านั้น ในขั้นต้น
กรมวิชาการเห็นว่า ผู้ที่มีความรู้และทรงคุณวุฒิย่อมมีอยู่ทั่วไปไม่เฉพาะแต่ใน
กรมวิชาการเท่านั้น จึงได้วางระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการจัดทำ
ตำราและแบบเรียน พ.ศ. ๒๔๕๕ ขึ้น และได้ประกาศประกวดแบบเรียน
เป็นครั้งที่ ๑ แบบเรียนสำหรับวิชาที่เรียกประกวดมีทุกสาขาวิชาที่เป็นหลัก
และเรียกประกวดทุกชั้นตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาถึงเตรียมอุดมศึกษา ส่วนวิชา
ใดที่ไม่เรียกประกวด หรือที่เรียกประกวดแล้วไม่มีผู้ส่งเข้าประกวด หรือ
ประกวดแล้วไม่ได้ กรมวิชาการก็จัดทำแบบเรียนนั้นๆ ขึ้น การประกวด
แบบเรียนครั้งที่ ๑ นั้นเป็นเวลากระชั้นชิดมากผู้ที่ส่งแบบเรียนเข้าประกวดมี
เวลาจัดทำน้อยและจำกัด ดังนั้นถึงแม้ว่ากรมวิชาการปรารถนาที่จะได้แบบเรียน
ที่ดีที่สุด ในขั้นแรกนั้นก็คงได้แบบเรียนที่ด้อยสมควรเท่านั้น กรมวิชาการจะ
ได้พยายามปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยมีการแก้ไขหรืออาจเรียกประกวดแบบเรียน
ขึ้นใหม่อีกตามโอกาส แต่การกระทำดังว่านี้จะพยายามมิให้เป็นการเดือดร้อน
เรื่องแบบเรียนอย่างที่เคยเป็นมาแล้ว กรมวิชาการได้ดำริที่จะให้ใช้แบบเรียน
โดยลำดับเป็นชุด หรือจนจบชั้นตัวประโยคทุกกระยะไป.

กองตำรา กรมวิชาการ

บัญชีเรื่อง

ภาค ๑

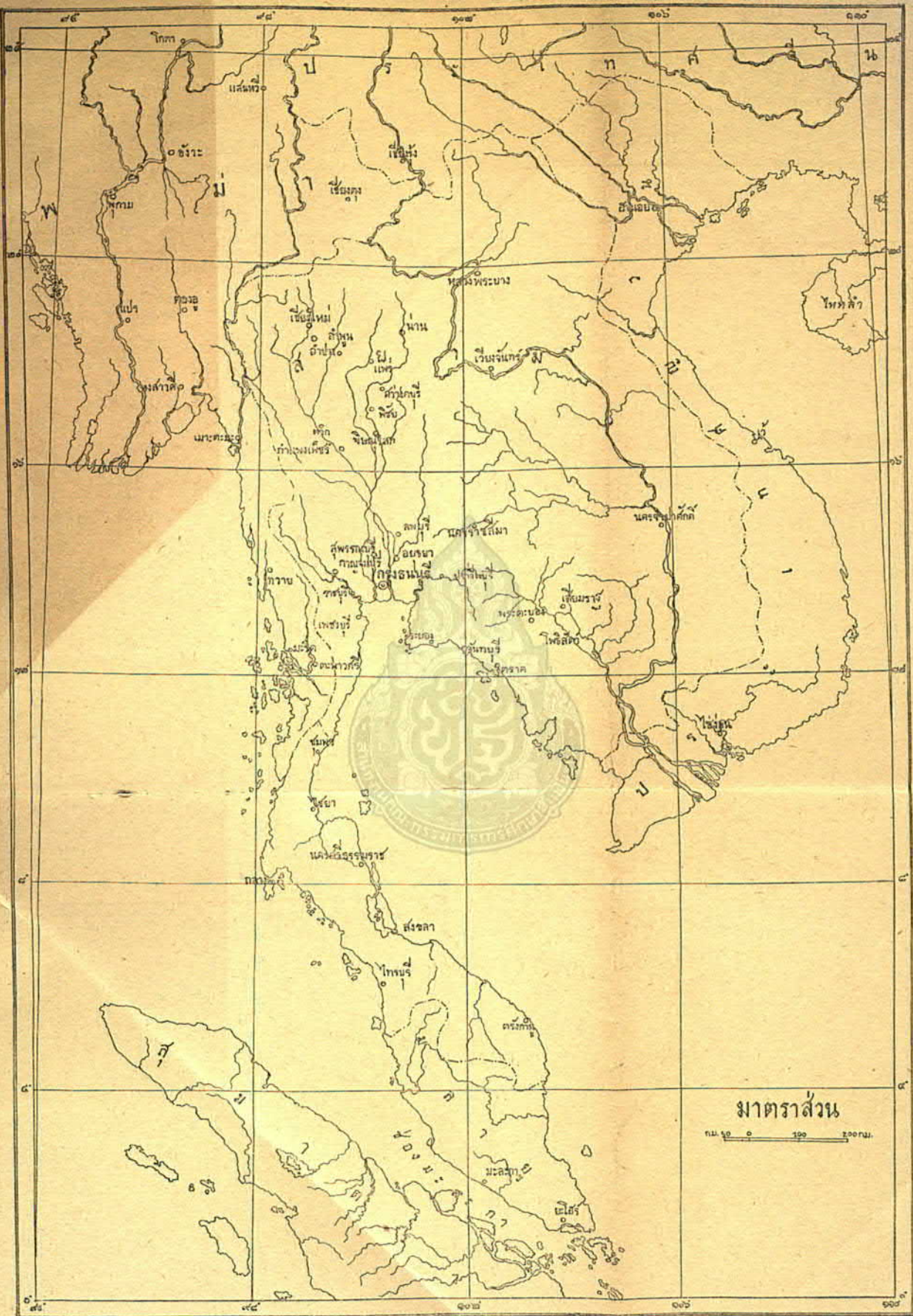
หน้า

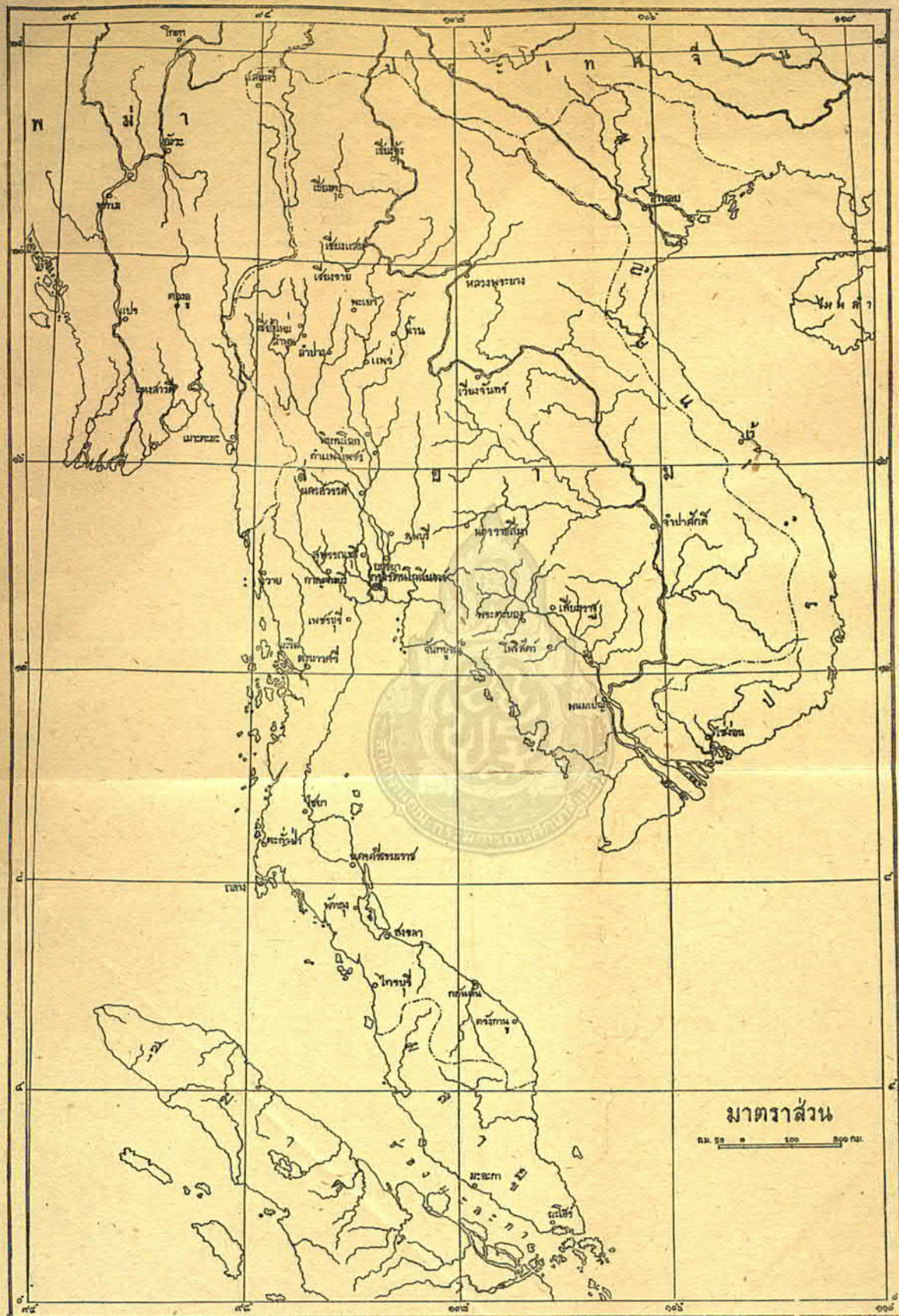
๑. ประวัติศาสตร์ไทย	๗
๒. การรวบรวมอาณาจักร	๘
๓. การแผ่อาณาจักร	๑๑
๔. สันสมัยกรุงธนบุรี	๑๔
๕. สมัยกรุงเทพ ฯ ยุคต้น	๑๕
๖. เหตุการณ์เกี่ยวข้องกับญวนและเขมร	๒๐
๗. เหตุการณ์เกี่ยวข้องกับอังกฤษและ การทนุบำรุงบ้านเมือง สมัยกรุงเทพ ฯ ยุคต้น	๒๒
๘. สมัยกรุงเทพ ฯ ยุคปัจจุบัน	๒๕
๙. รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	๒๘
๑๐. รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	๓๔
๑๑. ประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตย	๓๗
๑๒. ความเจริญของประเทศไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย	๔๐

ภาค ๒

หน้า

๑๓. สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง	๔๕
๑๔. ผลของการสงคราม	๕๓
๑๕. ประเทศใหม่หลังมหาสงคราม	๕๘
๑๖. สันนิบาตชาติ	๕๙
๑๗. สภาพของประเทศต่าง ๆ หลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง	๖๒
๑๘. ประเทศเยอรมัน	๖๓
๑๙. ประเทศอิตาลี	๗๑
๒๐. ประเทศญี่ปุ่น	๗๕
๒๑. ทำหน้าที่ของประเทศกลุ่มเผด็จการ	๗๙
๒๒. สงครามโลกครั้งที่สอง	๘๒
๒๓. พฤติการณ์สงคราม	๙๐
๒๔. ผลของการสงคราม	๙๓
๒๕. องค์การสหประชาชาติ	๙๘
๒๖. ประเทศไทยกับสหประชาชาติ	๑๐๓
๒๗. ประวัติของบุคคลสำคัญ	๑๐๕

หัวข้อเรื่อง

๑. ภาคประวัติศาสตร์ไทย

สมัยกรุงธนบุรี

การกู้เอกราชของชาติไทย

การรวบรวมอาณาจักร

การปราบเจ้าพิษณุโลก

การปราบเจ้าพิมาย

การปราบเจ้านครศรีธรรมราช

การปราบเจ้าพระฝาง

การแผ่อาณาจักร

การรวมเชียงใหม่

การรบพม่า

การตีจำปาศักดิ์

การตีเวียงจันทน์

การปราบเขมร

ต้นสมัยกรุงธนบุรี

สมัยกรุงเก่า ยุคต้น

เหตุการณ์สงครามกับพม่า

รัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑

รัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒

เหตุการณ์เกี่ยวข้องกับญวนและเขมร

เหตุการณ์เกี่ยวข้องกับอังกฤษ

การทนุบำรุงบ้านเมืองสมัยกรุงเก่า ยุคต้น

ทางศาสนา

ทางศิลปกรรม

ทางวรรณกรรม

ทางนิติศาสตร์

สมัยกรุงเก่า ยุคปัจจุบัน

รัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๔

พันธไมตรีกับต่างประเทศ

เขมรหลุดจากประเทศไทย

การทนุบำรุงบ้านเมือง

รัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๕

เหตุการณ์เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ

การปรับปรุงระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

การเลิกทาส

การทนุบำรุงบ้านเมือง

รัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๖

การเตรียมป้องกันประเทศ

เหตุการณ์เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ

การทนุบำรุงบ้านเมือง

ประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตย

การปฏิบัติและเหตุการณ์

หลักการแก้ไขระเบียบการปกครอง

ความเจริญของประเทศภายใต้ระบบประชาธิปไตย

๒. ภาคประวัติศาสตร์ทั่วไป

สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง

- มูลเหตุดั้งเดิม
- การบาดหมางระหว่างฝรั่งเศสกับเยอรมัน
 - การแข่งขันในการหาเมืองขึ้น
 - ความไม่พอใจระหว่างออสเตรเลีย อังกฤษ และเยอรมันต่อ
 - รัสเซีย
 - กลุ่มพันธมิตร
 - วิกฤตการณ์บอลข่าน

มูลเหตุปัจจุบัน

- พฤติการณ์สงคราม
- ประเทศคู่สงคราม
 - ประเทศเป็นกลาง
 - ลำดับเหตุการณ์สำคัญ
- ผลของการสงคราม
- หลักการสงบสุข
 - สัญญาสันติภาพ

ประเทศเกิดใหม่หลังมหาสงคราม

สันนิบาตชาติ

- ความมุ่งหมายในการจัดตั้ง
- กิจการที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว
- ความสำเร็จของสันนิบาตชาติ

สภาพของประเทศต่างๆ หลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง

- รัสเซีย
- เยอรมัน

อัตรา

ญี่ปุ่น

ท่าทีของประเทศกลุ่มเผด็จการ
สงครามโลกครั้งที่สอง

มรดกยุคดั้งเดิม

- อัตราการขยายตัวของเอทีโอเปียและอิตาลี
- ญี่ปุ่นกับการรุกรานจีน
- เยอรมันกับการรวมออสเตรีย เชโกสโลวาเกียและเมมเมล
- กลุ่มพันธมิตร

มรดกยุคปัจจุบัน

พฤติการณ์สงคราม

- ประเทศคู่สงคราม
- ประเทศเป็นกลาง
- ลำดับเหตุการณ์สำคัญ

ผลของการสงคราม

- การยึดครองเยอรมัน
- การยึดครองญี่ปุ่น
- ประเทศอื่นๆ ฝ่ายเยอรมัน

องค์การสหประชาชาติ

การจัดตั้ง

วัตถุประสงค์

หน่วยงานต่าง ๆ ขององค์การสหประชาชาติ
องค์การที่เกี่ยวข้องกับสหประชาชาติ

ประเทศไทยกับสหประชาชาติ

ประวัติของบุคคลสำคัญ

เกอเท

ทองเฟดโต

ทองดัดทอง

เบโทเวน

มาตามคร

ไฮด์ไคน์

ฮาร์ว

เจนเนอร์

ดอร์ค ดิสเคอร์

บิลล์มาร์ก

คินซ์

เคมาต

ภาค ๑

ประวัติศาสตร์ไทย

สมัยกรุงธนบุรี

การกู้อิสรภาพของชาติไทย

เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าแล้ว ไม่มีกษัตริย์ปกครอง บ้านเมืองกระด้างด่าดย
ผู้มั่งคั่งอำนาจก็ฉวยโอกาสตั้งตัวเป็นใหญ่ขึ้น มีการต่อสู้ชิงกันเพื่อหวังเป็นใหญ่
ในเมืองไทยต่อไป มีชุมนุมใหญ่ ๆ เกิดขึ้นหลายชุมนุม ได้แก่ชุมนุมเจ้าพิชัยโตก
ชุมนุมเจ้าพระฝาง ชุมชนมนครศรีธรรมราช ชุมชนนเจ้าพิมาย และชุมนุมเจ้าตาก

เจ้าตาก ตั้งตัวเป็นใหญ่อยู่ที่ จันทบุรี รวบรวมไพร่พลเสบียงอาหารและอาวุธ
ยุทธภัณฑ์เพื่อตรวจดูอิสรภาพขับไล่พม่าออกจากไทย พอถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๓๓๐
เจ้าตากก็ยกทัพเรือเลียบฝั่งทะเลเข้าปากอ่าวจนมาตามลำแม่น้ำเจ้าพระยา นายทองอิน
ซึ่งพม่าให้อยู่รักษาเมืองธนบุรีก็เตรียมการต่อสู้ แต่ไพร่พลเป็นไทยด้วยกัน ไม่มีใจ
สู้รบ เจ้าตากก็ยึดธนบุรีได้ นายทองอินถูกฆ่าตาย ทัพเจ้าตากตามไปตีค่าย
โพธิ์สามต้นแตกในวันเดียว ตึกแม่ทัพพม่าผู้รักษาค่ายโพธิ์สามต้นตายในที่รบ เจ้าตากก็
ได้กรุงศรีอยุธยาถนัดคนมาเป็นของไทย

เมื่อมีชัยแก่พม่าแล้ว เจ้าตากก็ตรวจดูกรุงศรีอยุธยา เห็นบ้านเมืองทรุด-
โทรมยากที่จะบูรณะให้คืนดี ทั้งพระองค์มีทหารน้อย ไม่มีกำลังไพร่พลพอจะประจำ
บ้อมค่ายต่าง ๆ ให้ทั่วถึงได้ กรุงศรีอยุธยาเป็นเมืองใหญ่เป็นชุมทางคมนาคม วิชาศึก
ยุทธมาแต่ไหนหลายทาง ทรงเห็นว่าเมืองธนบุรีเหมาะที่จะเป็นราชธานีมากกว่ากรุงศรีอยุธยา

ด้วยเหตุผลคือ ขนบรูเป็นเมืองเล็ก กำลังไพร่พลม้พอจะรักษาได้ทอดง ชาติก็จะยกมาต
ตองม้ทพเรือมาคด้วยจึงจะตได้สะดวก อีกประการหนึ่งขนบรูอยู่ใกล้ทะเลมากกว่า
ศร่อยชยจึงคิดคตอทางทะเลได้ง่ายและรวดเร็ว เป็นการปิดหนทางม้ให้หัวเมืองฝ่ายเหนือ
ทแขงอำนาจอยูนนตคตอชออาวชยทภณทจากตงประเทศได้ และทรงเห็นว่าการศึกษา
เมืองขนบรูไ้ไม่ไ้จริง ๆ ก็อาจลงเรือหนไปจนทบรูได้ และด้วยเหตุนี้จึงให้กองทพ
ลงมาทางไ้ แล้วสถาปนากรุงขนบรูเป็นราชธานี และขึ้นครองราชธัมมปี พ.ศ. ๒๓๓๐
นเอง

เวลานั้นพม่ากำลังทำสงครามคตพนกับจีน เมื่อทราบว้พระเจ้ากรุงขนบรู
คตงคตวชนเป็นอิสระ จะยกทพใหญ่มาค้ไทยก็ไ้สะดวก จึงให้เจ้าเมืองทวชยคตพนทพ
ร้อยยกเข้ามาทางไทรโยคในปลายปี พ.ศ. ๒๓๓๐ ทพพม่าเข้าคตม้กองทพไทยคตงรบอยู่
บางกุง จังหวัดสมุทรสงคราม พระเจ้ากรุงขนบรูไ้ค้จยกทพหลวงไปช้ด้วยค้ทพทวช
ค้ไ้ไป

การรวบรวมอาณาจักร

การปราบเจ้าพิษณุโลก

เมื่อสมเด็จพระเจ้ากรุงขนบรูก้ อธิษฐาพของชาติไทยค่นมา และประกาศ
คตงกรุงขนบรูเป็นราชธานีช่นแล้ว ก็เริ่มขยายอำนาจรวบรวมช้มนมต่าง ๆ มาไ้ไว้ใน
อาณาจักร พอถึงปี พ.ศ. ๒๓๓๓ เข้าฤดูฝนพ้นเวลาจะม้ค้กพม่า พระองค์จึงไ้ค้จยกทพ
ไปค้ช้มนมเจ้าพิษณุโลก เจ้าพิษณุโลกให้หลวงโกษาเป็นแม่ทพมาคตงรบที่บ้านเกยชัย
เพราะหลวงโกษาชำนาญภูมิประเทศ สมเด็จพระเจ้ากรุงขนบรูถูกบ้นทพระชงขม้ จึงถอย
ทพถบ

ฝ่ายเจ้าพิษณุโลก เชื่อว้เมื่อม้ชย กองทพขนบรูคตงคตม้หวงไ้เป็นใหญ่ใน
เมืองไทย จึงคตงคตวชนเป็นกษัตริย์ คตอยู่ไ้เพียงเจ็ดวันก้ถบช้พลง พระอินทรากรน้อง

ชายเจ้าพิษณุโลกได้เป็นใหญ่แทน แต่ไม่กล้าตั้งตัวเป็นกษัตริย์ ราชบุตรไม่นิยมพระอินทร-
 อากรเหมือนเจ้าพิษณุโลก ในไม่ช้าก็อ่อนกำลังลง เจ้าพระฝางเห็นได้ก็ยกทัพมาล้อม
 พิษณุโลกไว้ต้องเดือนก็เข้าเมืองได้ พระอินทรอากรรู้ตัวเร่ไรโทษ เจ้าพระฝางให้กวาด
 ดันอพยพผู้คนไปเมืองฝาง

การปราบเจ้าพิมาย

ครั้นสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีถึงกับพระนคร รัชชาพระองค์หายบาดแผล
 แล้ว ทราบว่าเจ้าพิษณุโลกรบกับเจ้าพระฝาง เห็นเป็นโอกาสที่จะปราบชุมนุมอื่น ๆ ได้
 จึงจัดทัพยกไปตีพิมาย ให้พระมหามนตรีกับพระราชวรินทร์ยกเข้าตีทางทิศใต้ทางด้าน
 กระโทก พระองค์เองเข้าตีทางตะวันตกทางด้านจอหอ เจ้าพิมายให้เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์
 กับพระมหามนตรีและมองย่ำพม่าซึ่งหนีไปอยู่ด้วย คุมทัพมาตั้งรับที่ด้านจอหอ และ
 ให้พระยาวรวงศาธิราชมาตั้งรับที่ด้านกระโทก ได้ต่อสู้กันเป็นสามารด ในที่สุดเจ้า-
 พระยาศรีสุริยวงศ์ พระมหามนตรี และมองย่ำถูกจับตัวไว้ได้ส่งพระยาวรวงศาธิราชหนี
 ไปเขมร

เมื่อเจ้าพิมายทราบว่ากองทัพธนบุรีได้ตีด้านจอหอและด้านกระโทกแล้ว ก็
 ไม่คิดต่อสู้ อพยพครอบครัวหนีมาอยู่จะไปพึ่งเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุต แต่ถูกจับได้ ครั้น
 แรกพระเจ้ากรุงธนบุรีจะชุบเลี้ยงไว้ แต่เจ้าพิมายกระด้างกระเดื่อง จึงให้เจ้าเร่ไรโทษเสีย
 การปราบเจ้านครศรีธรรมราช

ในปี พ.ศ. ๒๓๓๒ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดให้เจ้าพระยาจักรีเป็น
 แม่ทัพใหญ่ยกไปตีชุมนุมเจ้านครศรีธรรมราช แต่เนื่องด้วยแม่ทัพนายกองแตกสามัคคีกัน
 จึงตีไม่แตก ต้องถอยทัพมาตั้งอยู่ที่ไชยา สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงพระดำริว่า
 ถ้าพมแม่ทัพนายกองเห็นจะตมเมืองนครศรีธรรมราชไม่ได้ จึงเสด็จยกทัพเรือไปตีไชยาแล้ว

ให้เจ้าพระยาจักรีกับพระยาพิชัยราชาคุมทัพยกไปตีนครศรีธรรมราชทางบก ส่วน
พระองค์เอง คุมทัพยกไปทางเรือ กำหนดเข้าตีเมืองนครศรีธรรมราช พร้อมกันทั้ง
สองทาง

เจ้านครศรีธรรมราชดำริเห็นว่ากองทัพขนบรียกไปทางบกแต่ทางเดียว ไม่ได้
เตรียมด้านทานทางเรือไว้ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจึงยึดเมืองนครศรีธรรมราชได้
เจ้านครศรีธรรมราชหนีไปส่งขดตาแล้วเลยไปบัตถาน พระยาบัตถานก่ดัวอำนาจไทย ก็
สั่งตัวเจ้านครศรีธรรมราชมาให้ คณะลูกขุนปรึกษาไทยเจ้านครศรีธรรมราชถึงตาย
แต่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีไม่เห็นด้วย ทรงเห็นว่าเจ้านครศรีธรรมราชไม่เคยเป็นข้า
มาก่อน ทศอธิษฐานจะถือเป็นความผิดยังไม่ได้ และเมื่อจับตัวได้แล้วก็อ่อนน้อมโดยดี
ไม่มกระด้างกระเดื่อง จึงเอาตัวเจ้านครศรีธรรมราชเข้ามารับราชการที่กรุงธนบุรี
ส่วนเมืองนครศรีธรรมราชนั้น โปรดให้เจ้านราธิราชวงศ์ ซึ่งเป็นเจ้าหลานเขยอยู่รักษาแทน
การปราบเจ้าพระฝาง

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๓๓๓ มีข่าวมาถึงกรุงธนบุรีว่าเจ้าพระฝางให้กองทัพลง
มาลาดตระเวนถึงอภัยขานและชนบท เป็นทานของเตรียมการระดมตกรุงธนบุรี สมเด็จพระ
เจ้ากรุงธนบุรีจึงให้จัดทัพ พระองค์เองคุมกองทัพเรือ ให้พระยาบรมราชกับ
พระยาพิชัยยกไปทางบก เจ้าพระฝางจึงจัดทัพมาตั้งรับที่พญาลอก กองทัพกรุงธนบุรี
เข้ายึดเมืองพญาลอกได้และตีทัพเมืองฝางถอยไป กองทัพกรุงธนบุรียกขึ้นไปล้อม
เมืองฝาง พวกชาวเมืองเห็นกองทัพกรุงธนบุรีมกำลังดำมารบฤทธิ์เดชเจ้าพระฝาง
ไม่ได้ ก็ครันคร้าม ทงเผอิญช้างของเจ้าพระฝางตกถูกเป็นช้างพังเผือกในเวลานั้นด้วย
เจ้าพระฝางเห็นว่าช้างเผือกเกิดในเวลามืดค่ำ เป็นลัญญารมย์ของข้าศึก ก็ท้อใจ
ทอดทิ้งตำแหน่งก่ดหูกออกไปทางเหนือ กองทัพกรุงธนบุรีติดตามจับตัวเจ้าพระฝาง
ไม่ได้ ได้แต่ช้างเผือกมาถวายเป็นของขวัญ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจัดการบ้านเมืองเรียบร้อยแล้ว
ก็เสด็จกลับ

การแผ่อาณาเขต

การรวมเชียงใหม่

เมื่อรวบรวมอาณาจักรเป็นปึกแผ่นชนแล้ว สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีก็เริ่มทำสงครามแผ่อำนาจขยายอาณาเขตและด้านทานการรุกรานของพม่า ในปีพ.ศ. ๒๓๓๓ โปมะย่องวน ซึ่งพม่าให้เป็นผู้รักษาเมืองเชียงใหม่ ได้กำลังจากพวกชาวเมืองฝางที่อพยพหลบหนีไปเข้าด้วย จึงยกทัพลงมาตีสวรรคโลก สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจึงให้จัดทัพยกขึ้นไปตีเชียงใหม่ เป็นการตัดกำลังมิให้พม่ามารุกรานไทยได้อีก แต่ตีหักเอาเมืองไม่ได้ เชียงใหม่ด้านทานแข็งแรงมาก ต่อมาในปีพ.ศ. ๒๓๓๗ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงทราบข่าวว่ามอญเป็นกบฏคือพม่า เป็นโอกาสที่จะยกไปตีเชียงใหม่เป็นการตัดกำลังพม่าเสียทางหนึ่งก่อน จึงให้รวบรวมกองทัพยกขึ้นไปตีเชียงใหม่ คราวนี้ตีหักเอาเมืองได้ โปมะย่องวนแม่ทัพพม่าหนีไปได้

การรบพม่า

ในปีพ.ศ. ๒๓๓๗ ขณะที่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีเสด็จยกทัพกลับมาจากเชียงใหม่ พม่าให้ยุบยอชิงหวุ่นเป็นแม่ทัพยกติดตามครัวมอญที่หนีเข้ามาในเขตไทยทางด้านเจดีย์ด้ามองค์ ทัพพม่าตีทัพไทยที่คงรบอยู่ ที่หาดินแดงแขวงเมืองกาญจนบุรีถอยมา สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจึงให้กองทัพถอยลงมาจากเชียงใหม่ยกลงมาตั้งรับพม่าที่บางแก้วราชบุรี กองทัพไทยปะทะกับกองทัพยุบยอชิงหวุ่นจันระเลยได้เป็นอันมากและตีทัพพม่าซึ่งยกหนุนมาแตกถอยไป

อะแซหวุ่นกี้แม่ทัพใหญ่พม่าต้องการจะตีเมืองไทยให้ได้ จึงดำเนินยุทธวิธีแบบพระเจ้าบุเรงนอง คือยกทัพใหญ่มาตีหัวเมืองฝ่ายเหนือของไทยให้ได้เสียก่อน แล้วใช้เป็นฐานทัพตีกรุงธนบุรีต่อไป ในปีพ.ศ. ๒๓๓๘ พม่าจัดทัพใหญ่ยกมาตีหัวเมืองฝ่ายเหนือ ทัพพม่าตีพิษณุโลกได้ แต่ยังไม่ทันได้ดำเนินการเข้าตีกรุงธนบุรี

ก็พ้อดพระเจ้ามังระต้นพระชนม์ถึง กษัตริย์องค์ใหม่ให้เรียกกองทัพกลับไป

การตีจำปาศักดิ์

ระหว่างที่ไทยคิดพันรบพุ่งกับพม่าในปี พ.ศ. ๒๓๓๗ นั้น เจ้าเมืองนางรอง ซึ่งเป็นเมืองชนของเมืองนครราชสีมา ไปขอเป็นเมืองขึ้นต่อเจ้านครจำปาศักดิ์ซึ่งตั้งเป็นอิสระอยู่ เมื่อเสร็จศึกพม่าแล้ว สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจึงโปรดให้เจ้าพระยาจักรียกทัพไปปราบเมืองนางรอง กองทัพไทยได้เมืองนางรอง เมืองนครจำปาศักดิ์ และหัวเมืองต่างๆ อีกหลายเมือง เช่นเมืองสุรินทร์และเมืองซุขันธ์ เป็นต้น

การตีเวียงจันทน์

พระวอซึ่งเป็นขุนนางผู้ใหญ่เมืองเวียงจันทน์ เกิดวิวาทกับเจ้าเวียงจันทน์ พระวอจึงหนีมาอยู่ กับเจ้านครจำปาศักดิ์ เมื่อไทยตีจำปาศักดิ์ได้ พระวอก็ยอมอ่อนน้อมโดยดี ไทยจึงให้พระวออยู่รักษาเมืองจำปาศักดิ์ ครั้นกองทัพไทยกลับแล้ว เจ้าเวียงจันทน์ยกทัพมาตีจำปาศักดิ์และจับพระวอฆ่าเสีย สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจึงโปรดให้ สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก กับ เจ้าพระยาสุรสีห์ ยกทัพไปตีเวียงจันทน์ ทัพไทยตีเมืองเวียงจันทน์แตก เมืองหลวงพระบางก็ยอมอ่อนน้อมต่อไทยด้วย เมื่อกองทัพไทยกลับได้อัญเชิญ พระมหามณเฑียรต้นปฏิมากร (พระแก้วมรกต) ลงมาด้วย

การปราบเขมร

ทางประเทศเขมร พระเจ้ากรุงกัมพูชาต้นพระชนม์ถึง โอรสต้ององค์คือ พระรามราชา กับ พระนารายณ์ราชา เกิดแย่งราชสมบัติกัน พระรามราชานั้นมาพึ่งไทย สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดให้มหาราชดำเนินถึงพระนารายณ์ราชา ให้เขมรดงบรรณาการต่อไทยดังเช่นสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่พระนารายณ์ราชาขัดขืน จึงโปรดให้จัดทัพยก

ไปตีเขมรในปี พ.ศ. ๒๓๓๒ แต่ตีไม่ได้

ต่อมาระหว่างที่กองทัพไทยยกไปตีเชียงใหม่เขมรส่งทัพเข้ามาवादค่อนผู้คน
แถวชายแดน สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจึงเสด็จยกทัพไปตีกรุงกัมพูชาในปี พ.ศ. ๒๓๓๓
แล้วแต่งตั้งให้พระรามราชาเป็นกษัตริย์ปกครองเขมร เขมรก็ขึ้นกับไทยดังแต่ก่อน

พระรามราชาพระเจ้ากรุงกัมพูชาสิ้นพระชนม์ลงในปี พ.ศ. ๒๓๓๓ โอรสขึ้น
เป็นกษัตริย์แทน แต่ยังมีอายุอยู่ เจ้าฟ้าทะละหะ (มู) ซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินเอน
เอียงไปเข้ากับญวน สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจึงโปรดให้สมเด็จพระยามหากษัตริย์-
ศึกเป็นแม่ทัพยกไปตีเขมร (และรับสั่งให้อภิเษกกรมขุนอินทรพิทักษ์ราชโอรสเป็น
กษัตริย์ปกครองเขมรด้วยเลย) แต่ไม่ทันได้กรุงกัมพูชาก็เกิดการจลาจลขึ้นในกรุง-
ธนบุรี ทัพไทยต้องยกกลับ

ดินสมัยกรุงธนบุรี

สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงคร่ำเคร่งต่อพระราชภารกิจในการรวบรวม
ประเทศให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำศึกสงครามแทบไม่มีเวลาพักผ่อนเพื่อที่จะดำรง
อิสรภาพของชาติไทยไว้ ในตอนปลายรัชกาลพระอารมณ์จึงผันแปรไปบ้าง ถึงการบ้าน
เมืองก็ฉุนแปรไป พระยาสุรศักดิ์กับพวกเป็นกบฏ บังคับให้สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี
เสด็จราชสมบัติในปี พ.ศ. ๒๓๒๔ แล้วจงจำพระองค์ไว้ พระยาสุรศักดิ์คิดการจะเป็นใหญ่
เสียเอง ก็พอลี้สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกซึ่งคุมกองทัพไปตีเขมรกลับมาถึงพระ-
นครในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๓๒๕ ราชฎีจึงพร้อมใจกันเชิญสมเด็จพระยามหา
กษัตริย์ศึกขึ้นเป็นกษัตริย์สืบราชสมบัติต่อจากสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงพระนาม
ว่าสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

กรุงธนบุรีแต่เดิมนั้นแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านกลาง การป้องกันพระ-
นครนั้น คงแนวปราการรักษาพระนครทั้งสองฟากแม่น้ำ การตั้งรักษาเมืองต้องข้าม
แม่น้ำทำให้ชักช้าไม่ทันต่อที่ สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ทรงพระดำริว่าถ้าตั้งเมือง
ทางฝั่งตะวันออกแต่เพียงด้านเดียว ก็จะได้แม่น้ำเป็นคูเมืองทั้งสองข้าง เพราะพนททาง
ฝั่งตะวันออกเป็นหัวแหลม เวลาคึกกักมากพอจะต่อสู้ได้ อนึ่งกรุงธนบุรีนั้นพระราชวัง
คับแคบมีวัดชานทางสองข้าง ขยายออกไปไม่ได้เมื่อถึงคราวจำเป็น ด้วยเหตุนี้จึงโปรด
ให้ย้ายพระนครมาตั้งทางฝั่งตะวันออกแต่เพียงด้านเดียว แล้วพระองค์ก็ปราบดาภิเษกขึ้น
เป็นกษัตริย์ครองกรุงเทพพระมหานคร เมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๓๒๕ นับเป็น
ปฐมกษัตริย์ราชวงศ์จักรีสืบมาจนบัดนี้

สมัยกรุงเทพ ฯ

ประวัติศาสตร์ของไทยสมัยกรุงเทพ ฯ นั้นอาจแยกได้เป็นสองยุคตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ยุคต้นตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า ฯ เหตุการณ์ส่วนมากในยุคนั้นเป็นเรื่องการรักษาและป้องกันอธิปไตย ได้แก่การทำสงครามป้องกันอาณาจักรและการปราบยุคเข็ญภายในประเทศ ตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า เป็นต้นมานับได้ว่าเป็นยุคปัจจุบัน เป็นสมัยที่ไทยเริ่มมีการติดต่อกับประเทศทางตะวันตก เหตุการณ์ส่วนมากจึงเป็นเรื่องการปรับปรุงบ้านเมืองให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

สมัยกรุงเทพ ฯ ยุคต้น

เหตุการณ์สงครามกับพม่า

รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

ระหว่างที่ไทยกำลังเปลี่ยนแผ่นดินใหม่และสร้างราชธานีอยู่นั้น ทางพม่าเกิดแย่งราชสมบัติกัน จึงไม่ได้ยกทัพมาตีไทย เหตุการณ์ต่อมาคือพระเจ้าปดุงได้เป็นกษัตริย์ปกครองพม่า เมื่อปราบปรามหัวเมืองต่าง ๆ ที่กระด้างกระเดื่องแห่งเมืองชนได้หมดแล้ว ก็ให้จัดทัพยกมาตีไทย

สงครามเก้าทัพ พม่ายกมาตีไทยในปี พ.ศ. ๒๓๒๗ โดยจัดเป็นขบวนทัพเก้าทัพ มีกำลังแสนห้าหมื่น ตรงมาตีกรุงเทพ ฯ ทัพพม่าตีหัวเมืองฝ่ายเหนือต้องทัพ และตีหัวเมืองฝ่ายใต้ต้องทัพ การจัดทัพของพระเจ้าปดุงครั้งนั้นประสงค์จะเอากำหนด่วนใหญ่เข้าทำมณฑลเมืองไทยมิให้มั่งปละลุ แต่พระองค์ก็การณพิพทาคในข้อสำคัญต้อง

ประการ คือ ประการแรกเกี่ยวข้องกับเวลา การเดินทางที่มีไพร่พลมากมายและยกมาหลาย
ทิศหลายทางเป็นการยากที่จะให้ถึงที่หมายได้พร้อมกัน ประการที่สองเกี่ยวข้องกับเสบียง
อาหาร ทหารไพร่มีไพร่พลมากอาหาร ย่อมไม่พอเพียงเลี้ยงกองทัพได้ทั่วถึงในระยะ
เวลานาน

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงทราบข่าวศึก ก็จัดการ
ระดมพลเป็นการใหญ่ ได้ประมาณเจ็ดหมื่นเศษ พระองค์จึงจัดทัพไปตั้งรับพม่าแต่ใน
ทางที่สำคัญ ให้กรมพระราชวังหลังยกพลหมื่นห้าพันไปตั้งรับพม่าทางเหนือ ให้
เจ้าพระยาธรรมา กับ เจ้าพระยาบวรราชกุมพลห้าพันไปตั้งรับที่ราชบุรี ให้กรมพระ-
ราชวังบวร ฯ คุมพลสามหมื่นไปตั้งรับทางด้านเจดีย์สามองค์ ส่วนพระองค์เองนั้น
คุมพลที่เหลือสองหมื่นไว้รักษาพระนครและคอยช่วยเหลือด้านที่อ่อนกำลัง

กรมพระราชวังบวร ฯ คุมทัพไปตั้งรับพม่าที่แดนคอแดน คือที่ทุ่งลาดหญ้า
แขวงเมืองกาญจนบุรี และตั้งกองทัพหน้าพม่าสองทัพซึ่งยกดองเข้ามาทางด้านเจดีย์
สามองค์ไว้ได้ด้วยยุทธวิธี คือ ตั้งเสบียงอาหารข้างศึกโดยแต่งกองโจรคอยระวังควาน ไข้
ปืนใหญ่ยิงด้วยกระสุนไม้ และดองช้างศึกไว้มากมายนาน เวลากลางคืนแบ่งกำลังให้ตอบ
เดินออกมาฟันค่ายพม่า ครั้นตกกลางคืนให้กองทัพเหล่านั้นเดินถอยลงเป็นขบวนกลับ
เข้าค่าย พม่าอยู่ในที่สูงแต่เห็นว่าไทยได้กำลังเพิ่มเติมมาเสมอ เมื่อเห็นว่าพม่าอ่อนกำลัง
ลงมากแล้ว ก็ระดมเข้าตีพม่าทุกด้าน กองทัพไทยตีทัพพม่าแตกทั้งสองกอง พระเจ้า-
ปะดุงเห็นว่าจะทำการต่อไปไม่สำเร็จ จึงรีบสั่งให้เลิกทัพกลับ

ทางฝ่ายเหนือพม่ายกมาทางเชียงใหม่ทัพหนึ่งและทางด้านแม่ละเมาอีกทัพ
หนึ่ง ทัพพม่าทางเชียงใหม่ไม่เคยมาตีลำปางเพราะเวลานั้นเชียงใหม่ยังร้างอยู่ พระยา-
กาวิละเจ้าเมืองลำปางต่อสู้ป้องกันเมืองเข้มแข็งมาก พม่าตีหักเอาเมืองไม่ได้ ก็ตั้ง
ล้อมไว้ และส่งกองทัพมาตีพิษณุโลกและเลยลงมาถึงปากพิง (ตำบลหนึ่งในจังหวัด

พิษณโลก) ก็พ้อดีพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ เสด็จยกทัพไปช่วยทัพไทย
ที่ตรงรบอยู่ทางนั้น ไทยก็พม่าแตกถอยไป และตามขึ้นไปตีกระหนาบทัพพม่าที่ล้อมเมือง
ลำปางแตกไปด้วย ส่วนทัพพม่าที่ยกมาทางด้านแม่น้ำน่านเข้าตีเมืองตากได้ พอทราบ
ข่าวว่าทัพพม่าทางเชียงใหม่นี้ก็ถอยกลับไปแล้ว

ทางฝ่ายใต้ ทัพพม่าซึ่งยกมาทางเมืองมะริดเข้ามาตีชุมพรและไชยาได้โดย
ง่าย แล้วยกเลยลงไปล้อมเมืองนครศรีธรรมราชไว้ ตอนแรกเจ้าพระยานครศรีธรรม-
ราชก็เตรียมการต่อสู้แข็งแรง เพื่อหวังคอยกำลังช่วยเหลือจากกรุงเพทฯ แต่รออยู่
ช้านานไม่ได้รับข่าว ก็เข้าใจว่าเสียกรุงแก่พม่าแล้ว เจ้าพระยานครศรีธรรมราชก็
ทิ้งเมืองอพยพครอบครัวหนีเข้าป่า พม่าก็เข้ายึดเมืองนครศรีธรรมราชไว้

เมื่อคณะกรมการ เมืองพัทลุง ทราบว่าพม้ายึดเมือง นครศรีธรรมราชได้แล้ว
ก็ไม่คิดสู้ แต่มีพระภิกษุรูปหนึ่งเป็นอธิการวัดอยู่ในเมืองพัทลุง ชื่อมหาช่วย พอกข่าว
เมืองนั้นบอกว่าเป็นผู้มีวิชาอาคม ได้ชักชวนชาวเมืองให้ช่วยกันต่อสู้พม่าเพื่อรักษาเมือง
ไว้ พระมหาช่วยได้ทำตะกรุด ผ่าประเจียด ออกแจกจ่าย เมื่อรวบรวมกำลังได้พันเศษ
พระมหาช่วยผู้อาจารย์ก็ชวนคนหาญยกเป็นขบวนทัพ ไปตั้งสกัดพม่าที่จะยกไปจากนครศรี-
ธรรมราช

เมื่อพม่าทราบข่าวกองทัพกรมพระราชวังบวรฯ ยกหนุนไปช่วยทางใต้ ก็
ยกทัพขึ้นมาและปะทะกับกองทัพไทยที่ไชยา ได้ขัดขวางพม่าต่อสู้กันตั้งแต่เข้าจนคำ
กันนั้นฝนตกยิ่งปั่นไม่ได้อีก พม่าจึงต้องถอยกลับไปแล้ว ส่วนทัพเรือพม่านั้นยกมาตีตะกั่ว
ตะกั่วทุ่งได้แล้วก็ยกเข้าตีเมืองถลาง เวลานั้นเมืองถลางยังไม่มีเจ้าเมืองเพราะพระ-
ยาธดางตายลงก่อนหน้าพม่ายกไปถึง และยังไม่ได้แต่งตั้งให้ผู้ใดเป็นแทน คุณหญิงจันทร์
ภรรยาพระยาธดางกับนางมุนน้องสาว ได้ชักชวนกรมการและชาวเมืองให้ต่อสู้พม่า

รักษาเมืองไว้เป็นสำคัญ พม่าล้อมเมืองถลางอยู่สองเดือนเห็นคืบไม่ได้และขาดเสบียง
อาหารจึงเลิกทัพกลับไป

เมื่อพม่าถอยไปแล้ว กรมพระราชวังบวรฯ ก็อยู่จัดการบ้านเมืองทางฝ่าย
ใต้ให้เรียบร้อย ให้เจ้าพระยาณรงค์ไชยสงครามและพระยาพิทักษ์ เป็นกรมการคงตำแหน่ง
อยู่ตามเดิม และประทานบำเหน็จคุณหญิงจันทร์กับนางมุขเป็นท้าวเทพสตรี และ
ท้าวศรีสุนทร ล้วนพระมหาช่วยที่สมัครดาภิเษกมาทอกรับราชการ ก็ทรงตั้งเป็น
พระยาบุคกรวังมัวร์ ตำแหน่งกรมการเมืองพิทักษ์

สงครามทำดินแดน หลังจากแพ้สงครามคราวแรกแล้ว พระเจ้าปะดุง
ก็จัดทัพยกมาตีไทยอีกในปี พ.ศ. ๒๓๒๘ คราวนี้พม่ารวมกำลังเข้าตีทางด่านเจดีย์สาม
องค์แต่ทางเดียว และพยายามจัดการตั้งเสบียงให้ดีขึ้น กองทัพหน้าพม่ามาตั้งทำดินแดน
และล้อมล้อมแควเมืองกาญจนบุรี ตั้งค่ายใหญ่ขึ้นยัดคอกันหมด ขุดสนามเพลาะ ทำ
สะพาน และต่อเรือด้วย

กองทัพหลวงและกองทัพกรมพระราชวังบวรฯ ยกขึ้นไปตามลำน้ำไทรโยก
กองทัพหลวงเข้าตีทัพพม่าที่ทำดินแดน ทัพกรมพระราชวังบวรฯ เข้าตีทัพพม่าที่
ล้อมล้อม พร้อมกันทั้งสองทัพ ทัพพม่าก็ถอยลงลำน้ำ พม่าแตกกระจัดกระจาย ตั้งแต่
นั้นพม่ามิได้ยกเข้ามาตีกรุงเทพฯ อีกเลย

สงครามฝ่ายเหนือ เมื่อกองทัพพระเจ้าปะดุงพ่ายแพ้ไทยลงทั้งสองครั้ง
บรรดาหัวเมืองขึ้นของพม่า เช่น เชียงตุง เชียงรุ้ง กะเชิงเมืองขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๓๓๐
พม่าส่งกองทัพไปปราบ แล้วเดินทัพเข้ามาในเขตไทย กำหนดจะเข้าตีลำปางในฤดูแล้ง

เมื่อทราบข่าวศึก พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ จึงโปรดให้พระยา-
กาวิละแบ่งกำลังจากลำปางไปรักษาเมืองเชียงใหม่ ทัพไทยขึ้นไปตั้งรับพม่าที่ป่าซาง
ใต้เชียงใหม่ลงมา และเกณฑ์กองทัพเมืองสุวรรณภูมิและกำแพงเพชรไปช่วยด้วย พอ

ถึงหน้าแดงพม่ายกเข้าตีบ้านและป่าช้าพร้อมกัน แต่ไทยต่อสู้เข้มแข็ง พม่าจึงตั้งค่ายล้อมอยู่ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ กำลังเตรียมทัพจะไปตีพม่าทางทวาย เมื่อทราบข่าวศึกทางป่าช้า จึงโปรดให้กรมพระราชวังบวรฯ คุมทัพไปตีพม่าที่ตั้งค่ายอยู่ที่ป่าช้าและป่าช้าแตกพ่ายไป

รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ สวรรคตลงเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๕๒ พระพุทธเลิศหล้านภาลัยขึ้นครองราชย์ต่อมา พอเปลี่ยนรัชกาลพระเจ้าปดุงก็ให้อะเติงหัวหน้าคุมทัพมาตีหัวเมืองไทยทางฝ่ายใต้ พม่าตีได้เมืองตะกั่วป่าและตะกั่วทุ่ง แล้วเข้าล้อมเมืองถดางได้ พระยาถดางเกณฑ์คนบ้องกันเมืองต่อสู้พม่าเป็นสามารด พม่าหักเอาเมืองไม่ได้ก็ทำอบายถอยทัพกลับ พระยาถดางเข้าใจว่าพม่าเลิกทัพกลับไปแล้ว จึงโปรดปลดปล่อยไพร่พลออกไปหากินตามภูมิฉานเดิม ต่อมาอีกเดือนหนึ่งพม่าก็ยกกลับเข้าตีเมืองถดางอีก คราวนั้นพระยาถดางเกณฑ์คนไม่ทัน ก็เสียเมืองแก่พม่า พอได้ข่าวว่าในกรุงส่งกำลังไปช่วย พม่าก็เลิกทัพกลับไป

เหตุการณ์เกี่ยวข้องกับญวนและเขมร

เหตุการณ์เกี่ยวข้องกับญวน

ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ เกิดศึกกลางเมืองขึ้นในประเทศญวน ฮ่องเชียงสือ ซึ่งเป็นเชื้อสายกษัตริย์ญวนหนีเข้ามาพึ่ง พระบรมโพธิ์สมภารในกรุงเทพฯ ก็ทรงให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ได้จัดกองทัพไปช่วยปราบกบฏ แต่ไม่สำเร็จ เพราะไทยต้องคิดพันรพ่วงกับพม่าอยู่ ต่อมาองเชียงสือได้ราชาภิเษกเป็นพระเจ้ายาลอง ครองราชย์ที่กรุงฮานอย ญวนกับไทยจึงมีไมตรีต่อกันตลอดรัชกาล

เหตุการณ์เกี่ยวข้องกับเขมร

การปราบเขมรยังคงอยู่ตงแต่ปลายรัชสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ขึ้นครองราชย์แล้ว จึงรับสั่งให้จัดกองทัพไปตีเขมรเอาเขมรมาชนกับไทย แล้วทรงอภิเษกนักษิกเอง เป็น สมเด็จพระนารายณ์รามาธิบดีครองกรุงกัมพูชา เมื่อพระเจ้ากรุงกัมพูชาสิ้นพระชนม์ลง จึงทรงสถาปนานักษิกจันทระชนเป็นสมเด็จพระอุไทยราชา ปกครองเขมร

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ สวรรคตลง พระอุไทยราชาไม่มาถวายบังคมพระบรมศพ เป็นแต่ให้ พระมหาอุปโยราช กับขุนนางอื่นมาแทน พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้าฯ ขึ้นครองราชย์ใหม่ ๆ เกรงจะมีศึกมารุกราน จึงให้เกณฑ์กองทัพเขมรมาช่วยป้องกันพม่า แต่พระอุไทยราชาทำเฉยเฉย พระมหาอุปโยราชกับขุนนางเขมรมิพระยาจักรี พระยาตากาโหมและพระยาสังคโลก จึงจัดการเกณฑ์ทัพเองตามพลการ พระอุไทยราชาจึงจับพระยาจักรีกับพระยาตากาโหมฆ่าเสีย ส่วนพระยาสังคโลกหนีมาไทย พระมหาอุปโยราชหนีไปตั้งตัวชนทเมืองโพธิ์สัตว พระบาทสมเด็จพระ-

พุทธเลิศหล้า ฯ ให้พระยายมราชยกทัพไป ไกล่เกลี่ยให้พระอุไทยราชา กับ พระมหาอุไทยราชปรองดองกัน แต่พระอุไทยราชาไม่ยอมพระยาราชดำเนิน ทัพไทยจึงยกเข้าตีเมืองพุทไธเพชร พระอุไทยราชาหนีไปญวน พระยายมราชจึงให้อพยพผู้คนจากเมืองพุทไธเพชร เมืองพนมเปญ และเมืองกระพงหลวง มาไว้ที่พระตะบอง ด้วยกัณฑ์

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า ฯ จึงโปรดให้มีราชดำเนินถึงพระเจ้าบาลองกษัตริย์ญวนแจ้งเรื่องพระอุไทยราชาให้ทราบ ไทยกับญวนตกลงกันให้พระอุไทยราชาปกครองเขมรตามเดิม ญวนส่งข้าหลวงมากำกับ ไทยคงได้รับแต่บรรณาการทุกปี

เหตุการณ์เกี่ยวข้องกับอังกฤษ

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย อังกฤษแต่งตั้งให้จอห์น ครอว์ฟอร์ด (John Crawford) เป็นทูตมาเจริญทางไมตรีและเจรจาเรื่องการค้ากับไทย แต่ไม่อาจตกลงกันได้

ต่อมาในรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๓ อังกฤษส่งเฮนรี เบอเนย์ (Henry Berney) มาขอให้ไทยร่วมมือกับอังกฤษรบพม่า จึงโปรดให้เจ้าพระยา-มหาโยธา (ทอเรีย) เป็นแม่ทัพยกไปช่วยอังกฤษ ทพไทยเข้าช่วยตีเมืองเมะตะมะได้ ต่อมาเมื่อเห็นว่าอังกฤษเอาเปรียบมากเกินไป จึงรับสั่งให้ถอนกองทัพกลับ ในตอนปลายรัชกาล เซอร์ เจมส์ บรูค (Sir James Brooke) ผู้แทนอังกฤษเข้ามาขอทำสัญญาทางพระราชไมตรีอีก แต่ไม่ตกลงกันได้

การทนุบำรุงบ้านเมืองสมัยกรุงเทพ ฯ ยุคต้น

ทางศาสนา

เมื่อสร้างกรุงเทพพระมหานครขึ้นเป็นราชธานีแล้ว ก็ต้องการจะทนุบำรุงให้เหมือนกรุงศรีอยุธยา ราชธานีเดิมด้วยนับถึกันว่ากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เป็นสมัยทนุบำรุงเมืองรุ่งเรือง วัดวาอารามที่สร้างขึ้นในสมัยกรุงเทพ ฯ จึงมีก่อกำแบบมาจากกรุงศรีอยุธยา นอกจากพระมหากษัตริย์จะทรงสร้างพระอารามขึ้นใหม่แล้ว ยังทรงชักชวนอุทิศทุนเจ้านายและขุนนางให้สร้างขึ้นบ้าง ถ้าวัดของใครสร้างงดงามดี ก็ทรงรับเป็นพระอารามหลวง เพื่อให้เป็นเกียรติแก่ผู้สร้าง ความนิยมในการสร้างวัดเกิดขึ้นในสมัยกรุงเทพ ฯ ยุคต้น

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า ฯ โปรดให้สร้างวัดพระศรีรัตนศาสดารามขึ้น

เป็นที่ประดิษฐานพระแก้วมรกต ให้เชิญพระพุทธรูปของโบราณมาบูรณะปฏิสังขรณ์
แล้วประดิษฐานไว้ในพระอารามที่สร้างขึ้นใหม่ เช่น อัญเชิญพระศรีศากยมุนีจากสุโขทัย
มาไว้ที่วัดสุทัศน์ พระโลกนาถจากวัดพระศรีสรรเพชญ์ในกรุงศรีอยุธยา มาประดิษฐาน
ไว้ที่วัดพระเชตุพน นอกจากนี้โปรดให้หาต้นฉบับพระไตรปิฎกมารวบรวมและประชุม
สังฆทำสังคายนาเป็นต้นฉบับที่ถูกต้อง

รัชกาลต่อๆ มาที่ทรงทูลบำรุงการศาสนาเป็นอย่างดี พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
พระพุทธรูปที่เสด็จฯ นั้นทรงศรัทธาและอุปถัมภ์พุทธศาสนา มาก สร้างและปฏิสังขรณ์พระ
อารามหลวงไว้มาก สร้างพระไตรปิฎก ส่งเสริมการเล่าเรียนปริยัติธรรม แปลคำภีร์
ต่างๆ เป็นภาษาไทยเป็นจำนวนมาก ในรัชกาลนี้เจ้าฟ้ามงกุฎ ซึ่งขณะนั้นยังผนวชอยู่
และต่อมาได้รับราชสมบัตินี้เป็นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงศึกษา
พระไตรปิฎกจนแตกฉาน แล้วทรงตั้งธรรมยุติกนิกายขึ้น

ทางศิลปกรรม

เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าแล้ว บ้านเมืองพินาศยับเยินมาก ในสมัย
สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีก็ต้องติดการศึกตลอดรัชสมัย ไม่มีเวลาฟื้นฟูเรื่องศิลปกรรม
ได้มากทั้งบรรดาช่างฝีมือก็ถูกพม่ากวาดต้อนเอาไปพม่าเสียหมด เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ
สร้างพระนครขึ้นใหม่แล้ว จึงเริ่มฟื้นฟูในเรื่องนี้

มาถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย การช่างของไทยจึงรุ่งเรือง
ขึ้นนอกพระองค์เองก็ทรงสามารถในทางช่างลึก ทรงสั่งตั้งพระอริยวงศาคตญาณ
วัดสุทัศน์ด้วยพระองค์เอง ทรงฟื้นฟูการทำมณฑปทอง และตั้งช่างไปตั้งสอนนิชานให้
แก่ชาวเมืองนครศรีธรรมราช

นอกจากวิชาการช่างต่าง ๆ แล้ว การละครและฟ้อนรำก็ได้รับการบำรุง

อย่างเต็มที่ในสมัยรัชกาลที่ ๒ เป็นแบบอย่างละครวามานทุกวันนี้

ทางวรรณกรรม

เมื่อครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี วรรณกรรมของไทยเจริญ
รุ่งเรืองมาก บทละครและวรรณคดี ๆ มีอยู่มาก แต่มาดำนัยไปเมื่อเสียกรุงแก่
พม่า สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีเริ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมในทางนี้ แต่ก็ทำไม่ได้มากเพราะติดการ
สงครามกับพม่า พอถึงสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ การวรรณกรรม
จึงรุ่งเรืองขึ้นอีก ทรงขอแรงจินตกลไปแต่งบทละครเป็นตอน ๆ แล้วมารวมกันคิสม
แก้ไขคือนำพระที่นั่ง องค์พระมหากษัตริย์ทรงตัดสินแก้บทให้เข้ากันได้ ซึ่งเรียกว่า
บทพระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ก็ทรงเป็นกวีสำคัญพระองค์หนึ่ง ทรง
พระราชนิพนธ์บทละครเรื่องต่าง ๆ เช่น อโศกนาถ รามเกียรติ์ ไชยเชษฐ์ มณพชย
คำว สังข์ทอง และไกรทอง ส่วนกวีคนสำคัญอื่น ๆ ในสมัยกรุงเก่า ยุคต้น
ก็มีเช่น นายอินทร์ เบ็ญ (ทองอินทร์) สมเด็จพระปรมานวธิ์ดิอินทร์ และ
พระสุนทรโวหาร (ภู่) เป็นต้น

ทางนิติศาสตร์

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ทรงเป็นพระราชครูในเรื่อง ความ
ยุติธรรมมาก ทุกวันเวลาทรงบาตรแล้ว เสด็จออกฟังรายงานจากข้าราชการ ซึ่งรับมอบ
ให้ตัดสิน คดีต่าง ๆ ทรงเห็นว่ากฎหมายเก่ากระจัดกระจายมาก ทั้งข้อความก็
คลาดเคลื่อนไม่ถูกต้องตรงกับหลักยุติธรรม จึงโปรดให้พวกราชบัณฑิตนำ
ตำรา และราชบัณฑิตทั้งหลาย ประชุมกันชำระกฎหมาย แล้วโปรดให้คัดลอกขึ้นสำ
ฉบับ ประทับตราครุฑ ราชสีห์ และบัวแก้ว ซึ่งเรียกกันจากกฎหมายตราสามดวง
แล้วเก็บไว้ที่ศาลหลวง หอหลวงและศาลาสุคนธ์ แห่งละฉบับ

สมัยกรุงเทพ ฯ ยุคปัจจุบัน

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ขึ้นครองราชย์เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๙๔ ก่อนขึ้นครองราชย์นั้นได้ทรงผนวชอยู่ ทรงศึกษาภาษาอังกฤษจนแตกฉานและทรงรอบรู้วิทยาการใหม่ ๆ ออกมาก เมื่อขึ้นครองราชย์แล้ว ก็โปรดให้พระเจ้าลูกเธอและบุตรหลานข้าราชการเล่าเรียนภาษาอังกฤษ โดยจ้างชาวต่างประเทศที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นผู้ให้การศึกษา การศึกษาภาษาอังกฤษทำให้พระองค์ทราบความเป็นไปในต่างประเทศได้ดีและกว้างขวาง ทรงตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงการบริหารประเทศ เลิกประเพณีและวิธีการบางอย่างที่ไม่เหมาะสมแล้ว พอพระองคฯขึ้นครองราชย์ก็ออกพระราชดำรัสให้พวกราชการส่งมเดื่อในเวลาเช้าเข้าเฝ้า โปรดให้ชาวต่างประเทศเข้าเฝ้าในเวลาเช้าอีก เชก ทรงเลิกประเพณีบังคับให้ราษฎรปิดประตูบ้านในเวลาพระเจ้าแผ่นดินเสด็จ และโปรดให้ราษฎรเข้าเฝ้าได้โดยใกล้ชิด

พันธไมตรีกับต่างประเทศ

ในปี พ.ศ. ๒๓๙๗ พระนางเจ้าวิกตอเรียแห่งอังกฤษแต่งตั้งให้เซอร์ จอน เบริง (Sir John Bowring) ผู้สำเร็จราชการฮ่องกงของอังกฤษ เป็นทูตมาเจริญทางพระราชไมตรีกับไทย และตกลงทำสนธิสัญญากันมีความสำคัญคือ ไทยยอมให้ชาวอังกฤษทำการค้าขายได้โดยเสรีในประเทศไทย ชาวอังกฤษมีสิทธิตั้งกงสุลไว้ประจำในประเทศไทยเพื่อควบคุมดูแลชาวอังกฤษ และกงสุลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่คนในบังคับอังกฤษ

ต่อมาระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๘๘-๒๔๓๓ ชาตินั้น ๆ ก็แต่งทูตมาเจริญพันธไมตรีกับไทย และตกลงทำสนธิสัญญาทำนองเดียวกับที่อังกฤษทำกับไทย ประเทศเหล่านี้ได้แก่สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เคนมาร์ก โปรตุเกส ฮอลแลนด์ และเยอรมัน ในปี พ.ศ. ๒๔๓๓ โปรตุเกสให้เซอร์ จอน เบาริง ซึ่งมารับราชการอยู่กับไทยเป็นพระยาสยามนุกุลกิจสยามมหิศรมหายศ แต่งตั้งเป็นราชทูตพิเศษทำสนธิสัญญากับนครเวสต์อินเดีย และเบดเยียม ที่กรุงลอนดอน ส่วนประเทศอิตาลี ฮอลแลนด์ ฮังการี และสเปน นั้นกำลังเจรจากันอยู่ในกรุงเทพฯ ก็พร้อมรัชกาล ได้มีการลงนามในสนธิสัญญาในรัชกาลต่อมา

เขมรหลุดจากอำนาจไทย

ในสมัยกรุงเทพพระมหานคร เขมรได้มีการติดต่อกับไทยโดยใกล้ชิด กษัตริย์เขมรได้รับการอบรมศึกษาในกรุงเทพฯ ตลอดจนการราชาภิเษก ไทยก็จัดการทำให้ต่อมาเมื่อฝรั่งเศสได้ยวนไฉ่ในอำนาจแล้ว ก็พยายามเข้ายึดครองเขมรด้วย วันที่ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๐๖ กองทัพฝรั่งเศสที่ไซ่ง่อนก็ยกเข้ายึดครองเขมร บังคับให้พระนโรดมลงพระนามยกแผ่นดินเขมรให้อยู่ในอารักขาของฝรั่งเศส ไทยยังไม่ยอมรับรองการยึดครองนี้ จนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๓๐ จึงได้ตกลงทำสัญญากับฝรั่งเศสเกี่ยวกับเรื่องเมืองเขมร ไทยยอมรับว่าราชอาณาจักรกัมพูชาอยู่ในอารักขาของฝรั่งเศสรับรองว่าเมืองพระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณเป็นเขตของไทย และถ้าคนชาวเขมรทำความผิดทางอาญาในเขตไทยแล้ว ไทยมีอำนาจพิจารณาและลงโทษผู้กระทำผิดตามกฎหมายของไทยได้

การทนุบำรุงบ้านเมือง

เนื่องด้วยได้มีพันธไมตรีกับนานาประเทศ ชาวต่างประเทศจึงเข้ามาค้าขาย

ในเมืองไทยมากขึ้นกว่าสมัยก่อน ๆ เพื่อเป็นการป้องกันอันตรายและให้ความคุ้มครองแก่ทรัพย์สินมรดกของชาวต่างประเทศ และเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในพระนคร พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ จึงโปรดให้จัดตั้งตำรวจพระนครบาลขึ้น ซึ่งเรียกกันในสมัยนั้นว่าโปตส์ ในรัชกาลนี้ได้สร้างถนนซึ่งเรียกกันในขั้นต้นว่าถนนใหม่ ฝรั่งเรียก นิวโรด (New Road) ภายหลังจึงมาเรียกชื่อถนนเจริญกรุง นอกจากนั้นยังมีการก่อสร้างและซ่อมแซมพระอารามกับพระนิเวศน์หลายแห่ง โปรดให้ขุดคลองและสร้างเรือค้าขายทางทะเล

เมื่อไทยทำสัญญาทางการค้ากับชาวต่างประเทศแล้ว การค้าขายในกรุงเทพฯ ก็เจริญขึ้น พวกฝรั่งเอาเงินเหรียญดอลลาร์ซึ่งใช้ในการซื้อขายทางเมืองจีนมาซื้อสินค้าไทย ราษฎรไทยไม่ยอมรับ ฝรั่งจึงเอาเหรียญดอลลาร์มาแลกเงินบาทจากรัฐบาลไทย เงินบาทไทยเวลานั้นทำด้วยเครื่องมือได้ใช้เครื่องจักร จึงมีน้อยไม่พอให้แลก พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ โปรดฯ ให้ส่งเครื่องจักรมาตั้งโรงกระษาปณ์ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๐๓ เปลี่ยนเงินตราซึ่งแต่เดิมรูปเป็นก้นกลม (เงินพดด้วง) มาเป็นเงินเหรียญ (เรียกว่าเงินแป) และเลิกใช้เบี้ยหอยตั้งแต่บัดนั้นมา

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๕ ขึ้นครองราชย์ต่อจากสมเด็จพระบิดาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๓ เมื่อขึ้นครองราชย์นั้นพระชนมายุได้เพียง ๓๖ พรรษา สมเด็จพระเจ้าพระยา-
มหาศรีสุริยวงศ์ จึงเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ระหว่างที่พระองค์เสด็จประพาสหัวเมือง
มลายูของอังกฤษได้เห็นกิจการบ้านเมืองนำมาคิดแปลงใช้ในประเทศไทย ครั้นพระชน
มายุบรรลุนิติภาวะก็ทรงผนวชแล้วจึงทำพระราชภิเษกขึ้นครองราชย์อีกครั้งหนึ่ง แล้ว
ว่าราชการแผ่นดินด้วยพระองค์เองโดยสิทธิขาด ทรงเห็นว่าประเพณีหมอบกราบใน
เวลาเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทนั้นเป็นประเพณีที่ไม่เหมาะสม จึงโปรดให้เลิก
ประเพณีนี้เสีย ให้ใช้การขึ้นและกราบคำนับตามแบบตะวันตกแทน พระองค์ได้เสด็จ
ประพาสประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปถึงสองครั้ง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรง
พระปรีชาสามารถมากตลอดเวลาที่ทรงราชย์อยู่ ๔๒ ปีเศษนั้น ทรงแก้ไขปรับปรุง
กิจการบ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองขึ้นทันสมัย และทรงนำประเทศไปในทางที่รอดพ้นอัน
ตรายได้ในคราวที่มหัศจรรย์แห่งทรง ได้พระทัยในเรื่องทุกข์สุขของไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินและ
ประสาคความร่วมเย็นเป็นสุขให้ทั่วหน้ากัน

เหตุการณ์เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ

การเสียดินแดนให้แก่ฝรั่งเศส ในปี พ.ศ. ๒๔๓๖ ไทยส่งกองทัพไป
ปราบฮ่อทางแคว้นสิบสองจุไทยและหัวพันทั้งห้าทั้งหก อันเป็นดินแดนติดต่อกับแคว้น
ตังเกี๋ยของฝรั่งเศส แต่ฝรั่งเศส ส่งกองทัพเข้าไปในแคว้นสิบสองจุไทยก่อนไทยไป
ถึง เมื่อปราบฮ่อแล้วก็ไม่ยอมถอยกลับ ไทยจึงปราบฮ่อแต่บริเวณหัวพันทั้งห้าทั้งหก
เท่านั้น แล้วตั้งกองทหารอยู่รักษาที่นั่น เป็นอันว่าไทยต้องเสียแคว้นสิบสองจุไทยให้

แก่ฝรั่งเศสไปในครั้งนั้น

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๓๖ ฝรั่งเศสตั้งเรือบินสอดแนง เข้ามาประจำใน
กรุงเทพฯ ม. ปาวี อัครราชทูตฝรั่งเศสประจำกรุงเทพฯ ได้ขอรับรองให้ไทยรับรอง
ว่าอาณาเขตของญวนนั้นจดฝังชายของแม่น้ำโขง แต่ไทยไม่ยอม ต่อมากองทัพฝรั่งเศส
เคลื่อนเข้ายึดดินแดนไทยทางเขมรและทางเหนือ ฝรั่งเศสตั้งเรือบินสอดแนงเข้ามาถึงบ่อ
จุตจอมเกล้า และแล่นเข้ามาจอดรวมอยู่กับเรือบินสอดแนง แล้วฝรั่งเศสก็ยื่นคำขาดให้
ไทยตอบภายในสี่สิบแปดชั่วโมงให้ยกดินแดนฝังชายแม่น้ำโขงและเกาะต่าง ๆ ในแม่น้ำ
โขงให้แก่ฝรั่งเศส และให้ลดใช้ค่าเสียหายให้ฝรั่งเศสสามล้านบาท ไทยขอผ่อนผันแต่
ฝรั่งเศสไม่ยอมและประกาศปิดอ่าวไทย เมื่อถูกปิดอ่าวอยู่ดีวันไทยจึงยอมรับข้อเรียกร้อง
ของฝรั่งเศสทุกประการ แต่ฝรั่งเศสก็ยังยื่นคำขาดมา อีกว่าจะต้องยึด แม่น้ำ และเมือง
จันทบุรีไว้จนกว่าไทย จะถอน กองทัพทาง ฝังชายแม่น้ำ โขงมาหมด และห้ามไม่ให้ไทยตั้ง
กองทหารที่พระตะบองและเจียมราชรัฐซึ่งไทยจำต้องยอมรับ

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๗ ฝรั่งเศสยอมถอนทหารออกจากจันทบุรี โดยไทยยกฝังชาย
ของแม่น้ำโขงตรงข้ามหาดวงพระนางและตรงข้ามปากเซให้ฝรั่งเศส แต่ฝรั่งเศสกลับไป
ยึดเมืองตราดไว้อีก จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๕๐ ไทยต้องยกดินแดนในมณฑลบูรพา คือเมือง
พระตะบองและเจียมราชรัฐให้แก่ฝรั่งเศส-ฝรั่งเศสจึงถอนทหารและคืนเมืองตราดให้

การเสียดินแดนให้แก่อังกฤษ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ ไทยได้ตกลงทำสัญญา
กับอังกฤษมีความสำคัญว่า อังกฤษให้อำนาจอศาลไทยพิจารณาพิพากษาคดีคนในบังคับ
อังกฤษได้ แต่กงสุลมีสิทธิที่จะเรียกคดีไปพิจารณาได้ ไทยยกอาณาเขตทางแคว
มตาขุบริเวณเมืองตรังกานู กถันตัน ไทรบุรีและปลัด ให้อังกฤษ

การปรับปรุงระเบียบราชการบริหารแผ่นดิน

ระเบียบการปกครองที่เป็นอยู่เดิมก่อนเสด็จขึ้น เสด็จถวัลย์ราชสมบัติ นั้น มี

อัครเสนาบดีอยู่สองคนคือเสนาบดีกรมมหาดไทย ที่สมุหนายก หัวหน้าราชการฝ่ายพลเรือน และมีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาหัวเมืองฝ่าย เหนือท้องปวง กับเสนาบดีกรมพระกล โหม ที่สมุหพระกลาโหม หัวหน้าราชการฝ่ายทหาร มีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาหัวเมืองมณฑล ท้องปวง และการทหารบก ทหารเรือ นอกจากเสนาบดีซึ่งมีตำแหน่งเป็นอัครมหาเสนาบดี ทั้งสองแล้ว มีเสนาบดีชั้นจุลเสนาบดี ๕ คือ ๑. เสนาบดีกรมคลัง มีอำนาจหน้าที่ บัญชาการ ต่างประเทศและกรมพระคลัง ๒. เสนาบดีกรมเมือง (นครบาล) มีอำนาจหน้าที่ บังคับบัญชาการ รักษาพระนครคือปกครองกรุงเทพมหานครและหัวเมืองติดต่อกับใกล้เคียง ๓. เสนาบดีกรมวัง มีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาในพระบรมมหาราชวัง และ ๔. เสนาบดี กรมนา มีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาเกี่ยวกับการไถนา

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงพระราชดำริเห็นควรระเบียบการ บริหารประเทศตามแต่เดิมนั้นไม่เหมาะสมแก่กาลสมัย เพราะมีราชการเพิ่มขึ้น และ ราชการบางอย่างอยู่ในอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการหลายฝ่ายซ้ำซ้อนกัน บางกรมก็มี ราชการอันมีอำนาจไม่ไหว บางกรมก็ไม่ทำอะไรทำ บางกรมมีผลประโยชน์มาก บางกรม ก็มีผลประโยชน์น้อย เป็นการไม่สม่ำเสมอ จึงทรงปรับปรุงกระทรวงทบวงกรมขึ้น ใหม่แบ่งหน้าที่ราชการให้เป็นส่วนเป็นสัดส่วนเพื่อให้เจ้าหน้าที่กระทรวงทบวงกรมปฏิบัติหน้าที่ ได้สะดวกไม่ซ้ำซ้อนกัน คือ ๑. กระทรวงกลาโหม ๒. กระทรวงมหาดไทย ๓. กระทรวงนครบาล ๔. กระทรวงวัง ๕. กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ๖. กระทรวง เกษตรพาณิชย์การ ๗. กระทรวงโยธาธิการ ๘. กระทรวงยุติธรรม ๙. กระทรวงการต่างประเทศ ๑๐. กระทรวงธรรมการ และ ๑๑. กระทรวงมณฑล นอก จากกระทรวงต่างๆ ดังกล่าวแล้ว มีกรมยุทธนาธิการซึ่งเป็นกรมใหญ่มีฐานะเท่ากระทรวง ผู้บังคับบัญชากกรมยุทธนาธิการมีตำแหน่งเทียบเท่าเสนาบดี จึงถือได้ว่ามี ๑๒. กระทรวง และมีเสนาบดี ๑๒ ตำแหน่ง

เมื่อได้ทรงปรับปรุงกระทรวงทบวงการชนใหม่ตั้งถาวรแล้ว ได้โปรดฯ ให้
 เสด็จตามเก็บวัดเดิมอันหมด ให้ยกเลิกตำแหน่งสมุหนายกและสมุหกลาโหมจตุสดมภ์ และ
 คอมาได้โปรดฯ ให้โอนบรรดาหัวเมืองซึ่งขึ้นกับกระทรวงกลาโหมและกระทรวงต่าง
 ประเทศมารวมอยู่ในมหาดไทยทั้งหมด กับให้กรมยมนาธิการไปขึ้นกระทรวงกลาโหม
 เหมือนทหารเรือ แต่ผู้บัญชาการคงมีตำแหน่งเสนาบดีตามเดิม ส่วนราชการบริหาร
 ส่วนภูมิภาคนั้นโปรดฯ ให้จัดระเบียบใหม่ โดยรวมหลายหัวเมืองจัดเข้าเป็นมณฑลหนึ่ง
 ทรงตั้งข้าหลวงเทศาภิบาลให้เป็นผู้สำเร็จราชการ มณฑลมีหน้าที่เป็นผู้แทน เสด็จคัดแ
 บังคับบัญชาหัวเมืองที่อยู่ในมณฑล ในหัวเมืองหนึ่งมีผู้ว่าราชการรับผิดชอบ และ
 แบ่งอาณาเขตเมืองออกเป็นอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

การเลิกทาส

ในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดี ๕ ขึ้นครองราชย์นั้นนักจดหมายเหตุชาว
 ต่างประเทศที่อยู่ในเมืองไทยเวลานั้น คำนวณได้ว่ามีจำนวนทาสอยู่ถึงหนึ่งในสามของ
 จำนวนพลเมืองทั้งหมด อำนาจนายเหนือทาสนั้นอย่างกว้างขวาง คือนอกจากจะ
 ใช้งานได้ทุก ๆ อย่างแล้ว ยังมีอำนาจเขียนคำสั่งและจำใช้ตรวน นายเงินอาจใช้ทาส
 รับโทษแทนตัวได้ เมื่อนายเงินถูกเกณฑ์ไปทักมีสิทธิใช้ทาสไปแทนได้ สมเด็จพระ
 พระรามาธิบดี ๕ ทรงเล็งดูพระราชประสงค์ที่จะเลิกทาสตั้งแต่แรกขึ้นครองราชย์
 งานเลิกทาสเริ่มขึ้นอย่างจริงจังในปี พ.ศ. ๒๔๓๗ โดยที่ใต้ทรงราชปรารภในที่ปรึกษา
 ราชการแผ่นดิน เรื่องจะลดเกยย่นอายุค่าตัวลูกทาส และจะให้บิดามารดาขายลูกเป็น
 ทาสได้แต่ตามเกยย่นอายุซึ่งจะตั้งขึ้นใหม่ ข้อความในพระราชปรารภนั้นมิได้ระดำคัญ
 อยู่ว่า การสิ่งใดซึ่งเป็นความเจริญมีแก่ราษฎร ก็ควรจะทำไปทีละเล็กละน้อยตาม
 ควรแก่เวลา สิ่งซึ่งเป็นธรรมเนียมบ้านเมืองมาแต่โบราณ แต่ไม่ยุติธรรม กับพระราช
 ประสงค์จะให้เลิกถอน แต่จะหักใจใจนั้นไม่ได้ ต้องค่อยคัดถอนไปทีละเล็กละน้อย ในที่

สุดในเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๓๗ ก็มีการประกาศพระราชบัญญัติพิกัดเกษียณอายุทาง ให้
คิดค่าตัวตามอัตราใหม่ และเมื่อถึงมายุครบ ๒๓ ปีแล้วพ่อแม่จะขายให้เป็นทาสไม่ได้
ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๔๘ ก็มีพระราชบัญญัติเลิกทาสอย่างเด็ดขาด ห้ามการขายตัวลงเป็น
ทาส การซื้อขายทางเป็นโทษทางอาญา ส่วนผู้ที่เป้นทาสอยู่แล้ว นายเงินต้องลดค่าตัว
ให้เดือนละ ๕ บาทจนกว่าจะหมด

การทนุบำรุงบ้านเมือง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงเห็นว่าการศึกษาทำให้พลเมืองเกิด
ความเฉลียวฉลาดรู้ผิดชอบชั่วดี จึงทรงทนุบำรุงการศึกษามาก แต่เดิมคนไทย
ศึกษาเล่าเรียนอยู่กับพระตามวัด ในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ โปรดให้ตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นใน
พระบรมมหาราชวังสำหรับสอนภาษาไทย ชักชวนให้ข้าราชการตั้งบุตรหลานเข้าเรียน
โปรดให้ตั้ง โรงเรียนสอนภาษาอังกฤษขึ้นอีกโรงเรียนหนึ่ง ต่อมาได้ตั้งโรงเรียนดำนมัย
ขึ้นตามพระอารามต่าง ๆ และขยายออกไปตามหัวเมือง มีการสอบไล่ให้ชิงทุนเข้าเรียน
หลวงไปศึกษาในต่างประเทศ

ในรัชกาลนี้เรื่องการคมนาคมได้มีการปรับปรุงมาก เริ่มงานไปรษณีย์
และสร้างสายโทรเลข การรถไฟก็เริ่มใช้ในรัชกาลนี้ เริ่มสร้างทางรถไฟสายนคร
ราชสีมาเป็นสายแรก ต่อจากนั้นก็สร้างสายเหนือและสายใต้ ถนนหนทางสายสำคัญ
ที่คิดขึ้น ได้แก่ถนนบำรุงเมือง ถนนเฟื่องนคร และถนนราชดำเนิน เป็นคัน โปรด
ให้ขุดคลองเป็นทางขนส่งทางน้ำอีกหลายคลอง

ในทางเศรษฐกิจนั้น โปรดให้แก้ไขเรื่องภาษีอากร จัดการคลังขึ้นใหม่
โปรดให้จัดการชลประทานเพื่อช่วยเหลือการทำนาของราษฎรให้ได้ผลดีขึ้น ทรงตั้ง

เสริมการค้าทางทะเล โปรดให้ตรวจหินได้นำตั้งแต่เกาะลังกาสังถึงจันทบุรี แล้วให้วาง
 ทุ่นปักเสาไว้ สร้างประภาคารขึ้นเพื่อบอกแก่หินโสโครกและเป็นที่สังเกตแก่เรือที่
 ไปมาทางนั้น

ในด้านการส่งเสริมสวัสดิภาพและความผาสุกของไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน โปรด
 ให้จัดการสุขาภิบาล จัดหาน้ำจืดให้ราษฎรบริโภค เริ่มโครงการจัดการประปาขึ้น
 ทรงเห็นว่าการพนันเป็นทางให้เกิดการทะเลาะวิวาทเป็นการไม่สงบสุขแก่ราษฎร จึง
 โปรดให้ลดจำนวนโรงบ่อนเบี้ยและโรงหวยลง

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงเห็นว่าประเทศไทยต้องจากสมเด็จพระราชบิดาให้เจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว พระองค์ทรงพระปรีชาสามารถในทางอักษรศาสตร์มาก ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องต่าง ๆ ได้มาก เป็นเรื่องในทางการเมือง วรรณคดี โบราณคดี บทละคร ทางศาสนา และทางปลูกใจ ทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง ตลอดจนการแปลภาษาต่างประเทศ และพระราชนิพนธ์เป็นภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ)

ขณะที่ทรงศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษ ได้ทรงพระนิพนธ์ประวัติศาสตร์ประเทศโปแลนด์ ซึ่งเดิมหนังสือเป็นภาษาอังกฤษ ชื่อ "สงครามสืบราชสมบัติโปแลนด์" (The War of the Polish Succession) พิมพ์จำหน่ายแพร่หลายในประเทศอังกฤษ และมีผู้แปลเป็นภาษาไทยด้วย วรรณกรรมชั้นสุดท้ายของพระองค์ คือพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องมัทนะพาธาหรือตำนานแห่งดอกกุหลาบเป็นภาษาอังกฤษ แต่ทรงค้างไว้ไม่ทันจบก็สิ้นรัชกาล

การเตรียมป้องกันประเทศ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นความจำเป็นที่จะต้องปลูกใจพลเมืองให้ตื่นตัว ปรับปรุงประเทศชาติให้เข้มแข็งขึ้นเพื่อรักษาเอกราชไว้ ในปีทศวรรษของราชชนนี โปรดให้ตั้งกองเสือมารักษาดินแดนขึ้น มีความมุ่งหมายที่จะอบรมความรักชาติบ้านเมือง ให้คนไทยมีความสามัคคีกัน และฝึกให้คนไทยรู้จักใช้อาวุธปืนไว้ป้องกันประเทศ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๔ โปรดให้ตั้งกองเสือขึ้น มีความมุ่งหมายทำนองเดียวกันกับการตั้งกองเสือม้า และเพื่อให้เด็กได้รู้จักความเป็นอยู่ของชาติ ให้รู้จักพึ่งตนเอง และทำประโยชน์แก่ชาติได้

สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๖ ทรงรับการศึกษาวิชาทหารมาจากยุโรป เมื่อขึ้นครองราชย์แล้วก็เริ่มบำรุงการทหารให้เข้าหลักตามแบบอย่างประเทศทางยุโรป โปรด

ให้ตราพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหารขึ้นใหม่ ตั้งกรมอากาศยานขึ้นซึ่งเป็นรากฐานของกองทัพอากาศในสมัยต่อมา

เหตุการณ์เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ เกิดการสงครามขึ้นในยุโรป ระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศส เรียกว่าสัมพันธมิตรฝ่ายหนึ่ง และเยอรมันกับฮอลันดาเดี่ยวยังการอีกฝ่ายหนึ่ง การสงครามได้กลดามใหญ่โตขึ้นจนเป็นสงครามโลก สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๖ ทรงรักสันติภาพ จึงตั้งเบนกถางอยู่ แม้อาจจะสันติสนมกับเยอรมันมากกว่าชาติอื่น ๆ ก็ตาม แต่ในที่สุดเมื่อเห็นว่าจะตั้งอยู่เป็นกถางต่อไปไม่ได้ และทรงเห็นทางที่จะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ จึงประกาศสงครามกับเยอรมันและฮอลันดาเดี่ยวยังการ ในวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ แล้วส่งทหารไปช่วยในแนวรบในยุโรป

การที่สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๖ ทรงสนับสนุนฝ่ายสัมพันธมิตรนั้น เพราะทรงเห็นว่าฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งมีอังกฤษ ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา เป็นหัวหน้า มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับไทยมาก และสัญญาทางพระราชไมตรีที่ประเทศเหล่านั้นทำกับไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลก่อน ๆ นั้น ไทยเป็นฝ่ายเสียเปรียบมาก การเข้าร่วมสงครามด้วยจะเป็นโอกาสดีที่จะให้ประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรเห็นใจไทย ยอมแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนั้นเสีย

เมื่อเยอรมันยอมแพ้ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๑ ในฐานะเป็นฝ่ายชนะสงคราม ไทยจึงเลิกสนธิสัญญาที่ทำไว้แต่เดิมกับเยอรมัน ฮอลันดาเดี่ยวยังการ และรัสเซีย ได้ ส่วนประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรก็รับรองว่าจะจัดทำสนธิสัญญากันใหม่ ในปี พ.ศ. ๒๔๖๓ ได้มีการทำสนธิสัญญานับใหม่กับสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรก

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๗ โปรดให้พระยาภิธานไมตรี (Dr. Francis B. Seyre) กับ พระวรวงศ์เธอกรมหมื่นเทววงศ์วโรปการ เป็นทูตพิเศษไปขอแก้ไข

สนธิสัญญากับประเทศต่าง ๆ ในยุโรป ในที่สุดก็ได้ตกลงทำสนธิสัญญามิตรไมตรีกับฝรั่งเศส อังกฤษ ฮอลแลนด์ สเปน โปรตุเกส เดนมาร์ก สวีเดน นอร์เวย์ และอิตาลี ตามสนธิสัญญามิตรไมตรีนั้น ไทยเป็นฝ่ายเสียเปรียบมาก จากตักทิกัตติรสุดถากราเข้า จะเรียกเก็บเงินร้อยละสามไม่ได้ และก่อให้เกิดสภาพนอกอาณาเขตในแผ่นดินไทย คือชาวต่างประเทศไม่อยู่ในอำนาจศาลไทย แต่ตามสนธิสัญญามิตรไมตรีใหม่นี้ เป็นอันยกเลิกสิทธิพิเศษของต่างประเทศโดยสิ้นเชิง แต่ภายใน ๕ ปี คงแต่ไทยได้ประกาศประมวลกฎหมายอาญาแล้วยังคงให้กงสุลเรียก คดีระหว่างคนในกัมกับไปพิจารณาที่ศาลกงสุลได้ ในส่วนการตั้งพิกัตติรภาษาสำหรับสินค้าเข้านั้น ไม่ต้องผูกมัดเช่นแต่ก่อน เว้นแต่สินค้าบางประเภทซึ่งแจ้งอยู่ในสนธิสัญญาอังกฤษ และอิตาลีเป็นพิเศษ ซึ่งไทยจะไม่เรียกเก็บสูงกว่าอัตราที่ระบุไว้ แต่พิกัตติรภาษดังกล่าวก็เป็นเพียงชั่วคราวเท่านั้น

การทูลบำรุงบ้านเมือง

ระหว่างที่ครองราชย์อยู่ ๑๖ ปี สมเด็จพระรามาธิบดี ๖ ทรงบำเพ็ญกรณียกิจสำคัญ ๆ หลายประการ ในด้านการศึกษาของประชาชน ทรงประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ บังคับให้ส่งเด็กอายุ ๗-๑๔ ปีเข้าโรงเรียน ทรงตั้ง โรงเรียนหลวงราชวุดแทนการสร้างวัดตามวัดศิขรราชประเพณี ในด้านประชาคม ทรงประกาศให้คนไทยใช้นามสกุล ให้สตรีไว้ผมยาวและนุ่งถุง สตรีที่ยังไม่มีสามีไม่ให้เรียกนางให้เรียกเสียใหม่นางสาว ทรงเปิดสถานเสาวภาและตะคองอมสันชน สมเด็จพระรามาธิบดี ๖ ทรงจัดให้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยขึ้นเป็นการฝึกหัดโดยจัดตั้งชนในบริเวณพระราชวังดุสิต เรียกว่าดุสิตธานี ดุสิตธานีมีการปกครองเป็นประชาธิปไตยโดยแท้ มีนคราภิบาลเป็นผู้ปกครอง มีผู้แทนราษฎรราษฎรเลือกเข้ามาเรียกว่าสมาชิกสภา มีการประชุมกันเป็นครั้งคราว มีการไฟฟ้าการสาธารณสุข การไปรษณีย์ และการภาษาอากร

ประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตย

สภาพของประเทศต่าง ๆ หลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ประเทศที่เคยมีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ส่วนมากก็เปลี่ยนมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ผู้มีความคิดเห็นทางการเมืองเห็นว่าการปกครองประเทศด้วยอำนาจของพระมหากษัตริย์นั้น อาจพลัดพลองได้ง่าย และจะนำประเทศให้ก้าวหน้าไปไม่ทันนานาชาติ จึงรวบรวมกันเข้าเพื่อเปลี่ยนแบบแผนการปกครองเสียใหม่ ให้ราษฎรเข้ามามีส่วนในการปกครองด้วย การเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่เช่นนี้เรียกว่าเป็นการปฏิวัติ การปฏิวัตินั้นถ้าทำมาจากเบื้องสูงคือผู้กำลังถืออำนาจปกครองอยู่นั้นได้ทำการปฏิวัติเสียเอง ก็จะไม่เกิดเหตุการณ์ยุ่งยากหรือเสียชดเชยใด ๆ ดังเช่นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ได้ทรงกระทำได้แก่การเลิกทาส การเปลี่ยนระบบการภาษีอากร และเปลี่ยนวิธีการปกครองทั้งหมด ทรงทำสำเร็จได้โดยปราศจากเหตุร้ายในบ้านเมือง แต่ถ้าเป็นการปฏิวัติไปจากเบื้องต่ำแล้ว คือราษฎรแย่งชิงอำนาจในการปกครองจากผู้ถืออำนาจการปกครองได้แก่พระมหากษัตริย์ ก็มักเป็นเหตุการณ์ร้ายแรงถึงกับเสียชดเชยใด ๆ เสมอ

ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ๑ มีผู้วางแผนการจะทำการปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองประเทศเสียใหม่ แต่รัฐบาลบ่อนักได้ เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ สวรรคตในปี พ.ศ. ๒๔๖๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ๑ ขึ้นครองราชย์ต่อมา ในระยะเดียวกันนี้แทบทุกประเทศในโลกขณะนั้นได้รับความกระทบกระเทือนจากเศรษฐกิจตกต่ำ สินค้าขายไม่ออก ห้างร้านโรงงานล้มละลายไปตามๆ กัน คนว่างงานมีเป็นจำนวนมาก รัฐบาลหารายได้ไม่พอกับรายจ่าย แม้ว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ จะทรงปรับปรุงการปกครองประเทศ โดยตั้งอภิรัฐมนตรีสภาขึ้นช่วยราชการแผ่นดิน แก้ไขการขัดข้องการเงิน คัดทอนรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือยและไม่จำเป็น และยุบกระทรวงทบวงกรมที่ไม่สำคัญ ก็ไม่สามารถทำให้ฐานะของประเทศดีขึ้น

จึงมีคณะทหารและพลเรือน เรียกว่า “คณะราษฎร” ทำการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน

เหตุการณ์ปฏิวัติ

เช้าวัน^{ที่} ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ คณะราษฎรได้ยึดพระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นที่บัญชาการชั่วคราว และแยกย้ายกันเข้ายึดสถานีรถไฟ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข และสถานที่สำคัญอื่น ๆ อัญเชิญเจ้านายเชื้อพระวงศ์ผู้ใหญ่และเชิษคนสำคัญ ๆ ไปไว้ที่พระที่นั่งอนันตสมาคม คณะราษฎรได้ออกแถลงการณ์ให้ประชาชนทราบถึงความมุ่งหมายของการยึดอำนาจ ได้มีการจัดตั้งคณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารขึ้นตามนาย ได้แก่ พ.อ. พระยาพหลพลพยุหเสนา พ.อ. พระยาทรงสุรเดช และ พ.อ. พระยาฤทธิอัคเนย์ คณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารได้มีหนังสือไปกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ซึ่งเวลานั้นประทับอยู่ที่พระที่นั่งไกลกังวอดที่หัวหิน และทูลเชิญพระองค์ให้เสด็จกลับคืนสู่พระนคร ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญสืบไป พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงตอบว่า ทรงเห็นแก่ความสงบเรียบร้อยของอาณาประชาราษฎร และพระองค์เองก็คงพระทัยจะให้มีการปกครองตามระบอบรัฐธรรมนูญอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาในวันที่ ๒๖ มิถุนายน ก็เสด็จกลับคืนสู่พระนคร

คณะราษฎรผู้ก่อการทั้งหลายพร้อมกันไปเฝ้ากราบบังคมทูลขอพระราชทานขมาในวันนั้น ซึ่งพระองค์ก็ทรงพระราชทานขมา และลงพระปรมาภิไธยในพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมให้

ในวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ก็ทรงพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวเป็นหลักปกครองประเทศ และเมื่อมีการ

เดออกตั้งผู้แทนราษฎรขึ้นตามรัฐธรรมนูญแล้ว รัฐสภาที่มีการประชุมร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร ในที่สุดในวันที่ ๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ก็ทรงพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับถาวร ซึ่งใช้เป็นหลักปกครองประเทศสืบมา

หลักการแก้ไขระบอบการปกครอง

เมื่อประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแล้ว ก็มีการแก้ไขระบอบการปกครองให้เปลี่ยนรูปไปตามระบอบใหม่ คือ

๑. จัดตั้งรัฐสภาขึ้นตามระบอบประชาธิปไตย

๒. เชิญผู้สามารถในรัฐบาลก่อนมาจัดตั้งคณะรัฐบาลใหม่ โดยพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเรียกว่า “คณะกรรมการราษฎร” คณะกรรมการราษฎรต่อมาภายหลังเปลี่ยนเรียกว่าคณะรัฐมนตรี ประธานคณะกรรมการราษฎร หรือ นายกรัฐมนตรีคนแรก ของประเทศไทยคือ พระยามโนปกรณนิติธาดา

๓. คณะราษฎรออกประกาศ เมื่อทำการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองว่า จะดำเนินการปกครองประเทศตามหลักหกประการ คือ

(๑) จะรักษาความเป็นเอกราชของประเทศ เช่น ในทางการเมือง ทางศาล และทางเศรษฐกิจ ไว้ให้มั่นคง

(๒) จะรักษาความปลอดภัยภายในประเทศ

(๓) จะบำรุงความดีสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ

(๔) จะให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกัน

(๕) จะให้ราษฎรมีเสรีภาพ มีอิสรภาพ เมื่อไม่ขัดต่อหลักทั้งสี่ข้างต้น

(๖) จะให้การศึกษาคึกคักแก่ราษฎร

“ความเจริญของประเทศไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย”

รัฐบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยได้ปรับปรุงประเทศให้เจริญก้าวหน้าขึ้น โดยยึดถือหลักหกประการ ซึ่งเป็นหลักการของคณะปฏิวัติ ดังจะเห็นได้ต่อไปนี้

ความเป็นเอกราช

เมื่อก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ความเป็นเอกราชของไทยยังไม่สมบูรณ์แท้

ประเทศต้องตกอยู่ภายใต้เงื้อมมือของต่างชาติสัญญาการค้ากับต่างประเทศที่มีผลประโยชน์ประเทศไทยอยู่ทั้งทางการเมือง ทางศาล และทางเศรษฐกิจ ทางการเมืองนั้น แม้ว่าไทยจะเป็นประเทศเอกราชมีอธิปไตยไม่อยู่ในปกครองของประเทศใด แต่ก็มีผลประโยชน์อยู่บางประการ เช่นไทยไม่อาจเรียกเกณฑ์อาหารสำหรับคนและสัตว์ เครื่องนุ่งห่ม ยานพาหนะ สถานที่ ฯลฯ ตลอดจนเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ในการทหาร เช่นน้ำมัน เชื้อเพลิง จากชาวต่างประเทศ หรือเรียกเกณฑ์เพื่อเป็นทหาร แม้จะออกค่าแรงทดแทนให้ ทางศาลนั้นแม้ว่าจะมีการเจรจาขอแก้ไขสนธิสัญญา กับต่างประเทศเป็นผลสำเร็จมาตั้งแต่รัชกาลพระมงกุฎเกล้าฯ แล้วก็ตาม แต่ตามสนธิสัญญาฉบับใหม่ ต่างประเทศยังไม่ยอมยกเลิกสภาพนอกอาณาเขตจนกว่าไทยจะประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาตามแบบอารยประเทศเป็นเวลาห้าปี ส่วนทางเศรษฐกิจนั้นไทยยังถูกผูกมัดในเรื่องผูกคอตราการค้า การ ซึ่งมีข้อจำกัดการเก็บภาษีสินค้าเข้าบางอย่างเป็นเวลาดังสืบรัฐบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยได้เร่งรัดจัดทำประมวลกฎหมาย และประกาศใช้ครบถ้วนในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ และในปีต่อมาสนธิสัญญาที่ทำไว้กับนานาประเทศในรัชกาลที่ ๖ นั้นสิ้นอายุลง รัฐบาลจึงเปิดการเจรจากับนานาชาติเพื่อทำสนธิสัญญากันใหม่ การทำสัญญาและยกเลิกเปลี่ยนสัญญาอันได้สำเร็จเรียบร้อยบริบูรณ์ใน พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นอันว่าไทยได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์ทั้งในทางการเมือง ทางศาลและทางเศรษฐกิจ ดังเห็น

เป็นต้นมา รัฐบาลมณฑลในการตั้งผูกขาดหรือเรียกเกณฑ์ เพื่อการทหาร มณฑลในการปรับปรุงกำลังทหารได้อย่างเต็มที่ เพื่อป้องกันอธิปไตยของประเทศ ศาตไทยมีอำนาจชำระคดีชาวต่างประเทศได้เช่นเดียวกับชาวไทย ประเทศไทยมณฑลในการเก็บภาษีอากรและศุลกากรได้ตามที่เห็นสมควร

ความปลอดภัยและผาสุกของพลเมือง

รัฐบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยได้เอาใจใส่ดูแลความเป็นอยู่ของราษฎร จัดการปกครองให้ราษฎรมีความปลอดภัยอยู่ด้วยความผาสุกและเป็นพลเมืองดี ได้ปรับปรุงการตำรวจให้มีสมรรถภาพมากขึ้น จัดตั้งกองปราบโจรผู้ร้ายทั่วไปทุกจังหวัด จัดหาอาวุธและยานพาหนะ ปรับปรุงเพิ่มเติมกำลังเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น จัดให้มีวิทยุรับส่งติดต่อระหว่างจังหวัดที่มีเหตุการณ์สำคัญ การราชทัณฑ์นั้นได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้ตรงตามหลักการราชทัณฑ์สากล จัดให้มีการอบรมศีลธรรมแก่ผู้ต้องขัง และมีการฝึกสอนวิชาชีพให้ เป็นต้นว่าการตัดผม การเย็บปักถักร้อย เพื่อให้ออกไปประกอบอาชีพพลบคนเป็นคนดี รัฐบาลได้ดำเนินการจัดให้ราษฎรมีที่พักอาศัยโดยจัดตั้งนิคมสร้างตนเองและนิคมกสิกรรม เพื่อให้ราษฎรเข้าทำนา ทำไร่ ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการส่งเสริมคนอนาถา โดยจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราและคนทุพพลภาพขึ้น

ในด้านการสุขภาพอนามัย รัฐบาลได้ขยายการสร้างสถานพยาบาลเพิ่มขึ้นหลายแห่ง จัดให้มีสุขศาลาชนในท้องที่อำเภอและตำบลต่างๆ จัดสร้างบ่อน้ำ ถึงน้ำฝน และสระน้ำในท้องที่ที่ขาดแคลนน้ำ จัดให้มีหน่วยป้องกันโรคติดต่อชน ปฏิบัติการในท้องที่ต่างๆ ทำให้จำนวนคนป่วยตายด้วยโรคติดต่ออันตรายลดจำนวนลงเป็นลำดับ

การเศรษฐกิจ

รัฐบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ได้พยายามส่งเสริมเศรษฐกิจของ
ประเทศ เพื่อช่วยให้ประชาชนได้ทำมาหากินสะดวก ทำการผลิตได้มากขึ้น อาชีพ
สำคัญชาวไทยคือการเกษตร ได้แก่การเพาะปลูก การป่าไม้ และการเลี้ยงสัตว์
เป็นต้น การเพาะปลูกในประเทศขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ตามธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่
ปีใดมีน้ำท่วมมากผลิตปกติหรือฝนตกน้อยผลิตปกติ มีน้ำน้อยทำการเพาะปลูกก็เสียหาย
มาก รัฐบาลได้ขยายกิจการชลประทานเพิ่มขึ้น ทำให้เนื้อที่ทำการเพาะปลูกมีผลผลิต
ขึ้น รัฐบาลได้ส่งเสริมการทำป่าไม้และนำโรคผดวนกรรมมาใช้ทำประโยชน์ได้มากขึ้น
เช่นใช้ในการก่อสร้าง การทำเครื่องแต่งบ้าน การทำภาชนะและทำเชื้อเพลิงเป็นต้น
และในเวลาเดียวกันรัฐบาลก็ได้จัดการปลูกและบำรุงป่า ทำการควบคุมหวงห้ามการ
ทำไม้บางชนิด เป็นการสงวนป่าไม้มิให้สูญไป ในทางการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์
นั้น รัฐบาลได้ดำเนินการปราบปรามโรคระบาดสัตว์ชนิดต่าง ๆ และผลิตวัคซีนชนิด
ต่าง ๆ ส่งเจ้าหน้าที่ออกทำการฉีดยาป้องกันโรคสัตว์

รัฐบาลได้สังเกตเห็นประโยชน์ของการสหกรณ์ ในด้านส่งเสริมการ เศรษฐกิจ
ของประชาชน จึงส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสมาคมสหกรณ์ ให้แพร่หลาย การดำเนิน
ธุรกิจแบบสหกรณ์ นอกจากการที่บุคคลหลายคนร่วมกันจัดตั้งสมาคมขึ้นด้วยใจสมัคร เพื่อ
ช่วยตัวเองและช่วยซึ่งกันและกัน การสหกรณ์อาจนำไปใช้ในด้านเศรษฐกิจได้ เช่น
การหาทุน การขายพืชผล การขายสินค้าเบ็ดเตล็ด การบำรุงที่ดิน และการ
ผลิตโภคภัณฑ์ เกษตรกรรม เป็นต้น

การขนส่งก็มีความสัมพันธ์กับการเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก การ
ขนส่งอาจช่วยให้การเดินทางหรือการขนสินค้าระหว่างท้องที่ต่าง ๆ สะดวกและรวดเร็ว
ยิ่งขึ้น รัฐบาลได้ขยายการขนส่งทั้งทางบกทางน้ำและทางอากาศ ทางบกนั้นได้ขยาย

ทางรถไฟออกไปและปรับปรุงให้ดีขึ้น มีการก่อสร้างถนนหนทางมากขึ้นให้ติดต่อถึงกันได้เกือบทุกจังหวัด การขนส่งทางทะเลนั้นรัฐบาลได้ดำเนินการขุดลอกสันดอนที่ปากน้ำเจ้าพระยาให้ลึกยิ่งขึ้น เพื่อให้เรือเดินสมุทรขนาดใหญ่แล่นเข้ามาเทียบท่าเรือกรุงเทพฯ ได้ โดยไม่ต้องขนถ่ายสินค้าลงเรือลำเล็กๆที่เกาะตั้งอยู่อย่างแต่ก่อน การขนส่งทางอากาศของประเทศก็ได้ก้าวหน้าขึ้นอย่างมากมาย ท่าอากาศยานดอนเมืองได้เป็นทางผ่านของเครื่องบินนานาชาติที่มีย้ายการบินมาทางภูมิภาคตะวันออกไกล รัฐบาลได้ปรับปรุงและก่อสร้างสนามบินเพิ่มเติมขึ้นในหลายจังหวัด เพื่อให้ความสะดวกในการขนส่งทางอากาศ

นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ส่งเสริมการอุตสาหกรรมของประเทศ เช่นการทำเหมืองแร่ การทอผ้า การดัดแปลงพืชผลจากการเกษตรเป็นต้น ให้แพร่หลายยิ่งขึ้น ส่วนการอุตสาหกรรมภายในครอบครัว คือกิจการที่ชาวชนบทในประเทศไทยทำกันภายในครอบครัว เพื่อผลิตของใช้เองและเพื่อขายบ้าง ก็ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ได้แก่การทอผ้า การทำร่ม การทำเครื่องจักสาน และการทำเครื่องดินเผา เป็นต้น การอุตสาหกรรมในครอบครัวช่วยให้ชาวชนบทได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นการเพิ่มพูนรายได้ของตนเอง

สิทธิและเสรีภาพของราษฎร

ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พลเมืองไม่รู้ว่าตนมีสิทธิและหน้าที่อย่างไร พลเมืองไม่มีสิทธิและไม่มีเสียงในทางการปกครองบ้านเมือง และมีการกดขี่ถ้าไม่เท่าเทียมกัน พลเมืองถูกกีดกันไม่ให้ดำรงตำแหน่งบางตำแหน่ง แต่เมื่อประเทศไทยได้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีรัฐธรรมนูญเป็นหลักปกครองประเทศ

ขึ้นแล้ว รัฐธรรมนูญได้แต่งตั้งวิธีสิทธิและหน้าที่ของประชาชนชาวไทยไว้ชัดแจ้ง
พลเมืองมีความเต็มอกภาคภูมิใจอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย ไม่ว่าในการเข้ารับราชการ
การเป็นทหาร การเสียภาษีอากร หรือการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนของตนขึ้นทำหน้าที่
ในการปกครองประเทศ ประชาชนชาวไทยทุกคนมีเสรีภาพที่จะกระทำใด ๆ ก็ได้
ภายในขอบเขตของกฎหมาย ซึ่งอาจได้เกิดด้วยความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี

การศึกษา

รัฐบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ได้ขยายการศึกษาออกไปกว้างขวาง
เปิดโรงเรียนต่าง ๆ มากขึ้น ปรับปรุงการศึกษาประเภทบังคับ จัดหาเครื่องอุปกรณ์
การสอน การเรียน แจกหนังสือเรียนให้แก่นักเรียนประชาบาล รัฐบาลได้ส่งเสริม
ให้ประชาชนจัดการศึกษาเอง ตั้งเสริมโรงเรียนราษฎร์ให้มีฐานะดีขึ้นด้วยการให้
เงินอุดหนุน รัฐบาลได้จัดให้มีการสอนวิชาอาชีพเบื้องต้น (ประโยคมัธยมอาชีวศึกษา
ตอนต้น) แก่เด็กที่จบการศึกษาประเภทบังคับ และขยายออกไปเปิดสอนประโยค
มัธยมอาชีวศึกษาตอนปลายและประโยคอาชีวศึกษาชั้นสูง และจัดตั้งมหาวิทยาลัย
เพิ่มขึ้น

การให้การศึกษานับมีประโยชน์เพียงแต่ให้อ่านออกเขียนได้เท่านั้น แต่ยังมุ่งหวัง
ให้ราษฎรได้รู้จักหน้าที่และสิทธิของพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ให้ราษฎรมี
การครองชีพดีและประพฤติตนไปในทางที่ชอบด้วย รัฐบาลได้จัดการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้น
เปิดการสอนทั้งในพระนครและต่างจังหวัด เปิดสอนการอาชีวศึกษาผู้ใหญ่ สอนวิชา
อาชีพให้ เช่น ช่างไม้ ช่างเย็บเสื้อผ้า ช่างตัดผม ช่างเครื่องยนต์ และการบัญชี
 เป็นต้น รัฐบาลได้จัดตั้งห้องสมุดสำหรับประชาชนขึ้นในที่ชุมนุมชน เพื่อให้ราษฎร
ได้ใช้เวลาว่างแสวงหาความรู้

ภาค ๒

ประวัติศาสตร์ทั่วไป

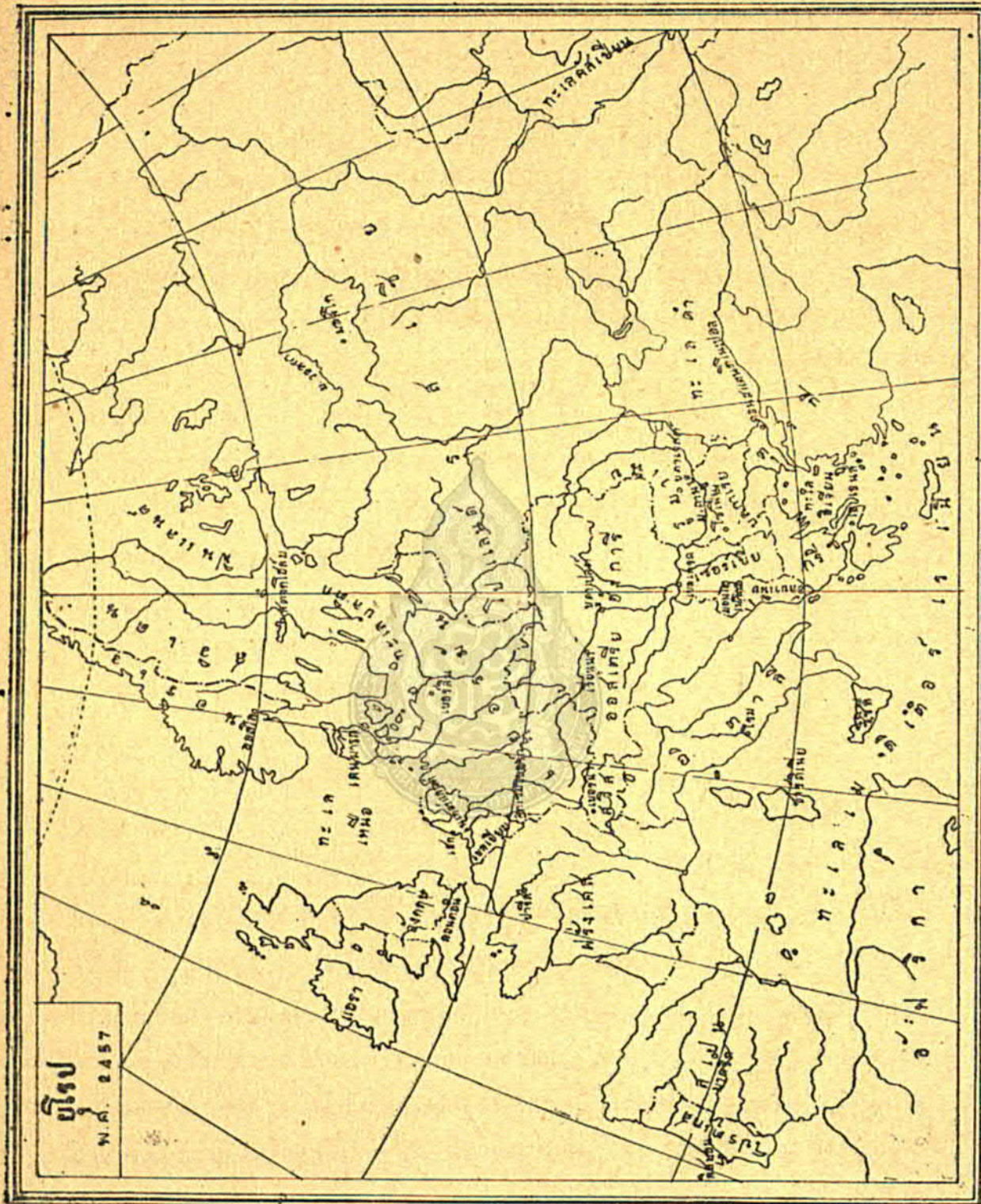
สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง

๑. มูลเหตุ

มูลเหตุดั้งเดิม

๑. การบาดหมางระหว่างฝรั่งเศสกับเยอรมัน ในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ เกิดการสงครามระหว่างฝรั่งเศสกับเยอรมัน ซึ่งเรียกว่าแฟรงโก-ปรัสเซียนอร์ (Franco-Prussian War) เนื่องจากด้วยฝรั่งเศสขัดขวางมิให้รัฐปรัสเซีย (Prussia) รวมชาติเยอรมันซึ่งขณะนั้นยังแยกกันอยู่ เข้าเป็นประเทศเดียวภายใต้การปกครองเดียวกัน ผลที่สุดฝรั่งเศสเป็นฝ่ายแพ้ต้องยกแคว้นอัลซาส (Alsace) กับลอรีเรน (Lorraine) ซึ่งเป็นแหล่งอุตสาหกรรมมีถ่านหินและเหล็กมาก ให้แก่เยอรมัน ฝรั่งเศสเสียตายมากอยากได้คืน

๒. การแข่งขันกันในทางหาเมืองชน ตั้งแต่กลางศตวรรษที่ ๒๔ แห่งพุทธกาลเป็นต้นมา ประเทศต่างๆ ในยุโรป เกิดความต้องการดินแดนใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพื่อเป็นทรัพยากรพลเมือง และเพื่อให้ได้วัตถุดิบและแร่ธาตุต่างๆ ไปป้อนโรงงานในประเทศที่เป็นเจ้าของเมืองชนนั้นๆ นอกจากนั้นยังเพื่อเป็นทิวทัศน์ค้าทประโยชน์ขึ้นได้ด้วย ดังเช่น อังกฤษกับฝรั่งเศสแข่งขันกันในอัฟกานิสถาน อินเดีย และจีน รัสเซียแผ่อำนาจเข้าไปในไซบีเรียและเอเชียตอนกลาง เยอรมันเข้ายึดครองดินแดน

ยุโรปสมัยมหาสงครามครั้งที่หนึ่ง

ตอนกลางทวีปยุโรปและในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของอัฟริกา ออสเตรียต้องการบอสเนีย (Bosnia) กับเฮอร์เซโกวีนา (Herzegovina) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรตุรกี

๓. ความไม่พอใจระหว่างออสเตรียฮังการี และเยอรมัน ต่อรัสเซีย

รัสเซียพยายามจะแผ่อำนาจลงมาทางแหลมบอลข่าน เพื่อหาทางออกทะเลทางช่อง บอสโฟรัส (Bosphorus) และดาร์ดาเนล (Dardanelles) แต่ตุรกีขัดขวางได้ รัสเซียจึงดำเนินวิธีการเป็นปรปักษ์กับตุรกี รัสเซียสนับสนุนให้ชาติต่างๆ ในแหลมบอลข่าน ซึ่งอยู่ใต้อำนาจตุรกี แข่งอำนาจกันและรัสเซียได้สนับสนุนเซอร์เบียในการที่เซอร์เบียดำเนินนโยบายรวมชนชาติสลาฟ (Slav) เข้าด้วยกัน ออสเตรียฮังการีจึงไม่พอใจ รัสเซียเพราะมีชนชาติสลาฟอยู่ในอาณาจักรออสเตรียฮังการีไม่น้อย เยอรมันก็มีโครงการจะสร้างทางรถไฟจากเบอร์ลินผ่านตุรกีไปถึงนครบากแดดในอาหรับ เพื่อใช้เป็นเส้นทางค้าขายสินค้า เยอรมันจึงดำเนินวิธีการเอาใจตุรกี ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงกองทัพตุรกี จึงทำให้ศัตรูของตุรกีโดยเฉพาะรัสเซียไม่พอใจเยอรมัน

๔. กลุ่มพันธมิตร เมื่อประเทศต่างๆ ไม่ไว้ใจกัน ต่างก็พยายามรวมพวกเข้าด้วยกัน จึงเกิดเป็นกลุ่มประเทศขึ้นสองพวก ได้แก่

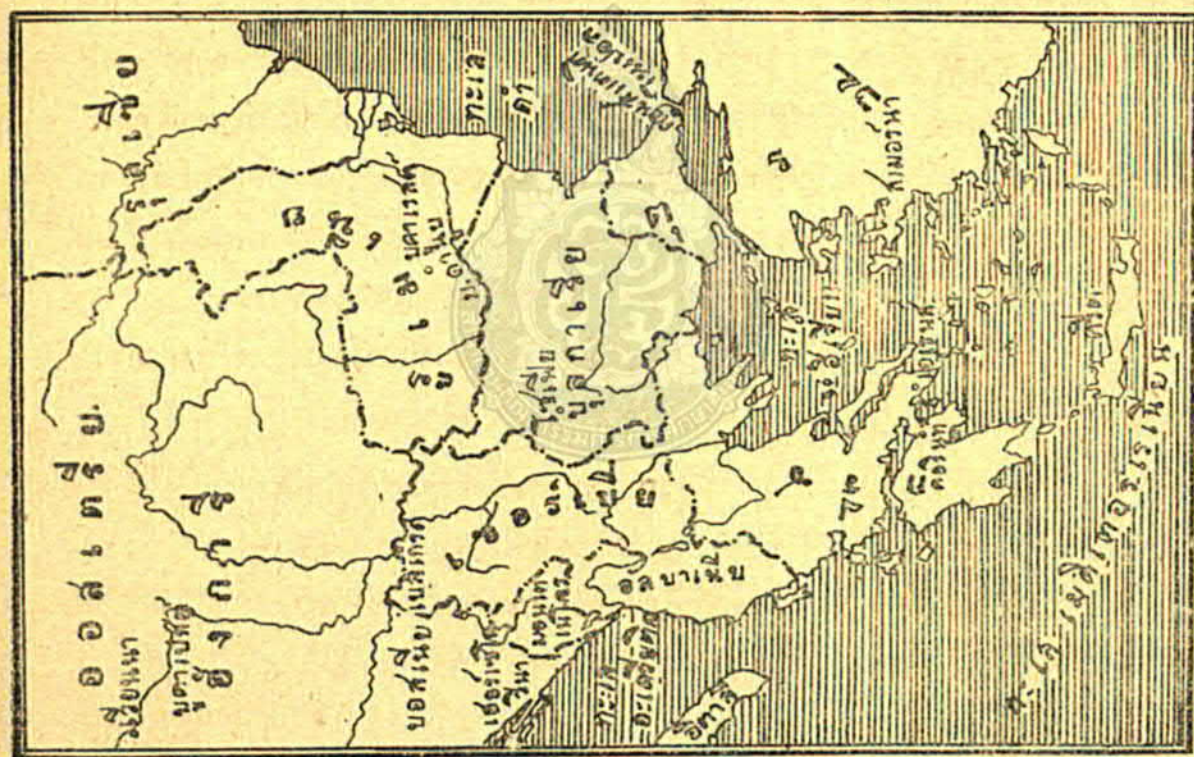
(๑) สัญญาพันธมิตรเยอรมัน ออสเตรียฮังการี และอิตาลี เรียกว่าไตรเบ็ต-อัลไลแอนซ์ (Triple Alliance) เริ่มด้วยเยอรมันกับออสเตรียฮังการีตกลงกันก่อน เพื่อด้านทางรัสเซีย ต่อมาอิตาลีซึ่งกลัวฝรั่งเศสจะรุกราน ก็เข้าร่วมเป็นพันธมิตรด้วย

(๒) ความเข้าใจกันระหว่างอังกฤษ ฝรั่งเศส และรัสเซีย เรียกว่าไตรเบ็ต-อังกด์ (Triple Entente) เริ่มด้วยอังกฤษกับฝรั่งเศสทำความตกลงกันในปัญหาข้อพิพาทต่างๆ ได้เรียบร้อยแล้ว เช่น เรื่องเกี่ยวกับการไม่แบ่งแยกประเทศไทย ปัญหาโมร็อกโกและอียิปต์ ต่อมาอังกฤษกับรัสเซียซึ่งเคยมีใจกัน ก็ทำความเข้าใจกันได้ ทั้งสามประเทศนี้ไม่มีสัญญาเป็นข้อผูกมัดระหว่างกัน แต่ก็แสดงท่าทีว่า ถ้าถูกรุกรานแล้วก็จะร่วมมือกันต่อสู้

๕. วิฤตกาลก่อนสงคราม

(๑) การรวม บอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา ในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ เกิดการ
 ปฏิวัติในตุรกี ออสเตรียก็ฉวยโอกาสรวมแคว้นบอสเนียกับเฮอร์เซโกวีนาเข้ามามี
 ใน อาณาจักรออสเตรียฮังการี และยอมชดใช้ค่าเสียหายให้ตุรกี รุสเซียหนุนให้
 เซอร์เบียคัดค้านการรวมนี้ แต่ไม่เป็นผล ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ ประเทศต่างๆ
 รับรองว่าบอสเนียกับเฮอร์เซโกวีนาเป็นส่วนหนึ่งของ อาณาจักร ออสเตรียฮังการี

(๒) สงครามแหลมบอลกัน ในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ เซอร์เบีย มดกาเรีย กรีซ

ประเทศบริเวณแหลมบอลกัน ในสมัยมหาสงครามครั้งที่หนึ่ง

กับ มอนเตเนโกร^๑ ร่วมกันเป็นพันธมิตร เรียกว่า บอลคันลีก (Balkan League) และทำสงครามกับตุรกีเพื่อเอาดินแดนคืนมา แต่ในตอนหลังๆ เกิดแตกกันเองเพราะไม่สามารถตกลงกันได้ในเรื่องดินแดนที่ได้มาใหม่นี้!

มูลเหตุปัจจุบัน

วันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๗ อัครชายก ฟรานซิส เฟอर्डินันด์ (Archduke Francis Ferdinand) รัชทายาทแห่งอาณาจักรออสเตรียฮังการี กับพระชายา ถูกชาวสโลฟคนหนึ่งปลงพระชนม์ที่เมืองซาราเจโว (Sarajevo) ในแคว้นบอสเนียขณะเสด็จอยู่ในงานรัฐพิธี^๒ รัฐบาลออสเตรียกล่าวหาว่าการปลงพระชนม์ครั้งนี้^๓ เซอร์เบียมัดฉนวน^๔ เห็นด้วย จึงยื่นคำขาดไปยังรัฐบาลเซอร์เบียเมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ปั่น^๕ ให้เซอร์เบียเลิกสนับสนุนขบวนการชนชาติสโลฟ และให้ตั้งโทษชำระการเซอร์เบียทั้งหมดร่วมในการตอบปลงพระชนม์ครั้งนี้^๖ โดยให้ออสเตรียมีส่วนร่วมในการพิจารณาโทษด้วย คำขาดกำหนดให้เซอร์เบียตอบภายใน ๔๘ ชั่วโมง

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม เซอร์เบียตอบคำขาดว่าจะตั้งเรื่องนี้ให้ศาลโลกพิจารณา แต่อย่างไรก็ตาม จะไม่ยอมให้ออสเตรียมาอำนาจเหนือข้าราชการเซอร์เบีย

วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ออสเตรียฮังการีประกาศสงครามต่อเซอร์เบีย

วันที่ ๓ สิงหาคม เยอรมันประกาศสงครามกับรัสเซีย

วันที่ ๓ สิงหาคม เยอรมันประกาศสงครามกับฝรั่งเศส

วันที่ ๔ สิงหาคม อังกฤษประกาศสงครามกับเยอรมัน

๒. พฤติการณ์สงคราม

ประเทศคู่สงคราม

๑. ฝ่ายเยอรมัน ตุรกีและบัลแกเรียเข้าร่วมฝ่ายเยอรมัน ตุรกีนั้นได้ใจช่วยเยอรมันมานานแล้ว เช่น ให้เยอรมันเข้าช่วยปรับปรุงกำลังทหาร และได้มีข้อตกลงทำสงครามร่วมกันมาก่อนแล้ว ดังนั้นพอสงครามเริ่มขึ้น ตุรกีก็ประกาศสงครามต่อฝ่ายสัมพันธมิตร เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ ส่วนบัลแกเรียนั้นก็ได้รับความสนับสนุนจากเยอรมันมาตั้งแต่สงครามบอสนัน บัลแกเรียจึงเข้าช่วยเหลือเยอรมัน ด้วยการประกาศสงครามต่อเซอร์เบีย เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๗

๒. ฝ่ายสัมพันธมิตร ญี่ปุ่นและมอนเตเนโกรเข้าร่วมด้วยตั้งแต่ต้น ส่วนอิตาลีนั้นควรเข้าช่วยฝ่ายเยอรมันตามสัญญาทริเปิลอัลไลแอนซ์ (Triple Alliance) แต่พอเกิดรบกันขึ้นจริง อิตาลีเกรงกำลังฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งมีกองทัพเรืออยู่ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน อิตาลีจึงคงสงบอยู่ อังกฤษกับฝรั่งเศสพยายามชักชวนให้เข้าเป็นพวก โดยสัญญาจะยกดินแดนที่คืได้จากเยอรมันทั้งในแอฟริกาและยุโรปให้อิตาลี ต่อมาในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ อิตาลีก็ประกาศสงครามต่อออสเตรีย และในเดือนสิงหาคมปีนั้น ก็ประกาศสงครามต่อเยอรมัน

รูมาเนียพระราชวรันต์ก่อด้อยตามฝรั่งเศส เพราะมีเชื้อชาติเดียวกัน แต่กษัตริย์ทรงของประเทศเป็นเชื้อสายเยอรมัน รูมาเนียจึงมีท่าทีเข้ากับเยอรมัน แต่ในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ นั้นเอง พระเจ้าคาโรล ที่ ๑ (Carol I) สิ้นพระชนม์ลง นโยบายของประเทศจึงเปลี่ยนไป ต่อมาในวันที่ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ รูมาเนียก็ประกาศสงครามต่อออสเตรีย

กรีซยังตั้งเดใจอยู่ช้านาน เพราะพระราชินีกรีกเป็นพระกนิษฐภคินีพระเจ้าไกเซอร์ แต่รัฐบาลกรีซคนสำคัญๆ ของกรีซสนับสนุนสัมพันธมิตรตลอดมา แต่มา

ในปลายปี พ.ศ. ๒๔๕๘ พระเจ้าคอนสตันติน (Constantine) แห่งกรีซสละราชสมบัติ
กรซกเข้าช่วยฝ่ายสัมพันธมิตร

สหรัฐอเมริกาดังความเห็นว่า เยอรมันทำการรบอย่างทารุณโหดร้ายและ
ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ จำต้องเข้าช่วยเหลือฝ่ายสัมพันธมิตรเพื่อรักษามนุษย
ธรรมไว้ และอีกประการหนึ่ง ถ้าหากฝ่ายสัมพันธมิตรพ่ายแพ้แล้ว สหรัฐอเมริกา
ก็จะเสียผลประโยชน์ไปมาก ดังนั้น สหรัฐอเมริกาก็ประกาศสงครามต่อเยอรมัน เมื่อ
วันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๐ ประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ ในอเมริกากลางและอเมริกาใต้
ก็ประกาศสงครามต่อเยอรมันด้วย

ส่วนประเทศอื่น ๆ เมื่อได้มองดูผลซึ่งจะได้เป็นประโยชน์แก่ตนเองตามส่วน
แล้วก็เข้าร่วมสงครามด้วย ประเทศไทยก็ได้ประกาศสงครามต่อเยอรมันและออสเตรีย
ฮังการี เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๑

ประเทศเป็นกลางในยุโรป

ประเทศที่เป็นกลางในยุโรปได้แก่ สวีเดน นอร์เวย์ เดนมาร์ก สวิตเซอร์แลนด์
และ สเปน

ลำดับเหตุการณ์สำคัญแห่งการสงคราม

๑. เยอรมันเข้าตีเบลเยียมในเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ ยึดนครบรูก
เซลส์ (Bruxelles) ได้ในเดือนเดียวกัน แล้วทัพเยอรมันรุกเข้าไปในฝรั่งเศสจน
เกือบถึงปารีส เกิดการรบใหญ่ที่ลุ่มแม่น้ำมาร์น (Marne) เยอรมันเบนฝ่ายถอย
๒. มีการรบใหญ่ในเบลเยียมในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๕๘ เยอรมันเริ่ม
ใช้ก๊าซพิษ พันธมิตรยกพลขึ้นบกที่ซาโลนิกา (Salonika) ในกรีซในเดือนตุลาคม
๓. ยุทธนาวีที่จิตแลนด์ (Jutland) เหนือเดนมาร์ก ในเดือนพฤษภาคม
พ.ศ. ๒๔๕๘ ระหว่างทัพเรือเยอรมันและอังกฤษ อังกฤษเสียหายมากกว่าแต่

ยังมีอำนาจทางทะเลอยู่

๔. เกิดการปฏิวัติในรัสเซียใน พ.ศ. ๒๔๖๐ เปลี่ยนการปกครองเป็นระบอบสาธารณรัฐ ในเดือนกันยายน และเกิดรัฐประหารขึ้นอีกในรัสเซียในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๐ กองทัพพันธมิตรยึดได้เยรูซาเลม (Jerusalem) ในเดือนธันวาคม รัสเซียยอมทำสัญญาสงบศึกกับเยอรมัน ออสเตรียฮังการี บุลกาเรีย และตุรกี ที่เมืองเบรสต์ลิตอฟสก์ (Brest-Litovsk) เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ พันแดนที่ทำสัญญาสงบศึกกับเยอรมันในเวตาเคอมา

๕. รัสเซียยอมแพ้เยอรมันในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๑

๖. บุลกาเรีย ตุรกี และออสเตรีย ยอมจำนนฝ่ายสัมพันธมิตรในเดือนกันยายน ตุลาคม พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๑ ตามลำดับ

๗. เกิดการปฏิวัติในเยอรมันในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๑ พระเจ้าไกเซอร์วילהเฮล์มและเสด็จหนีไปฮอลแลนด์ ในเดือนเดียวกัน เยอรมันจึงยอมจำนนฝ่ายสัมพันธมิตรและลงนามในสัญญาหยุดยิงเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๑

๓. ผลของการสงคราม

หลักการสิบข้อ

ก่อนเยอรมันยอมจำนน ประธานาธิบดีวูดโร วิลสัน (Woodrow Wilson) แห่งสหรัฐอเมริกา ได้แถลงแนวความคิดที่จะทำสันติภาพต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๐ เป็นหลักการ ๑๔ ข้อ มีข้อความโดยย่อดังต่อไปนี้

๑. ให้เลิกสัญญาฉบับที่ทำกันไว้ทั้งหมด การเจรจาทำสัญญาต่อกันให้ทำกันโดยเปิดเผย
๒. ให้ทุกประเทศมีเสรีภาพในการเดินเรือในท้องทะเลหลวง ทั้งในยามปกติและยามสงคราม เว้นแต่จะมีข้อตกลงระหว่างประเทศเป็นอย่างอื่น
๓. ให้เลิกการกีดกันในทางเศรษฐกิจ ให้ทุกประเทศมีความเสมอภาคในการค้า
๔. ให้ทุกประเทศ ลดกำลังอาวุธเหลือเพียงพอแก่การรักษาความปลอดภัยของตนเท่านั้น
๕. ให้มีการปรับปรุงฐานะอาณานิคมต่าง ๆ ให้ดีขึ้น โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาวพื้นเมืองด้วย
๖. ให้เยอรมันถอนทหารออกจากรัสเซีย
๗. ให้เยอรมันถอนทหารออกจากเบลเยียม และบูรณะประเทศเบลเยียมให้สู่สภาพเดิม
๘. ให้เยอรมันถอนทหารออกจากฝรั่งเศส และคืนอัลซาสกับลอเรน ซึ่งเยอรมันได้มาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕ ให้ฝรั่งเศส
๙. ปรับแนวพรมแดนอิตาลีเสียใหม่ตามแนวที่คนสัญชาติอิตาลีอยู่
๑๐. ให้พลเมืองในออสเตรียยังการ มีโอกาสที่จะปฏิบัติตนเองได้โดยอิสระ

๓๓. ให้ถอนทหารออกมาจากรุมานีเย เซอร์เบีย และมอนเตเนโกร ให้เซอร์เบียมาทางลงสู่ทะเลได้

๓๓. ให้ขีปนาวุธแก่บรรดาแคว้นแคว้นต่าง ๆ ที่มีเชื้อสายตุรกีแต่อยู่ใต้ขีปนาวุธของตุรกี และให้ช่องแคบดาร์เดเนลส์เป็นทางเดินเรือระหว่างประเทศ

๓๓. จัดตั้งประเทศโปแลนด์ ขึ้นอีก และให้มีทางลงทะเลได้

๓๔. จัดตั้งสมาคมระหว่างประเทศขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันเสถียรภาพของทุกประเทศ ไม่ว่าประเทศใหญ่หรือประเทศเล็ก

สัญญาสันติภาพ

เมื่อสงครามยุติลงแล้ว บรรดาประเทศต่าง ๆ ฝ่ายสัมพันธมิตรก็ได้จัดให้มีการประชุมร่วมกันขึ้นที่กรุงปารีส เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๓ หลังจากที่ได้อภิปรายเรื่องผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่จะเรียกร้องเอาจากฝ่ายแพ้สงครามแล้ว ก็ประชุมกันเรียกให้ฝ่ายแพ้ส่งผู้แทนมาลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพ

๑. สนธิสัญญาแวร์ซายส์ (The Treaty of Versailles) ผู้แทนเยอรมันได้ลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพที่พระราชวังแวร์ซายส์ เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๒ ตามสนธิสัญญานี้ เยอรมันถูกบีบบังคับมาก ซึ่งจะเห็นได้ดังนี้

ก. การทหาร เยอรมันถูกจำกัดกำลังทหารให้มีทหารบกได้ไม่เกินแสนคน และเป็นทหารประจำการ ๑๒ ปี กำลังทางเรือมีได้ไม่เกินหมื่นห้าพันคน มีเรือรบได้เพียง ๓๖ ลำ มีกองทัพอากาศไม่ได้เลย บ่อน้ำบาดาลบนเกาะ เฮลิกแลนด์ (Heligoland) ในทะเลเหนือ และตามริมแม่น้ำไรน์ (Rhine) จะต้องรื้อถอนฝังชายทั้งหมด และระยะ ๕๐ กม. ทางฝั่งขวาของแม่น้ำไรน์ให้เป็นเขตปลอดทหาร

ข. การเศรษฐกิจและดินแดน เยอรมันต้องคืนอัลซาสกับลอเรนให้ฝรั่งเศส แล้วยังแคว้นมอร์เวต์เนต (Moresnet) ออยเพิน (Eupen) กับ มัลเมดี (Malmedy) ให้แก่

เบดเชียม ชเลสวิกตอนเหนือ (North Schleswig) ให้แก่เดนมาร์ก คั่นส่วนใหญ่ของแคว้นโปเชน (Posen) เวสต์ปรัสเซีย (West Prussia) กับซิลิเซียเหนือ (Upper Silesia) ให้โปแลนด์ ยกดินแดนฮัลตซ์ชิน (Hultschin) ในซิลิเซีย (Silesia) ให้เชโกสโลวาเกีย ปล่อยให้เมืองเมเมล (Memel) อยู่ในความยึดครองของสัมพันธมิตร (ซึ่งต่อมาได้ตกไปเป็นของลิทัวเนีย) เยอรมันต้องมอบแคว้นซาร์ (Saar) ให้อยู่ในความควบคุมของสันนิบาตชาติ และให้ฝรั่งเศสเข้าครอบครองเหมืองถ่านหินของเยอรมันในแคว้นซาร์ทั้งหมด (จนถึงปีพ.ศ. ๒๔๗๗ สันนิบาตชาติจึงให้พลเมืองในแคว้นนี้ออกเสียงว่าจะอยู่ กับสันนิบาตชาติ ฝรั่งเศส หรือเยอรมัน ซึ่งผลของการออกเสียงแคว้นซาร์กลับมารวมอยู่ กับเยอรมันตามเดิม) เยอรมันจะต้องให้เมือง ดันซิก (Danzig) เป็นอิสระอยู่ ความควบคุมของสันนิบาตชาติ ต้องยกส่วนของแคว้นปรัสเซียตะวันออกให้เป็นทางออกทะเลของโปแลนด์ (เป็นเหตุให้แคว้นปรัสเซียตะวันออกแยกออกจากอาณาเขตส่วนใหญ่ของประเทศ) ดินแดนแดนอาณานิคมของเยอรมันนอกยุโรปนั้น ก็ได้แบ่งแยกมอบให้อังกฤษ ฝรั่งเศส และญี่ปุ่นปกครอง

นอกจากนี้ เยอรมันจะต้องเสียค่าปรับให้แก่สัมพันธมิตรเป็นเงินจำนวนมาก (หกพันหกร้อยล้านปอนด์) และต้องให้แม่น้ำ เอลเบ (Elbe) ออร์เดอร์ (Order) ไรน์ (Rhine) กับ ดานูบ (Danube) เป็นทางเดินเรือระหว่างประเทศของประเทศต่างๆ ในยุโรปตอนกลางที่ไม่มีทางออกทะเลและเบ็ดลอด คีล (Kiel) ให้เรือนานาชาติผ่านได้ในยามสงบ

๒. สนธิสัญญาแซงต์แฌร์แม็ง (The Treaty of St. Germain) ผู้แทนออสเตรียได้ลงนามในสนธิสัญญานี้เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๒ ตามสนธิสัญญานี้ อาณาจักรออสเตรียฮังการี ได้ถูกตัดทอนและแบ่งแยกเป็นประเทศใหม่หลายประเทศ และกำหนดอาณาเขตประเทศออสเตรียขึ้นใหม่ ออสเตรีย

ถูกจำกัดกำลังทัพบกให้ม้ทหารจ้งได้ไม่เกินด้ามหม่นคน ม้เรือดำหรับตรวจตราใน
แม่น้ำดานูบได้เพียง ๓ ลำ และยังก้งานนยงม้บทบัญญัติห้ามมิให้ออสเตรียเข้าร่วม
กับเยอรมนทง ๆ ทมเชื้อชาติเดียวกัน

๓. สนธิสัญญาเนอญี (The Treaty of Neuilly) ผู้แทนบุดกาเรีย
ได้ลงนามในสนธิสัญญาเนอญี เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๒ ตามข้อกำหนดใน
สัญญา บุดกาเรียต้องเสียดินแดนให้แก่กรีซและยูโกสลาเวีย ต้องใช้ค่าปรับและลด
กำลังทหารเหลือเพียงด้ามหม่นด้ามพันคน

๔. สนธิสัญญาตริอานอง (The Treaty of Trianon) ยังการลงนาม
ในสนธิสัญญาตริอานอง เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๓ ตามข้อกำหนดในสัญญา
ยังการแยกออกจากออสเตรียอย่างเด็ดขาด และถูกตัดทอนดินแดนตงเกือบครึ่ง

๕. สนธิสัญญาแซฟร์ส (The Treaty of Sevres) ผู้แทนตรกัลงนาม
ในสนธิสัญญาฉบับนี้ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ ตามสัญญาฉบับนี้
เขตเหลืออยู่ ในยุโรปเพียงบริเวณเมืองคอนสแตนติโนเปอล (Constantinople) ตรกั
ต้องเสียดินแดนให้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นจำนวนมาก ถูกควบคุมทางการเมืองทหารและ
เศรษฐกิจ แต่ยังไม่ทันได้มีการแลกเปลี่ยนสัญญาฉบับนี้ ซึ่งเป็นผลให้สัญญาใช้
บังคับได้ ก็เกิดการปฏิวัติขึ้นในประเทศตรกั รัฐบาลใหม่ซึ่งมีเคมาด (Kemal)
เป็นหัวหน้า ได้ทำสงครามกับกรีซ และมีชัยชนะในที่สุด ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๕
ฝ่ายสัมพันธมิตรได้เปิดประชุมกันในประเทศสวิส และตกลงทำสนธิสัญญาโลซาน (The Treaty
of Lausanne) เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ โดยตรกัยอมยกปาเลสไตน์ (Palestine)
ซีเรีย (Syria) และเมโสโปเตเมีย (Mesopotamia) ให้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร และยอมเปิดช่อง
บอสโพรตัสกับดาร์ดาเนลส์เป็นทางเดินเรือระหว่างประเทศ กับให้บริเวณนั้นเป็นเขต
ปลอดทหาร ฝ่ายสัมพันธมิตรยอมให้ตรกัได้ครอบครองแคว้นเทรซ (Thrace) ในยุโรป
ดั่งเดิม และไม่ถูกจำกัดกำลังทหารหรือเสียค่าปรับแต่อย่างใด

เยอรมันก่อนและหลังมหาสงครามครั้งที่หนึ่ง

ประเทศเกิดใหม่หลังมหาสงคราม

การกำหนดอาณาเขตกันใหม่ตามข้อกำหนดในสนธิสัญญาสันติภาพ เป็นผลให้ก่อตั้งประเทศใหม่ ๆ ขึ้นอีกหลายประเทศ ประเทศที่เกิดขึ้นใหม่เหล่านี้ได้แก่

๑. โปแลนด์ (Poland) ก่อนสงครามอาณาเขตประเทศนี้รวมอยู่ในเยอรมันและรัสเซีย ส่วนใหญ่อยู่ในรัสเซีย ในสมัยสงครามโปแลนด์มีส่วนช่วยทั้งทางเยอรมันและทางรัสเซีย ครั้นเยอรมันอ่อนกำลังลง ก็ถือโอกาสตั้งเป็นอิสระ และต่อมาได้ขยายอาณาเขตออกไปกว้างขวางกว่าที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญาแวร์ซายส์ โปแลนด์มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณแสนห้าหมื่นตารางไมล์ พลเมืองเป็นชาติโปแลนด์ เยอรมัน รัสเซีย และยิว นครหลวงของประเทศคือวอร์ซอ (Warsaw)

๒. เชโกสโลวาเกีย (Czechoslovakia) เป็นประเทศของชนชาติต่าง ๆ สามชนชาติ คือพวกเชก (Czech) และ สโลวัก (Slovak) อยู่ในแคว้นโบฮีเมีย (Bohemia) โมราเวีย (Moravia) กับสโลวาเกีย (Slovakia) ซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรออสเตรียยังการรวมกันเข้าเป็นประเทศใหม่ มีเนื้อที่ประมาณสี่แสนสี่หมื่นตารางไมล์ นครหลวงชื่อปราก (Prague)

๓. ยูโกสลาเวีย (Yugoslavia) เป็นอาณาจักรของพวกต่าง ๆ อีกสามชนชาติ คือพวก เซอร์บ (Serb) โครแอต (Croat) กับสโลวีเนีย (Slovene) ในแคว้นดัลเมเชีย (Dalmatia) บอสเนีย (Bosnia) โครเอเชีย (Croatia) และสลาเวีย (Slavia) ได้มารวมกับเซอร์เบียและมอนเตเนโกรเป็นประเทศขึ้นใหม่ มีเนื้อที่ประมาณสองแสนสองหมื่นตารางไมล์ นครหลวงชื่อเบดเกรด (Belgrade)

๔. ฮังการี (Hungary) เป็นอาณาจักรของชาติแมกยาร์ (Magyar) แยกออกไปจาก ออสเตรียยังการ มีเนื้อที่ประมาณสามหมื่นห้าพันตารางไมล์ นครหลวงของประเทศคือบูดาเปสต์ (Budapest)

๕. อัลบาเนีย (Albania) แยกออกจากอาณาจักรออตโตมันซึ่งการ มีเนื้อ
ที่ประมาณหมื่นแปดร้อยตารางไมล์ นครหลวงของอัลบาเนีย ชื่อติรานา (Tirana)
๖. ประเทศแถบทะเลบอลติก เป็นประเทศเล็ก ๆ ได้แก่ฟินแลนด์
(Finland) นครหลวงชื่อเฮลซิงกิ (Helsinki) เอสโตเนีย (Estonia) นครหลวงชื่อ
ทาลลิน (Tallin) ลัตเวีย (Latvia) นครหลวงชื่อ ริกา (Riga) และลิทัวเนีย
(Lithuania) นครหลวงชื่อ คอฟโน (Kovno)

สนธิบัตรชาติ

ตามหลักการสิบข้อของประธานาธิบดีวิลสัน ข้อ ๑๔ กำหนดให้มีสมาคม
ระหว่างประเทศ เพื่อเป็นหลักประกันเสรีภาพของประเทศต่าง ๆ ดังนั้นในสนธิ
สัญญาแวร์ซายส์จึงกำหนดให้มีสมาคมเช่นว่านั้น เรียกว่า “สนธิบัตรชาติ” (The
League of Nations) มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่นครเจนีวา (Geneva) ในประเทศสวิส

ความมุ่งหมายในการจัดตั้ง

ความมุ่งหมายในการจัดตั้งสนธิบัตรชาตินั้น เพื่อที่จะ

๑. รักษาสันติภาพและความมั่นคงของนานาชาติ หมายความว่า จะมีให้
สงครามเกิดขึ้นได้อีกต่อไป ให้ชนทุกชาติได้รับความปลอดภัยในความเป็นอยู่ของตน
และถ้าเกิดการพิพาทขึ้นแล้ว ก็หาวิธีระงับอย่างยุติธรรม ด้วยการเสนอข้อพิพาทต่ออนุ
ญาโตตุลาการ ซึ่งสนธิบัตรชาติจะได้แต่งตั้งขึ้นเพื่อการนี้เป็นคราว ๆ ไป

๒. ส่งเสริมการกระทำร่วมมือระหว่างประเทศในอันที่จะช่วยเหลือกัน กระ
ทำกิจเพื่อประโยชน์และความสุขสมบูรณ์ของมนุษย์ เช่น ในทางสาธารณสุข การคลัง
และการปกครอง เป็นต้น

กิจการที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว

ในเรื่องการรักษาสันติภาพและความมั่นคงของนานาชาตินั้น สันนิบาตชาติได้ปฏิบัติการดังต่อไปนี้ได้หลายคราว เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างโปแลนด์กับลิทัวเนีย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ การระงับข้อพิพาทเรื่องเขตแดนระหว่างกรีซกับบัลแกเรีย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ การระงับข้อพิพาทระหว่างโบลิเวียกับปารากวัย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ เป็นต้น นอกจากนี้สันนิบาตชาติยังหาทางป้องกันทางอ้อมมิให้เกิดสงครามขึ้น ด้วยการให้ประเทศต่าง ๆ ได้มีการประชุมกันดลัดลารบ ซึ่งได้เปิดประชุมที่กรุงวอชิงตัน เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๔ และที่กรุงลอนดอน เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๓ แต่เรื่องนี้ไม่เป็นผลสำเร็จ

ในเรื่องการส่งเสริมการกระทำร่วมมือระหว่างประเทศนั้น สันนิบาตชาติได้จัดทำไปได้มรดหลายประการ เช่น การปราบยาเสพติดให้โทษ การจัดการป้องกันโรค การกำจัดการค้าหญิงและเด็ก ช่วยยกฐานะกรรมกรให้ดีขึ้น ส่งเสริมการคมนาคมระหว่างประเทศต่าง ๆ ให้สะดวกยิ่งขึ้น และจัดการส่งเสริมการสาธารณสุขทั่วโลก เหล่านี้เป็นต้น แม้งานเหล่านี้จะไม่ได้รับผลสัมบูรณ์ แต่ก็นับว่าสันนิบาตชาติได้จัดทำให้ดีขึ้นได้เป็นอันมาก

ความเลื่อมของสันนิบาตชาติ

หน้าที่ประการสำคัญ ของ สันนิบาตชาติ ก็คือ รักษาการให้เป็นไปตามสนธิสัญญาสันติภาพ แต่สันนิบาตชาติเป็นสมาคมของประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งมีชัยในการสงคราม ต่อมาภายหลังจึงยอมรับประเทศฝ่ายแพ้เข้าร่วมด้วย ดังนั้นผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายย่อมขัดกัน

ในหมู่ประเทศฝ่ายชนะ ผลประโยชน์ที่ได้รับก็ไม่เท่าเทียมกัน ผู้ที่ได้รับประโยชน์มากคือฝรั่งเศสและอังกฤษ อิตาลีและญี่ปุ่นไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควรจะได้ จึงต่อมาเมื่อเกิดความจำเป็นต้องการดินแดนเพิ่มขึ้น ก็จัดหาเองด้วยการรุกราน

ประเทศเล็กที่อ่อนกำลังกว่า ซึ่งเป็นการละเมิดกติกาของสันนิบาตชาติ แต่สันนิบาตชาติ
ก็ทำอะไรไม่ได้ เพราะไม่มีอำนาจอันแท้จริง ส่วนประเทศฝ่ายแพ้ที่ถูกบีบคั้นจากสัมพันธมิตรด้วยข้อกำหนดในสนธิสัญญาสันติภาพ ก็พยายามหาทางดิ้นรนให้หลุดพ้นจากข้อบีบ
๕ ๕
คั่น

นอกจากนี้ มีมหาประเทศที่ไม่เข้าเป็นสมาชิกสันนิบาตชาติ ได้แก่ประเทศ
สหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาอ้างว่าการเป็นสมาชิกสันนิบาตชาติจะเป็นการขัดกับอธิ
การเมืองที่ไม่ต้องการให้อเมริกาเข้ามายุ่งกับกิจการเมืองของยุโรป และไม่ให้อเมริกาเข้าไป
ไปเกี่ยวข้องกับกิจการเมืองในอเมริกา เช่นนี้ทำให้สหรัฐอเมริกาไม่อยู่ในบังคับของกติกา
สันนิบาตชาติ จะทำอะไรก็ได้ ยิ่งกว่านั้นประเทศต่างๆ ที่ไม่พอใจสันนิบาตชาติ ก็พากัน
ถาออกจากสมาชิกภาพ เช่น อิตาลี และญี่ปุ่น เป็นต้น ในที่สุดสันนิบาตชาติก็ไม่อาจ
ระงับข้อพิพาทระหว่างเยอรมันกับโปแลนด์ ซึ่งได้ลุกลามเป็นสงครามใหญ่โตขึ้นอีก

สภาพของประเทศต่าง ๆ หลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง

๑. ประเทศรัสเซีย

ประวัติย่อ

ประวัติโบราณของรัสเซียกล่าวว่าพวกนอร์มันด์ (Normans) หรือ นอร์ทเมน (Northmen) จากแหลมสแกนดิเนเวีย (Scandinavia) เข้ามาตั้งอาณาจักร นอฟโกรอด (Novgorod) ปกครองรัสเซียตั้งแต่ปี พ.ศ. ๑๐๔๕ ต่อมาจักรพรรดิอเล็กซีแห่งแคว้นวลาดิมิร์ (Vladimir) มีอำนาจมากขึ้น รวบรวมแคว้นใหญ่น้อยเข้าไว้ในอำนาจ และเริ่มรับนับถือคริสต์ศาสนา หลังจากนั้นนครกียีฟ (Kiev) ก็กลับเป็นศูนย์กลางของการปกครอง จนถึงปี พ.ศ. ๑๗๘๓ พวกมองโกลยกทัพไปตีกียีฟ (Kiev) แตก รัสเซียก็แตกเป็นแคว้นเล็กแคว้นน้อยอีก

ในตอนต้นศตวรรษที่ ๑๕ แห่งพุทธกาล พระเจ้าอิวานที่ ๓ (Ivan III) ผู้ครองนครนอฟโกรอด (Novgorod) พยายามกำจัดอิทธิพลและขับไล่พวกมองโกลออกนอกประเทศ แล้วรวบรวมอาณาจักรรวบรวมแคว้นต่าง ๆ เข้าด้วยกัน พระเจ้าอิวานที่ ๔ (Ivan IV) ขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์ (Tsar) แห่งอาณาจักรใหม่ซึ่งได้ชื่อว่ารัสเซีย (Russia) แต่รัสเซียยังเป็นประเทศที่ต่ำต้งกว่าประเทศอื่น ๆ ในยุโรป จนถึงรัชสมัยพระเจ้าปีเตอร์มหาราช (Peter the Great) ซึ่งครองราชย์ระหว่างปี พ.ศ. ๒๒๒๕ ถึง พ.ศ. ๒๒๖๘ ทรงปรับปรุงประเทศตามแบบแผนประเทศต่าง ๆ ในภาคตะวันตกของยุโรป และทำสงครามกับสวีเดนขยายอาณาเขตออกไปถึงฝั่งทะเลบอลติก ทำให้ไปมาค้าขายทางทะเลติดต่อกับประเทศอื่น ๆ ได้ ประเทศรัสเซียก็เจริญรุ่งเรืองขึ้น ในรัชสมัยพระนางแคทเธอรีนที่ ๒ (Catherine II) (พ.ศ. ๒๓๐๕-๒๓๓๘) ก็ได้มีการปรับปรุงประเทศทำนองเดียวกับในรัชสมัยพระเจ้าปีเตอร์ รัสเซียขยายอาณาเขตเข้าไปในโปแลนด์ได้แคว้นไครเมีย (Crimea) จากตุรกี ซึ่งทำให้รัสเซียมีทางออกทางทะเลดำได้

จนเมื่อมีชัยชนะกองทัพของพระเจ้าโนโปเลียนในรัชสมัยพระเจ้าอะเล็กซานเดอร์
ที่ ๑ (Alexander I) แล้ว รัสเซียก็ได้อาณาเขตเพิ่มชนอีก ได้พบแดนคมาไว้ในอำนาจ
ได้เบสซาร์เบีย (Bessarabia) ไว้ในอำนาจ ต่อมาในรัชสมัยพระเจ้าอะเล็กซานเดอร์ที่ ๒
(Alexander II) รัสเซียก็เริ่มขยายอำนาจมาทางตะวันออก และมีการปลดปล่อย
ทาสในปี พ.ศ. ๒๔๐๔ แต่ว่าพวกที่ได้ประโยชน์จากการมีทาสได้พยายามขัดขึ้นด้วยประ
การต่าง ๆ การแผ่อำนาจมาทางตะวันออกและเข้าไปในแมนจูเรีย เป็นเหตุให้เกิด
สงครามกับญี่ปุ่น ในปี พ.ศ. ๒๔๔๘ ในรัชสมัยพระเจ้านิโคลัสที่ ๒ (Nicholas II)
ซึ่งรัสเซียเป็นฝ่ายแพ้ ต้องเสียอำนาจลง ประชาชนเริ่มไม่พอใจรัฐบาล พระเจ้า
นิโคลัสจึงให้มีการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ ให้มีการเลือกตั้ง และเปิดประชุม
รัฐสภา (Duma) ในปี พ.ศ. ๒๔๔๘ แต่รัฐสภาไม่มีอำนาจ เพราะปฏิบัติตาม
พระราชประสงค์ของกษัตริย์ ซึ่งพยายามจะตั้งตนพระราชอำนาจไว้

ในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง รัสเซียประสบแต่ความพ่ายแพ้ตลอดมา ก่อตั้ง
ทหารก็อ่อน การงานก็ระงับลง รัฐบาลก็ไม่อาจแก้ไขได้ จึงเกิดการปฏิวัติ
ขึ้นในกรุงเปโตรกราด (Petrograd) (ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นเลนินกราด Leningrad) ใน
เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ พระเจ้านิโคลัสต้องสละราชสมบัติ และต่อมาก็ถูกปลดลงพระชนม์
คณะปฏิวัติจัดตั้งรัฐบาลแบบประชาธิปไตยขึ้นใหม่ มีเจ้าชายลวอฟ (Prince Lvov) เป็น
นายกรัฐมนตรี ต่อมารัฐบาลไม่อาจบริหารงานไปได้ ด้วยดีจึงลาออก อะเล็กซานเดอร์
เกรเรนสกี (Alexander Kerensky) ได้เป็นหัวหน้ารัฐบาลบริหารประเทศต่อมา แต่ก็
ไม่อาจแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้นได้ ฝ่ายค้านซึ่งมีนิโคไล เลนิน (Nikolai Lenin)
กับเลออน ทรอตสกี (Leon Trotsky) เป็นหัวหน้า และเป็นพวกที่มีความคิดเห็นรุนแรง
มีนโยบายเลิกสงคราม จึงทำการปฏิวัติขึ้นอีกในวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๖๐๔

และในวันรุ่งขึ้นก็จัดตั้งรัฐบาลใหม่ เรียกประชุมรัฐสภา มีสมาชิกประกอบด้วยทหาร
ชาวนา และคนงาน เลนินได้เป็นนายกรัฐมนตรี ทรอตสกีเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ
ต่อจากนั้นรัสเซียก็เริ่มเจรจาสงบศึกกับเยอรมัน และทำสัญญาเลิกรบกันที่เมืองเบเรสต์
ลิตอฟสกี (Brest-Litovsk) เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ปีนั้น

สหภาพโซเวียต

ในระยะแรก ๆ รัฐบาลคณะปฏิวัติต้องต่อสู้กับการจลาจลภายในประเทศ
กำจัดการแทรกแซงของต่างประเทศ และปราบปรามแก๊งต่าง ๆ ซึ่งแยกเป็นอิสระ
จนค่อยเรียบร้อยลงได้ ในปี พ.ศ. ๒๔๖๓ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๖ รัสเซียก็ประกาศ
ใช้รัฐธรรมนูญใหม่ จัดตั้งเป็นสหภาพสาธารณรัฐโซเวียตโซเชติสต์ (Union of
Soviet Socialist Republics) ประกอบด้วยรัฐต่าง ๆ ซึ่งปกครองตนเอง อยู่ภาย
ใต้รัฐธรรมนูญของสหภาพ การบริหารประเทศนั้นใช้ลัทธิสังคมนิยม (Socialism)
ซึ่งเป็นลัทธิเศรษฐกิจการเมืองที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ของประชาชน มีหลักว่า เสรีภาพ
ส่วนบุคคลจะต้องจำกัดเพื่อประโยชน์ของรัฐ ลัทธินี้ให้เหตุผลว่า การที่ปล่อยให้
ต่างคนต่างประกอบกิจการกรรม อุดมการณ์ และพาณิชย์กรรม ย่อมก่อให้เกิด
คนร่ำรวย และคนยากจน เกิดการเหลื่อมล้ำต่างกันขึ้น นายงานก็เอา
เปรียบถูกจ้าง มักก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องให้รัฐเป็นผู้จัดการ
เศรษฐกิจทุกอย่างภายในประเทศเสียเอง คือรัฐเป็นเจ้าของที่ดินและโรงงานของประเทศ
ประชาชนต่างก็เป็นคนงานมีรายได้จากแรงงาน ที่กระทำตามความสามารถ
ของแต่ละคน

ในตอนแรก ๆ รัฐบาลสหภาพโซเวียตดำเนินนโยบายเศรษฐกิจตามลัทธิ
โซเชติสต์อย่างเคร่งครัด คือยกเลิกกรรมสิทธิ์ที่ดิน วิทยุโรงงานเอกชน รัฐบาล

จัดการดำเนินงานเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมด้วยเอง จัดเครื่องอุปโภคบริโภคให้พอ
เมือง กำหนดให้มากขึ้นตามคุณภาพของคนที่ทำประโยชน์ให้แก่รัฐ ดัทธิโซเชลลิสม์
อย่างเคร่งครัดนี้ ได้ชื่ออีกอย่างหนึ่งว่าดัทธิคอมมิวนิสต์ (Communism) รุดเซีย
ต้องการเผยแพร่ดัทธิแบบนี้ไปในต่างประเทศทั่วโลก จึงตั้งเสริมให้มีการจัดตั้งองค์การ
คอมมิวนิสต์สากล (Communist International) เรียกชื่อย่อว่าโคมินเทิร์น (Comintern)
ซึ่งมีที่กรุงมอสโก จึงเป็นที่ตั้งของพรรคอื่น ๆ ซึ่งเป็นประเทศที่นิยมดัทธิ
เศรษฐกิจ ยอมรับนับถือกรรมดัทธิในทรัพย์สินของเอกชน ปล่อยให้ราษฎรดำเนิน
งานเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมไปเอง คือต่างคนต่างทำ รัฐ
เพียงแต่คอยควบคุมและให้ความคุ้มครอง เพื่อสวัสดิภาพของประชาชนเท่านั้น พวก
นี้ให้ความเห็นว่า เมื่อรัฐบาลเข้าเป็นเจ้าของที่ดินและโรงงาน ก็จะบังคับบังคับเสรีภาพ
ของประชาชน กลายเป็นดัทธิเผด็จการ ยิ่งกว่านั้นประเพณีซึ่งมีมาแต่ดั้งแต่เดิมใน
ดัทธิขณะที่เอกชนต่างคนต่างทำเช่นนี้แล้ว ก็ยอมยากที่จะให้รัฐเข้าจัดการเป็นเจ้าของด้วย
เองได้นอกจากจะมีกัมมการบังคับและก่อให้เกิดการนองเลือดอันเป็นทางเสีย

การจัดการตามแผนการณ์ของดัทธิคอมมิวนิสต์นี้ไม่ได้ผลเป็นที่พอใจเพราะ
ชาวนามักมีดั่งข้อนเร้นพืชผลที่ตนทำได้ รัฐต้องใช้อำนาจ ประกอบกับรัฐบาลไม่มี
เวลาพอที่จะดำเนินงานได้เต็มที่ เพราะความไม่สงบภายในประเทศ ทั้งจะอาศัยความ
ช่วยเหลือจากต่างประเทศก็ไม่ได้ ราษฎรอยากและล้มตายลงหลายล้านคน รัฐบาล
จึงผ่อนผันให้ราษฎรประกอบการค้าขายและทำงานส่วนตัวได้บ้าง ยอมให้ชาวต่าง
ประเทศเข้ามาประกอบการอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมได้ ทำให้ความเป็นอยู่ของ
ราษฎรค่อยกระเตื้องขึ้น

เดินชันชันพลงในปี พ.ศ. ๒๔๖๗ บรรดาหัวหน้าของพวกคอมมิวนิสต์

ต่างแย่งอำนาจกัน เกิดเป็นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งมีโจเซฟ Стаลิน (Joseph Stalin) เสนาธิการของพรรคคอมมิวนิสต์ เป็นหัวหน้า อีกฝ่ายหนึ่งมีทรอตสกีเป็นหัวหน้า จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๗๐ ฝ่าย Стаลิน มีอำนาจเด็ดขาด ทรอตสกีถูกขับออกนอกประเทศ

Стаลิน เห็นว่าการบริหารประเทศตามวิธีการโดยเคร่งครัดแต่เดิมนั้น ไม่มีทางสำเร็จได้ง่ายจึงลดหย่อนลงบ้าง และประกาศใช้ โครงการห้าปีแรกในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ มีหลักการเพิ่มปริมาณการอุตสาหกรรมด้วยเครื่องจักร เร่งการขุดหาแร่ธาตุอันเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ถ่านหิน เหล็ก เป็นต้น และเพิ่มปริมาณผลผลิตทางเกษตรกรรม เมื่อครบกำหนดห้าปี ก็ประกาศใช้ โครงการห้าปีฉบับที่ ๒ และ ๓ ตามลำดับมา เป็นผลให้ความเป็นอยู่ของราษฎรดีขึ้นฐานะของประเทศมั่นคงขึ้น

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ รัสเซียดำเนินนโยบายต่างประเทศผูกมิตรกับเยอรมัน ลงนามในสนธิสัญญาไม่รุกรานกัน แล้วจึงขยายอาณาเขตเข้าไปในบางส่วนของโปแลนด์และรูมาเนีย เข้ายึดครองฟินแลนด์ ดัตเวีย และลิทัวเนีย

รัสเซียได้ประกาศใช้ โครงการห้าปี ฉบับที่ ๔ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๘ มีหลักการส่งเสริมการอุตสาหกรรมหนักให้มากขึ้น ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง การปกครองแบบรัสเซียได้แผ่ไพศาลไปทั่วยุโรปภาคตะวันออก จะเห็นได้ว่าประเทศต่าง ๆ ได้ยึดเป็นแนวทาง ได้แก่ บัลแกเรีย โปแลนด์ เชโกสโลวาเกีย และรูมาเนีย เป็นต้น ฉะนั้นแต่ก่อนนโยบายดำเนินการให้อุตสาหกรรมและที่ดินเป็นของรัฐ ประเทศเหล่านั้นได้ชื่อว่า กลุ่มประเทศประชาธิปไตยใหม่ และกำลังเติบโตอยู่เรื่อย ๆ มา

๒. ประเทศเยอรมัน

ประวัติย่อ

ประวัติโบราณของเยอรมัน กล่าวกันว่า มนุษย์พวกหนึ่งทางตอนกลางของทวีปเอเชีย ได้อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในยุโรปภาคตะวันตก จนในราวศตวรรษที่ ๑๓ แห่งพุทธกาล จึงได้รวบรวมกันตั้งเป็นอาณาจักรขึ้นได้ ที่เรียกว่าจักรวรรดิ แฟรงก์ (Frank Empire) ภายหลังจากความเข้มแข็งของพวกนี้คือพระเจ้าชาร์ดมัน (Charlemagne) ได้ขยายอาณาเขตออกไปกว้างขวาง ซึ่งเป็นอาณาเขตยอตแลนด์ เยอรมัน และตอนเหนือของอิตาลี ในปัจจุบันนี้ ดันตปาปาเลโอที่ ๓ (Pope Leo III) ตั้งราชที่กรุงโรม จึงอภิเษกให้เป็นจักรพรรดิแห่งอาณาจักร โรมันอันศักดิ์สิทธิ์ (Holy Roman Empire) เพื่อให้เป็นองค์อุปถัมภ์คริสตศาสนาเมื่อปี พ.ศ. ๑๓๔๓

ต่อมาในปี พ.ศ. ๑๓๗๖ อาณาจักรอันกว้างใหญ่ของพระเจ้าชาร์ดมัน ก็ถูกแบ่งแยกออกเป็นหมู่ ผู้สืบสมบัติ เป็นฝรั่งเศส เยอรมัน และแคว้นแคว้นเล็กๆ อื่นๆ ออก และมักจะมีการสู้รบแย่งชิงอำนาจกันระหว่างผู้ครองแคว้นแคว้นเหล่านั้น จนถึงปี พ.ศ. ๑๕๐๕ พระเจ้าออตโต (Otto) ผู้ครองแคว้นแซกซัน (Saxony) ขยายอำนาจรวบรวมแคว้นเยอรมันไว้ได้มากจึงได้รบแต่งตั้งจากสันตปาปาจอห์นที่ ๒ (Pope John XII) ให้เป็นจักรพรรดิแห่งอาณาจักร โรมันอันศักดิ์สิทธิ์ และต่อมาอีกหลายร้อยปีตำแหน่งนี้ได้แก่ผู้ครองเยอรมันตลอดมา จนถึงต้นศตวรรษที่ ๒๒ แห่งพุทธกาล เยอรมันก็เกิดแตกกันขึ้นอีก เกิดสงครามระหว่างรัฐต่างๆ ที่เรียกว่า สงครามสามสิบปี เป็นเหตุให้รัฐอันมีระชนมากมาย รัฐใหญ่ที่มีอำนาจมากกว่ารัฐอื่น ได้แก่ปรัสเซีย (Prussia) กับ ออสเตรีย (Austria) ซึ่งพยายามแข่งกันตลอดมา เพื่อเป็นรัฐหัวหน้าที่ของเยอรมันทั้งหมด ในปี พ.ศ. ๒๔๐๘ เกิดสงครามระหว่างรัฐทั้งสองนี้ที่เรียกว่าสงครามเจ็ดปี ปรดเซียเป็นฝ่ายมีชัยได้เป็นหัวหนารัฐเยอรมันทางภาค

เหนือ ส่วนของสเตรียก็แยกออกจากเยอรมัน โดยเด็ดขาดแต่นั้นมา

เมื่อปรัสเซียเรืองอำนาจจนแล้ว บิสมาร์ก (Bismarck) ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีกำหนดหาอภยรวบรวมรัฐเยอรมันต่าง ๆ ไว้ภายใต้การปกครองอันเดียวกัน และเกิดสงครามกับฝรั่งเศสขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๓๓ ซึ่งฝรั่งเศสเป็นฝ่ายแพ้ รัฐต่าง ๆ ที่ยังเหลืออยู่ก็หันเข้ามารวมกับปรัสเซีย พระเจ้าวิลเลียมที่ ๑ (William I) แห่งปรัสเซีย จึงราชาภิเษกเป็นจักรพรรดิแห่งเยอรมันในปลายปี พ.ศ. ๒๔๓๓ หลังจากนั้นเยอรมันก็เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและเจริญรุ่งเรืองขึ้นทั้งในด้านอุตสาหกรรมและการค้ากับต่างประเทศ

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ สมัยพระเจ้าวิลเลียมที่ ๒ เป็นกษัตริย์ปกครองเยอรมัน เยอรมันได้ทำสัญญาพันธมิตรกับออสเตรียและอิตาลี ตั้งมั่นเมื่อออสเตรียรุกรานเซอร์เบียในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ เยอรมันก็สนับสนุนออสเตรีย จนเกิดการต่อสู้รบใหญ่โตลุกลามเป็นสงครามโลกขึ้น ในระยะหลัง ๆ ของการสงครามประชาชนเริ่มเบื่อหน่ายการสงคราม มักเกิดการจลาจลขึ้นในประเทศ และเมื่อเยอรมันจวนจะแพ้ บ้านเมืองก็ระส่ำระสายยิ่งขึ้น ราษฎรเรียกร้องให้กษัตริย์ลงราชสมบัติ กองทัพเรือเข้าทำการยึดอำนาจ พระเจ้าวิลเลียมที่ ๒ จึงต้องลงราชสมบัติในวันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๓ จัดตั้งรัฐบาลสาธารณรัฐขึ้น และประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ในปีต่อมา แต่สภาพบ้านเมืองก็ไม่เรียบร้อย เกิดการไม่สงบอยู่เรื่อย ๆ ทั้งการขับคนจากสันนิษฐานสัญญาสันติภาพทำให้ฐานะของประเทศทรุดโทรมลง

เยอรมันภายใต้ระบอบเผด็จการ

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ คณะการเมืองพรรค (National Socialist) หรือ (Nazi) ได้รับความนิยมจากราษฎรมาก สมาชิกคณะพรรคนี้ได้รับเลือกตั้งเข้านั่งในรัฐสภามากที่สุดอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ (Adolf Hitler) หัวหน้าพรรคจึงได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีเข้าบริหารประเทศ

เมื่อฮิตเลอร์เข้ารับตำแหน่งแล้ว ก็บริหารประเทศไปตามแนวทางของพรรค
ซึ่งมุ่งหมายที่จะสร้างเยอรมันให้รุ่งเรืองขึ้นดังเช่นสมัยก่อน ๆ รวมรวมชนชาติเยอรมัน
ในดินแดนต่าง ๆ เข้าภายใต้การปกครองอันเดียวกัน และเลิกสนธิสัญญาแวร์ซายส์ซึ่ง
บีบบังคับอยู่ แล้วปรับปรุงการเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของชาวเยอรมันให้ดีขึ้น เนื่อง
ด้วยมีเสียงสนับสนุนมากสนับสนุนอยู่ในรัฐสภา รัฐบาลจึงออกกฎหมายใช้รัฐธรรมนูญ
รัฐสภามอบอำนาจให้ฮิตเลอร์ในการปกครองให้แก่อิตเลอร์ ตั้งแต่วันที่ ๓๓ มีนาคม พ.ศ.-
๒๔๗๕ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ประธานาธิบดีฟอน ฮินเดนเบิร์ก (Von Hindenburg)
สิ้นชีพตักษัย ฮิตเลอร์จึงประกาศรวมตำแหน่งประธานาธิบดีกับนายกรัฐมนตรีเข้าด้วยกัน
แล้วก็เข้าดำรงตำแหน่งใหม่นี้ ฮิตเลอร์ชื่อว่า ผู้นำ (Führer)

รัฐบาลตั้งยุบพรรคการเมืองอื่น ๆ เหลือไว้แต่พรรคเดียว คือพรรค
นาซี แล้วยุบเลิกสิทธิบัญญัติของรัฐต่าง ๆ จัดตั้งข้าหลวงใหญ่ไปกำกับรัฐต่าง ๆ
ข้าหลวงนี้เป็นสมาชิกของพรรคนาซี หน้าที่ของรัฐบาลที่กรุงเบอร์ลิน มีอำนาจแต่งตั้ง
และถอดถอนนายกรัฐมนตรีแห่งรัฐต่าง ๆ ได้

ในด้านทางเศรษฐกิจ รัฐบาลได้หาทางปรับปรุงอย่างเต็มที่ ช่วยเหลือคน
ว่างงานที่มีอยู่เป็นจำนวนมากให้มั่งคั่งขึ้น ด้วยการขยายการเกษตรกรรม ปลดชาวฮิว
ออกจากงานรัฐบาล เพื่อให้ชาวเยอรมันเข้าทำงาน หาท่างให้ผู้หญิงออกจากงาน
โดยตั้งเสริมการสมรส โรงงานอุตสาหกรรมของรัฐบาลก็ลดจำนวนชั่วโมงทำงาน
ของแรงงานให้น้อยลง เพื่อให้คนงานได้เข้าทำงานเพิ่มจำนวนขึ้น รัฐบาลหารายได้
เข้าประเทศด้วยการเพิ่มพูนทรัพยากรภายในประเทศให้มากขึ้น ผลิตเป็นสินค้าส่งออก
นอกประเทศ ในไม่ช้าจำนวนคนว่างงานก็หมดไปฐานะเศรษฐกิจของประเทศ
ก็ดีขึ้น

ต่อจากนั้น เยอรมันก็หาทางเด็กสันธิสัญญาแวร์ซายส์ด้วยการสร้างสม
 แล่นยานภาพ เริ่มด้วยการออกกฎหมายเกณฑ์ทหาร ซึ่งทหารเข้าประจำในเขตแม่
 น้ำไรน์ ประกาศเด็กข้อกำหนดของสันธิสัญญาที่ให้แม่น้ำเอเดเบ โอเตอร์ ดานูบ และ
 ไรน์ เป็นทางเดินเรือระหว่างประเทศ เป็นอันว่าในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ เยอรมันก็
 เด็กสันธิสัญญาแวร์ซายส์ได้หมด อังกฤษและฝรั่งเศสเคยยื่นประท้วง แต่ก็ไม่ได้
 ใจดำเนินการรุนแรง เพราะการเมืองภายในประเทศของฝรั่งเศสเองก็กำลังยุ่งเหยิง
 และอังกฤษก็กำลังตงหน้า พันฟูการเศรษฐกิจของประเทศอยู่ ประจวบกับรัสเซียก็
 กำลังเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ เยอรมันจึงอ้างได้ว่าการเพิ่มกำลังรบชนนิกเพื่อเป็น
 การต้านทานคอมมิวนิสต์ อันเป็นศัตรูของยุโรป

ในเวลานี้คือ ๆ มา เยอรมันก็ดำเนินการตาม หลักของพรรคนาซี คือไป
 ด้วยการเป็นพันธมิตรอย่างใกล้ชิดกับอิตาลีและญี่ปุ่น แล้วขยายอาณาจักรเพื่อรวบรวม
 รวมชาวเยอรมัน ซึ่งอยู่ในประเทศอื่นให้เข้าอยู่ ภายใต้การปกครองอันเดียวกัน จนเกิด
 เหตุใหญ่โตลุกลามเป็นสงครามโลกขึ้นอีกในปี พ.ศ. ๒๔๘๒

๓. ประเทศอิตาลี

ประวัติย่อ

ตั้งแต่สมัยก่อนพุทธกาล ชนพวกหนึ่งเรียกว่าพวกอีทรัสกันส์ (Etruscans) ตั้งหลักแหล่งอยู่ในบริเวณตอนกลางและตะวันตกเฉียงเหนือของอิตาลีปัจจุบัน โรมเป็นแต่เพียงท้องที่เล็ก ๆ สำหรับผู้คนมาแลกเปลี่ยนเข้าของที่ต้องการกัน และต่อ ๆ มาจึงค่อยรุ่งเรืองใหญ่โตขึ้น จนถึงสมัยต้นพุทธกาล มนุษย์อีกพวกหนึ่งอพยพมาจากเหนือเข้ายึดนครโรมไว้ได้ แต่ได้มีการออกตั้งเลือกแม่ทัพสงครามขึ้นเป็นคณะผู้ปกครองเมือง เรียกว่า คอนซุลส์ (Consuls) ต่อจากนั้นพวกที่มาจากโรมัน ซึ่งได้ชื่อต่อมาว่าพวกโรมัน (Roman) ก็ขยายอำนาจออกไป จนได้ครอบครองดินแดนรอบ ๆ ทะเลเมดิเตอร์เรเนียนทั้งหมด ตั้งเป็นอาณาจักรขึ้น เรียกว่า จักรวรรดิโรมัน (Roman Empire)

เมื่อคริสต์ศาสนาเผยแพร่อำนาจเข้าไปในยุโรป ก็ไม่มีศูนย์กลางอยู่ที่กรุงโรม แต่ในขณะนั้นจักรวรรดิโรมันเสื่อมอำนาจลงมากแล้ว คงเป็นแต่เพียงศูนย์กลางในทางศาสนาเท่านั้น ส่วนการปกครองแคว้นแคว้นต่าง ๆ นั้น ตกอยู่แก่กษัตริย์เยอรมัน ซึ่งได้เป็นจักรพรรดิของอาณาจักรโรมันสืบมาตั้งหลายร้อยปี

จนถึงกลางศตวรรษที่ ๑๔ แห่งพุทธกาล อาณาจักรโรมัน ซึ่งมีจักรพรรดิเป็นชาวเยอรมัน ก็เริ่มแตกแยกออกจากกันเป็นแคว้นแคว้นน้อยใหญ่ ที่สำคัญได้แก่เวนิส (Venice) เจโนวา (Genoa) มิลาน (Milan) เนเปอลิส (Naples) และซาร์ดิเนีย (Sardinia) เป็นต้น ในปีพ.ศ. ๒๒๕๖ รัฐมิลาน เนเปอลิส และซาร์ดิเนีย ก็ตกไปอยู่ภายใต้อำนาจของฮอส์เตรีย รัฐต่าง ๆ ของอิตาลีก็ถล่มมารวมกันเข้าได้อีกช่วงระยะเวลาหนึ่ง เมื่อพระเจ้านโปเลียนเรืองอำนาจขึ้นอภิเษกเป็นกษัตริย์แห่งอิตาลี แต่เมื่อพระองค์หมดอำนาจลงแล้ว รัฐเหล่านั้นก็แยกออกจากกันอีก ฮอส์เตรียคงมีอำนาจเหนือรัฐต่าง ๆ ทางภาคเหนือดังเดิม

ในปลายศตวรรษที่ ๒๔ เริ่มมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อรวบรวมรัฐ
อิตาลีต่าง ๆ เข้าภายใต้การปกครองอันหนึ่งอันเดียวกัน มาดซินี (Giusseppe Mazzini)
เป็นหัวหน้าจัดตั้งสมาคมเยาวชนอิตาลี (Young Italy) ขึ้นเพื่อการนี้ แต่ทำการไปไม่ได้
ตลอด เพราะฝรั่งเศสและออสเตรียคอยขัดขวางไว้ ทำให้การรวมชาติอิตาลีไม่เป็นผล
สำเร็จ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๐๓ รัฐซาร์ดิเนีย ซึ่งมีเคานต์ คาวัวร์ (Count Cavour) เป็น
นายกรัฐมนตรี ได้พยายามกำจัดอิทธิพลของออสเตรีย และรวบรวมรัฐต่าง ๆ เข้าไว้ได้
หลายรัฐ จัดตั้งรัฐสภาแห่งชาติอิตาลีขึ้นที่เมืองตูริน (Turin) เมื่อเดือนกุมภาพันธ์
พ.ศ. ๒๔๐๓ รัฐต่าง ๆ ส่งผู้แทนมาร่วมประชุม เว้นแต่รัฐเวเนเซีย (Venetia) ซึ่ง
ยังเป็นของออสเตรีย และรัฐโรมซึ่งเป็นของสังหาราชในเดือนเดียวกันนั้น พระเจ้าวิกเตอร์
เอมมานูเอลที่ ๒ (Victor Emmanuel II) แห่งรัฐซาร์ดิเนีย ก็ราชาภิเษกเป็นกษัตริย์ของ
ประเทศอิตาลี ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๐๘ ออสเตรียรบกับปรัสเซีย อิตาลีจึงเข้าช่วย
เวเนเซีย และในปี พ.ศ. ๒๔๓๓ ก็เข้าช่วยรัฐโรมได้อีกด้วยย้ายเมืองหลวงมาตั้งที่กรุงโรม
เมื่ออิตาลีรวมกันได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวแล้ว ก็เริ่มปรับปรุงประเทศ ทำให้
เจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ ได้เข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับเยอรมัน
และออสเตรียในสนธิสัญญาทวีเบต อัดไดแอนซ์ (Triple Alliance) เมื่อสงครามโลก
ครั้งที่หนึ่งเกิดขึ้น อิตาลีดำรงความเป็นกลางอยู่จนถึง พ.ศ. ๒๔๕๗ จึงเข้าร่วม
สงครามด้วยการประกาศสงครามกับออสเตรีย

อิตาลีภายใต้ระบอบเผด็จการ

เนื่องจากรัฐบาลต้องใช้จ่ายเงินมากในการสงคราม ทำให้ฐานะการเงิน
ทรุดโทรมลง ราษฎรได้รับความเดือดร้อนในการครองชีพ การฉ้อฉลเกิดขึ้นทั่วไป
กรรมกรนัดหยุดงาน และเข้าปะทะกับกองทหาร รัฐบาลไม่สามารถจะแก้ไขได้ ในที่

สหพรรคการเมืองคณะฟาสซิสต์ (Fascist) ซึ่งมีเบนิโต มุสโสลินี (Benito Mussolini) เป็นหัวหน้าได้รับมอบหมายจากพระเจ้าวิกเตอร์ เอ็มแมนูเอิลที่ ๓ ให้บริหารประเทศเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ มุสโสลินีเป็นนายกรัฐมนตรี และได้รับยกย่องเป็น ฮิต ดุเซ (Il Duce) คือผู้บัญชาการหรือผู้เป็นประมุขซึ่งกษัตริย์และราษฎรพร้อมใจกันตั้งขึ้น

มุสโสลินีไม่ได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญ แต่ได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขวิธีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พรรคการเมืองต่างๆ ถูกยุบหมดเหลือไว้แต่พรรคฟาสซิสต์เท่านั้น สมาชิกวุฒิสภานั้น คณะฟาสซิสต์เป็นผู้เสนอรายชื่อทั้งหมด แต่ให้ราษฎรออกเสียงว่าเอาหรือไม่เอา ต่อมาวุฒิสภายังได้ออกกฎหมายให้อำนาจแก่คณะรัฐบาลออกกฎหมายใช้บังคับได้โดยไม่ต้องผ่านวุฒิสภา วิธีการเช่นนี้ทำให้การปกครองของอิตาลีเป็นระบบเผด็จการไป

ในระยะแรกๆ มุสโสลินีต้องมีการปรับตัว จนเมื่อสภาพการณ์เรียบร้อยแล้วจึงได้เริ่มปรับปรุงประเทศอย่างจริงจัง วางโครงการให้อิตาลีตั้งตัวเองได้ การที่อิตาลีตั้งตัวเองไม่ได้ เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและแห้งแล้ง มีทรัพยากรธรรมชาติไม่เพียงพอแก่การอุตสาหกรรม และไม่มีอาณาเขตที่จะส่งวัตถุดิบให้ มุสโสลินีจึงเร่งทุนบำรุงการกสิกรรม อุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรมภายในประเทศเป็นการใหญ่ เช่น ถมที่ดินใกล้กรุงโรมให้ใช้ทำประโยชน์ได้ ตั้งเสริมการทำไฟฟ้าจากถ้ำด้านน้ำตก และหาทางกำจัดข้อพิพาทระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างได้เป็นผล ทำให้อิตาลีรุ่งเรืองขึ้น นอกจากนี้มุสโสลินียังหาทางปรองดองกับฝ่ายศาสนาได้ในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ ด้วยการยกฐานะเขตวังวาติกัน (Vatican) ของสังฆราชให้เป็นรัฐอิสระอยู่ในกรุงโรม บาดหลวงจัดการศึกษาทางศาสนา และรัฐบาลอิตาลียอมจ่ายเงินให้เป็นการทดแทนในการที่สังฆราชยอมสละสิทธิไม่เรียกกรุงโรม ซึ่งกษัตริย์อิตาลีเข้ายึดไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๓ ตั้งแต่คราวรวบรวมอาณาจักร

เมื่อจัดการภายในประเทศเรียบร้อยแล้ว มุสโซลินีจึงเริ่มดำเนินการต่าง
ประเทศตามนโยบายของตน ที่จะให้ฮิตเลอร์ เรื่องชนเหมือนสมัยก่อน ๆ ด้วยการแสวง
หาเมืองชนเป็นการขยายอาณาจักร และระบายพลเมืองที่เพิ่มชนอย่างรวดเร็ว ฮิตเลอร์
กองทัพเข้ายึดครองเอธิโอเปีย (Ethiopia) ในแอฟริกาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๗ และยึด
ครองอัลบาเนีย (Albania) เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๘

ฮิตเลอร์ได้สนิทสนมกับ เยอรมัน ซึ่งมี ระบบการปกครอง และ ดำเนินนโยบาย
ต่างประเทศทำนองเดียวกัน ได้ทำสนธิสัญญาให้ความช่วยเหลือกันในปี พ.ศ. ๒๔๗๗
ต่อมาญี่ปุ่นซึ่งมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน ก็เข้าร่วมด้วย สามประเทศตกลงร่วมมือ
กันทางทหารเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๘ นโยบายการรุกรานของประเทศทั้งสามนี้เป็นเหตุ
ให้เกิดสงครามโลกขึ้นอีกเป็นครั้งที่สองในปี พ.ศ. ๒๔๘๓

๔. ประเทศญี่ปุ่น

ประวัติย่อ

ประวัติดั้งเดิมของญี่ปุ่นนั้นเป็นเรื่องเทพนิยายเสียส่วนมาก กล่าวกันว่าชาวญี่ปุ่นสืบเชื้อสายมาจากพระอาทิตย์ ซึ่งนับถือกันว่าเป็นเทพเจ้าองค์หนึ่ง กษัตริย์องค์แรกของญี่ปุ่นคือพระเจ้าจิมมูเตนโน (Jimmu Tenno) ซึ่งครองราชย์เมื่อราวปี

พ.ศ. ๑๒๓

ประวัติที่มหัศจรรย์านพอเชื่อถือได้ เริ่มเมื่อราวต้นศตวรรษที่ ๓๓ แห่งพุทธกาล ซึ่งเป็นสมัยที่ญี่ปุ่นมีการติดต่อกับจีน ญี่ปุ่นในสมัยนั้นหาได้รวมกันเป็นประเทศเดียวภายใต้การปกครองอันเดียวกันไม่ แต่แยกเป็นแคว้นแคว้นน้อยใหญ่ แต่ละแคว้นก็มีเจ้าปกครองเป็นอิสระ และชนตรงต่อจักรพรรดิญี่ปุ่น บรรดาเจ้าครองนครเหล่านั้นมักมีการสู้รบเพื่อแย่งชิงกันเป็นใหญ่เสมอ จนถึงปี พ.ศ. ๑๗๒๘ โยริโตโม (Yoritomo) ซึ่งเป็นต้นตระกูลมินาโมโตะ (Minamoto) รวบรวมรัฐต่างๆ ไว้ในอำนาจได้มาก จึงได้รับแต่งตั้งจากจักรพรรดิให้เป็นแม่ทัพใหญ่เรียกว่า โชกุน (Shogun) โชกุนจึงเป็นผู้บริหารประเทศสืบมา ส่วนกษัตริย์นั้นทอดใจเป็นที่ตั้งการกระทำที่อำนาจบริหารประเทศมาตกอยู่แก่โชกุน ในตอนต่อ ๆ มาจึงมักจะมีการแย่งอำนาจกันระหว่างพวกตระกูลใหญ่ ๆ เพื่อเข้าครองตำแหน่งโชกุน

การติดต่อกับชาวยุโรปเริ่มเมื่อราวต้นศตวรรษที่ ๑๖ แห่งพุทธกาล คือเมื่อราวปี พ.ศ. ๒๐๘๕ เรือค้าขายของชาวโปรตุเกสได้หลงเข้าไปในน่านน้ำญี่ปุ่น จึงได้ทำการค้าขายกับชาวญี่ปุ่น ต่อจากนั้นชาติอื่น ๆ ได้แก่งျပေ ย่อตันดา และอังกฤษก็ไปติดต่อกับค้าขายด้วย นอกจากการค้าขายแล้ว ชาวยุโรปเหล่านั้นยังทำการเผยแพร่คริสต์ศาสนาด้วย ต่อมาเกิดเรื่องวุ่นวายขึ้นระหว่างชาวยุโรปกับชาวญี่ปุ่น โชกุนจึงขับไล่ชาวยุโรปออกจากญี่ปุ่น ทำให้ญี่ปุ่นขาดการติดต่อกับโลกภายนอกกว่าสองร้อยปี

จนถึง พ.ศ. ๒๓๘๐ พลเรือจัตวาแมทธิว เพอร์รี่ (Mathew Perry) ได้นำกองเรือรบอเมริกันมายังประเทศญี่ปุ่น แสดงความจำนงขอติดต่อทางการค้าด้วย พร้อมกับส่งสาส์นของประธานาธิบดีฟิลมอร์ (Fillmore) ต่อโชกุน แล้วกลับไ้โดยไม่รอพียงคำตอบ ต่อมาอีกปีหนึ่งเพอร์รี่จึงคุมกองเรือรบมาอีก โชกุนจึงยอมทำไมตรีในทางการค้าขายกับสหรัฐอเมริกา ต่อจากนั้น อังกฤษ ฝรั่งเศส ฮอลแลนด์ และรัสเซีย ก็ได้มาทำการค้าขายกับญี่ปุ่นอีก

เมื่อญี่ปุ่นเปิดเมืองทำการติดต่อกับต่างประเทศอีกครั้งหนึ่งแล้ว ก็เริ่มปรับปรุงประเทศเป็นการใหญ่ ดำรงระบอบการปกครองแบบเดิม และเลิกตำแหน่งโชกุนในปี พ.ศ. ๒๔๓๐ อำนาจในการปกครองบ้านเมืองกลับมายู่แก่กษัตริย์ตามเดิม พระเจ้าเมจิ ฮิโตะ (Meiji Hito) เป็นจักรพรรดิที่ทรงพระปรีชามาก ทรงปรับปรุงประเทศตามแนวยุโรปและเปลี่ยนการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ตั้งรัฐสภาในปี พ.ศ. ๒๔๓๒ และเร่งตั้งเสริมการอุตสาหกรรมทำให้ญี่ปุ่นรุ่งเรืองขึ้น ญี่ปุ่นเริ่มขยายอำนาจเข้าไปในเกาหลีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจีน ทำให้เกิดสงครามกับจีนในปี พ.ศ. ๒๔๓๗ จีนต้องเสียเกาะไต้หวัน (Taiwan) หรือฟอร์โมซา (Formosa) กับหมู่เกาะเปตกาโตเรต (Pescadores) ให้ญี่ปุ่นในปี พ.ศ. ๒๔๔๗ ญี่ปุ่นรบกับรัสเซียเนื่องด้วยรัสเซียแผ่อำนาจเข้ามาในแมนจูเรีย ญี่ปุ่นเกรงว่ารัสเซียจะเข้าครอบครองเกาหลี ซึ่งญี่ปุ่นต้องการได้ไว้เป็นของตน รัสเซียเป็นฝ่ายแพ้ต้องเสียภาคใต้ของเกาะซะฮะลิ้น (Sakhalin) หรือการาฟูโต (Karafuto) และทางรถไฟในแมนจูเรียให้ญี่ปุ่น ทำให้ญี่ปุ่นเป็นมหาอำนาจขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ ญี่ปุ่นก็เข้ายึดครองเกาหลี และต่อมาก็รวมเข้ากับอาณาจักรญี่ปุ่น จัดเป็นมณฑลหนึ่งเรียกว่า มณฑลโซเชน

ในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ญี่ปุ่นเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตร ตั้งกองทัพเข้ายึดดินแดนของเยอรมันในมหาสมุทรแปซิฟิก และเข้าครอบครองเขตเช่าของ

เยอรมันในประเทศจีน หลังจากเยอรมันแพ้และทำสนธิสัญญาสันติภาพ เยอรมันได้โอนเขตเช่าของคินในประเทศจีนให้ญี่ปุ่น ทำให้ชาวจีนไม่พอใจมาก

ญี่ปุ่นภายหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง

หลังจากสงครามโลกครั้งที่หนึ่งแล้ว ญี่ปุ่นได้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น เพราะในระหว่างสงครามประเทศต่าง ๆ ในยุโรปไม่มีเวลาผลิตสินค้าได้เพียงพอ ญี่ปุ่นจึงเร่งการอุตสาหกรรมของตน ผลิตสินค้าไปขายในตลาดต่างประเทศ ปรับปรุงการขนส่งทางเรือ สร้างเรือใหญ่ ๆ ขึ้นมาก จนสินค้าญี่ปุ่นแพร่ไปทั่วโลก รัฐบาลมรยาได้มากขึ้น ความเป็นอยู่ของราษฎรดีขึ้น พลเมืองได้รับการศึกษาดี มีมหาวิทยาลัยหลายแห่ง มีชาวต่างประเทศไปเป็นนักศึกษาอีกไม่น้อย

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ ญี่ปุ่นเข้าร่วมประชุมกับประเทศต่าง ๆ ณ กรุงวอชิงตันได้ทำความตกลงกันในเรื่องไม่เพิ่มกำลังรบ และปรับปรุงความไม่เป็นธรรมที่นานาชาติทำกับจีน ญี่ปุ่นก็ได้คืนเขตเช่าของเยอรมันที่ได้ไถ่คืนกลับให้จีนไป

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๑ เป็นต้นมา ญี่ปุ่นได้รับความกระทบกระเทือนจากเศรษฐกิจของโลกตกต่ำ สินค้าที่ผลิตออกมาขายไม่ได้ เพราะทุก ๆ ประเทศก็ได้รับการกระทบกระเทือนเช่นเดียวกัน ประเทศต่าง ๆ ได้หาทางแก้ไข เช่นจำกัดจำนวนคนเข้าเมือง เพื่อกันคนต่างด้าวเข้าแย่งอาชีพ และตั้งพิกัดอัตราศุลกากรขาเข้าอย่างสูง เพื่อกันสินค้าต่างประเทศ เหล่านี้เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนั้น ทำให้ชาวญี่ปุ่นเดือดร้อนมาก เพราะจำนวนพลเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รัฐบาลเคยตั้งเสริมให้มีความสะดวกแก่ชาวญี่ปุ่นออกไปประกอบอาชีพในต่างประเทศ ก็หยุดชะงักลง รัฐบาลจึงเปลี่ยนนโยบายไปในทางรุกราน ญี่ปุ่นเห็นว่าแมนจูเรียเหมาะที่จะเป็นตลาดสินค้า และเป็นที่ระบายพลเมือง ทั้งจะได้ควบคุมได้แก่ถ่านหิน เหล็กและถั่วเหลืองมาทำประโยชน์ต่อไป ญี่ปุ่นจึงส่งกองทัพเข้ายึดครองแมนจูเรียในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ และตั้งเป็นประเทศ

มานจกัว สถาปนาพระเจ้าปู้ (Henry Pu-Yi) กษัตริย์นอกราชสมบัติของจีนซึ่งถูก
ปฎิวัติ ขึ้นเป็นจักรพรรดิแห่งประเทศใหม่

การที่ญี่ปุ่นยึดครองแมนจูเรียน ทำให้จีนโกรธแค้นมาก พยายามร้อง
เรียนไปยังสันนิบาตชาติให้ตัดสิน แต่ไม่เป็นผล เพราะญี่ปุ่นไม่เชื่อฟังสันนิบาตชาติ
และสันนิบาตชาติก็ไม่อำนาจพอที่จะบังคับญี่ปุ่นได้ ต่อมาเมื่อญี่ปุ่นเห็นว่าจีนเริ่มเป็น
บึกแผ่นขึ้นภายใต้การปกครองของเจียงไคเช็ค (Chiang Kai-Shek) ก็เกรงว่า
จะเป็นภัยแก่ญี่ปุ่น จึงเข้าแทรกแซง ด้วยการสนับสนุนแคว้นจีนเหนือให้แยกเป็นอิสระใน
ปี พ.ศ. ๒๔๗๘ และต่อมาในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ กองทหารญี่ปุ่นและจีนได้เกิด
ปะทะกันขึ้นที่ตำบลลูเกาเจียว ในนครปักกิ่งการสู้รบได้ลุกลามเป็นสงครามจีน

การรบระหว่างจีนกับญี่ปุ่นครั้งนี้ ในตอนแรก ๆ มหาประเทศมิได้เข้า
แทรกแซงเพราะเป็นการสู้รบที่ไม่ได้มีการประกาศสงคราม คงถือแต่เพียงว่าเป็นเหตุ-
การณ์ในจีนเท่านั้น ต่อมาเมื่อรัฐบาลญี่ปุ่น ซึ่งมีนายพลเอกโตโจ (Tojo) เป็นนายกรัฐมนตรี
ประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔
แล้ว สหรัฐอเมริกาและอังกฤษแสดงความเห็นใจจีน จึงให้ความช่วยเหลือ
กองทหารจีนสามารถทำการต่อต้านญี่ปุ่นได้ตลอดสงคราม

ท่าทีของประเทศกลุ่มเผด็จการ

เมื่อสงครามโลกครั้งที่หนึ่งยุติลงแล้ว ทุกประเทศเห็นว่าการสงครามได้นำชีวิตมนุษย์และทรัพย์สินมบัติให้สูญหายพินาศไปอย่างมากมาย ทางที่ดีจึงควรหาวิธีป้องกันมิให้สงครามเกิดขึ้นได้อีก ดังนั้นในสัญญาสันติภาพจึงมีบทบัญญัติว่าด้วยการก่อตั้งสันนิบาตชาติเพื่อส่งเสริมการร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ และเพื่อรักษาสันติภาพและความมั่นคงของนานาชาติ ยิ่งกว่านั้นในปี พ.ศ. ๒๔๖๘ ประเทศต่าง ๆ ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส เบลเยียม เยอรมัน และอิตาลี ได้ลงนามในสนธิสัญญาโลคาร์โน (Locarno pact) มีความสำคัญให้ปฏิบัติตามสนธิสัญญาแวร์ซายส์ และหาทางปรองดองให้ฝรั่งเศสกับเยอรมันและต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ ประเทศต่าง ๆ ก็ได้ลงนามในสนธิสัญญาเคลล็อกและบริอันด์ (Kellogg-Briand Pact) ตกลงให้ระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศด้วยสันติวิธี

แม้ว่าจะได้หาทางสันติวิธีให้เกิดสงครามขึ้นอีกก็ตาม แต่ผลของมหาสงครามครั้งแรกนั้นเองเป็นเหตุให้เกิดยุ่งยากขึ้นอีก ได้แก่ ความไม่ยุติธรรมของสนธิสัญญาสันติภาพที่ทำให้ประเทศฝ่ายแพ้ต้องประสบความวิบัติ การแบ่งแยกดินแดนและผู้คนไม่ถูกต้อง ประเทศฝ่ายชนะบางประเทศก็ไม่ได้รับผลประโยชน์เท่าที่ควรจะได้ ทำให้เกิดลัทธิเผด็จการขึ้นในประเทศอิตาลีและเยอรมัน ซึ่งต่อมาประเทศทั้งสองได้ขยับขยายหาผลประโยชน์อันเป็นเหตุให้เกิดความไม่สงบขึ้นอีก

เมื่อฮิตเลอร์มีอำนาจขึ้นในเยอรมัน ก็ปรับปรุงแผนยานุภาพจนเข้มแข็งแล้วหาทางเติบสัญญาต่าง ๆ ที่ผูกมัดเยอรมนีอยู่ด้วยวิธีต่าง ๆ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ กองทัพเยอรมันเข้าประจำในเขตปลอดทหารบริเวณลุ่มแม่น้ำไรน์ เข้ายึดครองประเทศออสเตรีย ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ และเชโกสโลวาเกียในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ส่วนอิตาลีนั้นก็ดำเนินการขยับขยาย

อำนาจทางการเมืองเดียวกับเยอรมัน ในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ เข้ายึดครองประเทศเอธิโอเปียและต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เข้ายึดครองประเทศอิตาลี

การหาวิธีปรับปรุงประเทศให้เข้าสู่ฐานะดี ทำให้รัฐเซียหันไปนิยมลัทธิเศรษฐกิจตามแบบโซเชลลิสต์คอมมิวนิสต์ซึ่งมีหลักการตรงกันข้ามกับลัทธิชาตินิยมของเยอรมันและฟาสซิสต์ของอิตาลี จึงเกิดทำให้เกิดการผิดพ้องพ้องใจกันระหว่างสองฝ่ายนี้

เมื่อเหตุการณ์ยุ่งยากเกิดขึ้นในสเปน จนกลายเป็นสงครามกลางเมือง ในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ระหว่างคณะการเมืองที่ไม่ลงรอยกัน เพื่อแย่งชิงอำนาจในการบริหารแผ่นดิน อิตาลีและเยอรมันสนับสนุนฝ่ายคณะชาตินิยมที่มีนายพล ฟรังโก (Franco) เป็นหัวหน้าทำการยึดอำนาจ ด้วยการส่งอาวุธยุทโธปกรณ์รวมทั้งทหารอาสาสมัครไปช่วยรบในเวลาเดียวกันรัฐเซียก็ให้ความช่วยเหลือฝ่ายรัฐบาล สเปนจึงกลายเป็นที่ประตอญยุทธระหว่างเยอรมันและอิตาลีฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า พวกชาตินิยม กับรัฐเซียอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า พวกคอมมิวนิสต์ การดำเนินกิจการขนส่งอาวุธยุทโธปกรณ์จากรัฐเซียไม่สะดวกฝ่ายนิยมคอมมิวนิสต์ ยึดกรุงมาดริด (Madrid) เมืองหลวงของรัฐบาลได้ในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๗๕ นายพลฟรังโก ได้เป็นหัวหน้าจัดตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ ใช้วิธีปกครองแบบเผด็จการ และร่วมมือกับเยอรมันและอิตาลีตลอดมา

การเพิ่มพูนพลเมืองทำให้ญี่ปุ่นจำเป็นต้องขยายดินแดน และแสวงหาโอกาสทรัพยากรจนถึงกับเกิดกรณีพิพาทกับจีนขึ้น การที่อังกฤษและสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือสนับสนุนจีนโดยการขายอาวุธให้ ทำให้ญี่ปุ่นเกิดผิดพ้องพ้องใจกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกา และในเวลาเดียวกัน ญี่ปุ่นก็เริ่มไม่ชอบใจรัฐเซีย เนื่องจากความนิยมในลัทธิเศรษฐกิจต่างกัน

ต่อมาในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๘ เยอรมันกับญี่ปุ่นก็ได้ลงนามในสนธิสัญญาต่อต้านคอมมิวนิสต์ (Anti-Comintern Pact) โดยจะร่วมมือกันต่อต้าน

ป้องกันและปราบปรามการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีองค์การก่อตั้งขึ้นในรัสเซีย
และมุ่งแนวทางเป็นปรปักษ์ต่อสองประเทศนี้ ต่อมาในวันที่ ๖ พฤศจิกายน ของปีต่อมา
อิตาลีก็เข้าร่วมเป็นภาคีสันติสัญญาฉบับนี้ด้วย การที่เยอรมัน อิตาลี และญี่ปุ่นร่วมมือ
กันเช่นนี้ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์กันระหว่างประเทศทั้งสามโดยใกล้ชิดสนิทสนมกันยิ่งขึ้น
ซึ่งเรียกว่าแกนเบอร์ลิน-โรม-โตเกียว (Berlin-Rome-Tokyo Axis) การสนับสนุนกัน
เป็นผลให้เยอรมันเข้ายึดครองของออสเตรเลียและเซโกลโดวาเกีย อิตาลีเข้ายึดครองอัลบาเนีย
และญี่ปุ่นรุกรานจีน จนเมื่อเกิดมหาสงครามขึ้นอีก ประเทศทั้งสามก็ได้ทำสนธิสัญญา
ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันอีกด้วย

สงครามโลกครั้งที่สอง

๑. มูลเหตุ

มูลเหตุดั้งเดิม

๑. อิตาลีกับการยึดครองเอธิโอเปียและอัลบาเนีย การที่อิตาลีเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรในสงครามโลกครั้งแรกนั้น ก็เพื่อหวังจะได้ดินแดนต่าง ๆ ซึ่งเป็นของฝ่ายเยอรมันตามสัญญาฉบับที่ทำกันในกรุงลอนดอน ได้แก่บริเวณชายฝั่งดัลเมเชีย (Dalmatia) ดินแดนในแอฟริกา และสเมอรนา (Smyrna) ในเอเชียไมเนอร์ แต่เมื่อสงครามยุติลงแล้ว การเจรจาเรื่องดินแดนเหล่านี้ไม่เป็นผล อิตาลียังได้รับแต่ดินแดนในยุโรปที่เป็นของออสเตรียแต่เดิม ได้แก่บริเวณแคว้นมอริเชีย (Istria) และดุ่มแม่น้ำเตรนติโน (Trentino) และในแอฟริกาอิตาลีได้รับดินแดนในลิเบีย (Libya) และโซมาลีแลนด์ (Somaliland)

รัฐบาลอิตาลีต้องทุ่มเทเงินทองในการสงครามมาก ทำให้ฐานะการเงินทรุดโทรมลง คนไม่มีงานทำเป็นจำนวนมาก ราษฎรเดือดร้อน รัฐบาลแก้ไขไม่ได้ ในที่สุดมุสโสลินีหัวหน้าคณะฟาสซิสต์ก็มีอำนาจในการปกครอง และเริ่มบริหารประเทศไปตามนโยบายของคณะที่จะให้อิตาลียิ่งใหญ่ได้ มุสโสลินีเห็นความจำเป็นที่จะต้องหาดินแดนมาเป็นเมืองขึ้น เพื่อให้ได้วัตถุดิบต่าง ๆ มาขึ้นโรงงานภายในประเทศ เป็นการส่งเสริมการค้าขายภายในประเทศ และลดการซื้อของจากต่างประเทศ อันจะทำให้ราษฎรอยู่ดีกินดีขึ้น

มุสโสลินีเห็นว่า เอธิโอเปีย เป็นประเทศเอกราชประเทศเดียวในแอฟริกา ซึ่งอิตาลีจะเอาเป็นเมืองขึ้นได้ เอธิโอเปียอยู่ติดกับดินแดนโซมาลีแลนด์ของอิตาลี มีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จึงเกิดมีกรณีพิพาทเรื่องพรมแดนกันขึ้นที่บริเวณทะเลสาบวอลวอล (Wal Wal) และมีการสู้รบกันประปราย ตั้งแต่เดือน

ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ พระเจ้าไฮเล เซลัสซี (Haile Selassie) จักรพรรดิเอธิโอเปีย ได้ทรงเยือนไปยังสันนิบาตชาติแต่ไม่เป็นที่สนใจ เพราะเวลาเดียวกันนั้นมกราคม กำลังแผ่อำนาจ เป็นปัญหาซึ่งกำลังพิจารณากันอยู่ จนถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ กองทัพอิตาลีเข้าโจมตีเอธิโอเปีย และยึดกรุงอติดิส อบาบา (Addis Ababa) ได้ในวันที่ ๕ พฤษภาคมปีนั้น พระเจ้าไฮเลเซลัสซีเสด็จหนีลงเรือรบอังกฤษเดินทางไปยุโรป อิตาลีจึงประกาศรวมเอธิโอเปียเข้ากับอาณานิคมอิตาลี

อิตาเลียนเคยเป็นส่วนหนึ่งของอาณานิคมตุรกีสมัยเรืองอำนาจ และแยกออกเป็นอิสระเมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๕ ในสมัยสงครามโลกครั้งแรกนั้น อิตาเลียได้เป็นสมรภูมิระหว่างฝ่ายสัมพันธมิตรกับฝ่ายเยอรมัน จนเมื่อสงครามสิ้นสุดลง ก็ได้มีการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวขึ้น อิตาลีได้ทำสนธิสัญญารับรองอธิปไตยของอิตาเลีย เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๓ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๗ อิตาเลียได้เปลี่ยนการปกครองเป็นระบอบสาธารณรัฐ จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๗๓ อะเหมด โซกู (Ahmed Zogu) ซึ่งเป็นประธานาธิบดีได้ประกาศตนเป็นกษัตริย์ ปกครองประเทศได้ระบอบรัฐธรรมนูญ ทรงพระนามว่าพระเจ้าซอก (Zog) ทรงมีความสนับถุนของอิตาลี ต่อมาชาวอิตาเลียนรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยในการแทรกแซงของอิตาลี จึงพยายามกำจัดอิทธิพลของอิตาลี แต่ไม่อาจทำได้สำเร็จ จนอิตาลีได้ควบคุมอำนาจทางทหารและทางเศรษฐกิจไว้ทั้งหมด แล้วก็เข้ายึดประเทศนี้เสียเมื่อวันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๒ พระเจ้าซอกเสด็จหนีไปประทับในประเทศกรีซ

๒. ญูกับกรรณจัน หลังจากสงครามโลกครั้งแรกแล้ว ฐานะเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ตกต่ำลงเป็นอย่างมาก คนไม่มีงานทำนับจำนวนล้านทุกประเทศได้พยายามหาทางแก้ไขด้วยวิธีต่าง ๆ เช่นจำกัดจำนวนคนเข้าเมือง เพื่อ

กันคนต่างต่างเข้ามาแย่งการอาชีพ คืออัตราอากรขาเข้าอย่างสูงเพื่อกันสินค้าต่างประเทศเข้ามาแย่งตลาด ดังนั้นคน สหรัฐอเมริกาได้ห้ามชาวญี่ปุ่น นอพยพเข้าประเทศ อังกฤษกำหนดอัตราศุลกากรอย่างสูงติด ญี่ปุ่น เป็นประเทศอุตสาหกรรม สินค้าสำคัญได้แก่ผ้าฝ้ายและผ้าไหม เมื่ออุปสงค์เกิดขึ้นเช่นนั้น ก็ทำให้ความเป็นอยู่ของประเทศตกต่ำลง ราษฎรเดือดร้อนมาก คนว่างงานเพิ่มขึ้น รัฐบาลญี่ปุ่นจึงดำเนินนโยบายหาดินแดน เพื่อให้ได้วัตถุดิบมาขึ้นโรงงานภายในประเทศ และเพื่อขายสินค้าที่ผลิตออกจากโรงงาน จึงแผ่อำนาจเข้าไปในจีน

แมนจูเรียเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรจีน อยู่ทางเหนือ มีพื้นที่เหมาะแก่การเกษตร และอุดมไปด้วยแร่ธาตุต่าง ๆ เช่น เหล็ก ถ่านหิน ตะกั่ว ทองแดง ญี่ปุ่น ได้สนับสนุนจากโซเวียต ประมุขของแมนจูเรียให้แยกออกจากจีน ทำการปกครองตนเอง ญี่ปุ่น ได้ตั้งทุนตั้งโรงงานประกอบกิจการอุตสาหกรรม ขึ้นในแมนจูเรียเป็นจำนวนมาก ต่อมาจากโซเวียตสิ้นชีพลง จากโซเวียตยังบุตรได้เป็นผู้ปกครองแมนจูเรียต่อมา จากโซเวียตยังไม่ยอมรับร่วมมือกับญี่ปุ่น และเริ่มกำจัดอิทธิพลญี่ปุ่นในแมนจูเรีย ชาวญี่ปุ่นถูกทำร้าย ทหารพลีมัคคุนบุถูกทำตาย รัฐบาลญี่ปุ่นจึงตั้งกำลังทหารเข้ายึดแมนจูเรียไว้ได้ในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ แล้วประกาศตั้งเป็นประเทศเอกราชเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๕

การที่ญี่ปุ่นยึดครองแมนจูเรีย จีนโดยนัยคำร้องไปยังสันนิบาตชาติ สันนิบาตชาติส่งคณะกรรมการไปตรวจสภาพการณ์ ในแมนจูเรีย คณะกรรมการได้เสนอรายงานให้จีนกับญี่ปุ่น ปรานีประนีประนอมตั้งอนุญาโตตุลาการขึ้น แต่ญี่ปุ่น ปฏิเสธและลาออกจากสันนิบาตชาติ

ต่อจากยึดครองแมนจูเรียแล้ว ญี่ปุ่นก็เริ่มแผ่อิทธิพลลงมาจากใต้ ด้วยการสนับสนุนให้จัดตั้งแคว้นจีนเหนือขึ้นเป็นอิสระ ไม่ขึ้นกับรัฐบาลจีนในปี พ.ศ. ๒๔๗๗

ต่อมาญี่ปุ่นกับจีนได้เกิดปะทะกันขึ้นอีกที่ตำบลตูลูเกาเฉียวในนครไป่ปิง (ปักกิ่ง) เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ โดยไม่ปรากฏเหตุที่แน่นอน เมื่อไม่อาจเจรจากันเป็นผลตกลง ก็มีการสู้รบกันต่อไป โดยไม่มีการประกาศสงคราม

๓. เยอรมันกับการรวมออสเตรีย เชโกสโลวาเกีย และเมโมล

เนื่องจากการบีบคั้นของสันนิธิสัญญาแวร์ซายส์ และการตกต่ำของเศรษฐกิจชาวเยอรมันได้รับความเดือดร้อนมาก รัฐบาลก็ไม่อาจหาทางบรรเทาได้ มีการเปลี่ยนรัฐบาลกันบ่อยครั้ง จนที่สุดฮิตเลอร์หัวหน้าคณะนาซี ได้เข้าบริหารประเทศในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๗๕

โครงการของคณะนาซีมีหลักที่จะเลิกต้นสนธิสัญญาแวร์ซายส์ และรวมชาติเยอรมันให้เป็นปึกแผ่น ดังนั้นเยอรมันจึงได้ละเมิดข้อบังคับของสนธิสัญญานี้เรื่อยมา ทั้งนี้เพราะเยอรมันเห็นว่า สันนิบาตชาติไม่มีอำนาจอะไรอย่างแท้จริง ทั้งที่อดอล์ฟฮิตเลอร์ได้พยายามสร้างสัมพันธภาพกับสหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และตั้งกองทหารเข้าประจำการในเขตลุ่มแม่น้ำไรน์ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ แม่น้ำไรน์นี้เป็นเขตปลอดทหารตามสนธิสัญญาแวร์ซายส์และสนธิสัญญาโดคาร์โน สันนิธิสัญญาโดคาร์โนนี้เป็นสัญญาที่ทำกันขึ้นภายหลังระหว่างประเทศต่าง ๆ คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส เบลเยียม เยอรมัน และอิตาลี เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ มีความสำคัญว่า จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตประเทศต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญาแวร์ซายส์ และจะไม่ทำการรบพุ่งกันโดยขัดต่อความมุ่งหมายของสันนิบาตชาติ

ออสเตรียเป็นเชื้อสายเดียวกับเยอรมัน การบีบบังคับของสนธิสัญญา
เชงกัแอร์แมง ทำให้ฮิตเลอร์เดือดร้อนมาก มีหน้าชาซึ่งขาดแคลนวัตถุดิบที่จะ

บ่อนโรงงาน และไม่มีทางจำหน่ายสินค้าที่ผลิตขึ้น เพราะประเทศโดยรอบเก็บภาษี
สินค้าของฮอสเตรียในอัตราสูง จนสันนิบาตชาติต้องเข้าช่วยเหลือ ด้วยการให้
เงินไปบูรณะประเทศและช่วยปรับปรุงการเศรษฐกิจให้ ต่อมาเมื่อคณะนาซีมีอำนาจ
ขึ้นในเยอรมัน คณะนี้ได้แผ่เข้าไปในฮอสเตรียด้วย เมื่อคณะนาซีฮอสเตรียมีอำนาจ
มากขึ้นแล้ว กองทัพเยอรมันก็เข้ายึดครองฮอสเตรีย และประกาศรวมเข้ากับ
อาณาจักรเยอรมัน เมื่อวันที่ ๓๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๐

เชโกสโลวาเกีย เป็นประเทศเกิดใหม่หลังมหาสงคราม เฉพาะแคว้นซุเตเทน
(Sudeten) ซึ่งอยู่ติดต่อกับพรมแดนเยอรมัน มีชนชาติเยอรมันอยู่มาก เยอรมันจึงเรียก
วังขอแคว้นซุเตเทนเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๘๓ แต่เชโกสโลวาเกียไม่ยินยอม
สหรัฐอเมริกาและอิตาลีได้ขอร้องไปยังเยอรมันขออย่าให้ใช้วิธีรุนแรง ดังนั้นฮิตเลอร์
จึงเชิญแฟมเบอร์เตน (Chamberlain) นายกรัฐมนตรีอังกฤษ ดาลาดิเออร์ (Daladier)
นายกรัฐมนตรีฝรั่งเศส และมุสโสลินี ไปพบและประชุมกันที่เมืองมิวนิก (Munich)
เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายนปีนั้น ที่ประชุมตกลงมอบดินแดนซุเตเทนให้เยอรมัน ทั้งนี้
อังกฤษและฝรั่งเศสแสดงว่า เป็นการช่วยมิให้เกิดสงครามขึ้นได้

ต่อมาในวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๓ รัฐบาลเชโกสโลวาเกียตกลง
ให้แคว้นสโลวาเกียมีการปกครองตนเองได้ แต่ยังขึ้นอยู่กับเชโกสโลวาเกีย พอถึง
วันที่ ๓๕ มีนาคม ปีนั้น สโลวาเกียก็ประกาศเป็นอิสระ แล้วขอเข้าอยู่ในอารักขา
ของเยอรมัน ขอให้เยอรมันส่งกำลังไปคุ้มครอง และในวันเดียวกันนั้นเอง
เชโกสโลวาเกียได้ขอเข้าร่วมอยู่ในอาณาจักรเยอรมันด้วย

หลังจากการรวมเชโกสโลวาเกียเข้าไว้ในอาณาจักรแล้ว ในวันที่ ๒๓
มีนาคมปีนั้นเอง เยอรมันก็ส่งทัพเรือเข้ายึดเมืองเมเมต (Memel) ซึ่งเคยเป็นส่วน
หนึ่งของตนและสัมพันธมิตรเข้ายึดครองเมื่อครั้งสงครามโลกคราวแรก และยกให้ติดกัน

ไปเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๗ ลัทธิเนยคนเมืองนี้ให้เยอรมันโดยไม่มีการสู้รบแต่อย่างใด

๔. กลุ่มพันธมิตร ในเหตุการณ์และความเป็นไปต่าง ๆ ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งเป็นต้นมา ทำให้ประเทศต่าง ๆ รวมกันเข้าเป็นกลุ่มเป็นพวก ซึ่งอาจจำแนกได้เป็นสองพวกดังนี้

ก. กลุ่มประชาธิปไตย ได้แก่บรรดาประเทศที่ทำการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีดินแดนกว้างขวางอยู่แล้ว ไม่ต้องการขยายออกไปอีกได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส พวกนี้ต้องการจะรักษาสถานการณ์ในทางการเมืองให้อยู่ในสภาพเดิม ไม่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตแต่อย่างใด และในเวลาเดียวกันก็เตรียมกำลังไว้พร้อมที่จะปฏิบัติต่อผู้เป็นศัตรูของประชาธิปไตย

ข. กลุ่มเผด็จการ ได้แก่บรรดาประเทศที่ต้องการดินแดนเพิ่มขึ้น เพื่อความรุ่งเรืองของประเทศในทางเศรษฐกิจและการเมือง ได้แก่เยอรมัน อิตาลี และญี่ปุ่น ประเทศเหล่านี้ได้ผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น โดยที่เยอรมันกับอิตาลีได้ตกลงเป็นพันธมิตรกันเรียกว่า แกน เบอรัลลิน โรม (Rome Berlin-Axis) เยอรมันยอมรับว่าอิตาลีมีอธิปไตยเหนือเอธิโอเปีย และจะสนับสนุนการเรียกร้องดินแดนอื่น ๆ ส่วนอิตาลีก็จะสนับสนุนการเรียกร้องดินแดนคันของเยอรมัน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ เยอรมันกับอิตาลีได้ลงนามในสัญญาต่อต้านคอมมิวนิสต์สากล (Anti-Comintern Pact) คอมมิวนิสต์สากลนี้เป็นองค์การจัดตั้งขึ้นในรัสเซีย เรียกว่าคอมมิวนิสต์สากล (Communist International) เรียกชื่อย่อว่าโคมินเทิร์น (Comintern) ญี่ปุ่นก็ได้เข้าร่วมในสัญญาต่อต้านคอมมิวนิสต์ สากลนี้ด้วย กลุ่มประเทศเหล่านี้ได้ชื่ออีกอย่างหนึ่งว่าฝ่ายอักษะ (Axis)

มูลเหตุปัจจุบัน

๑. ด้านยุโรป ดินแดนออสเตรียซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งของเยอรมัน ได้แก
ซึ่งมีอาณาเขตริมฝั่งทะเลบอลติก ด้านซีกตกไปอยู่ในความปกครองของโปแลนด์ตาม
สนธิสัญญาแวร์ซายส์ ทำให้แคว้นปรัสเซียตะวันออกแยกกับดินแดนส่วนใหญ่ของประเทศ
เยอรมัน เมื่อเยอรมันได้ออัสเตรียและเชโกสโลวาเกียมารวมอยู่ในอาณาจักรแล้ว
ก็เริ่มเจรจาดินแดนด้านซีกตกกับคน แต่โปแลนด์ไม่ยอมตามคำเรียกร้องของ
เยอรมัน ในขณะที่เดียวกันอังกฤษเกรงว่าเยอรมันจะใช้กำลังรุกรานโปแลนด์ จึงได้
เปิดเจรจากับโปแลนด์ และตกลงทำสัญญาช่วยเหลือกันเมื่อถูกรุกราน (ทำนองเดียวกับ
ที่ฝรั่งเศสได้ทำกับโปแลนด์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๖) และในระบอบเดียวกันเยอรมันได้เปิด
การเจรจากับรัสเซีย และตกลงทำสัญญาไม่รุกรานกันเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๒
ต่อจากนั้นเยอรมันก็เริ่มรุกรานโปแลนด์ ด้วยการส่งกองทัพบายึดดินแดนในวันที่ ๓
กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๒ อังกฤษกับฝรั่งเศสได้ประท้วงเยอรมันให้ถอนกองทัพบกกลับ แต่
ไม่เป็นผล จึงประกาศสงครามกับเยอรมันในวันที่ ๓ เดือนเดียวกัน ต่อจากนั้นประ
เทศอื่น ๆ ก็ได้เข้าร่วมในการรบอีกหลายประเทศ

๒. ด้านเอเชีย การสู้รบซึ่งไม่มีการประกาศสงครามระหว่างจีนกับ
ญี่ปุ่นได้ทำกันมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๐ และยังไม่สิ้นสุดลง เมื่อสงครามด้านยุโรป
เยอรมัน อิตาลี และญี่ปุ่นก็ได้ทำสนธิสัญญาช่วยเหลือกันในวันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๓
ในเดือนเดียวกันนั้น ญี่ปุ่นก็ได้ตกลงกับรัฐบาลฝรั่งเศส ซึ่งอยู่ ภายใต้การยึดครอง
ของเยอรมัน ให้ญี่ปุ่นส่งกองทัพบายึดครองอินโดจีน ทั้งนี้ญี่ปุ่นอ้างว่าเป็นการ
เตรียมตำแหน่งทหารรุกรานของจีน ต่อมาในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๗๔ ญี่ปุ่นลง

นามในธนฉัตินญาไม่รุกรานกับรุตเซีย หตังจากนั้นวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๔
 ญี่ปุ่นได้โจมตีฐานทัพเรือของสหรัฐอเมริกาที่อาวเพ็ด (Pearl Harbour) ในหมู่เกาะ
 ฮาวาย (Hawaii) ในมหาสมุทรแปซิฟิก และยกพลขึ้นบกในมลายู ฟิลิปปิน กอง
 ทัพญี่ปุ่นในอินโดจีนเข้าดู่ประเทศไทย

พฤติกการณ่สงคราม

ประเทศคู่สงคราม

๓. ฝ่ายเยอรมัน อิตาเล่ผู้แต่เหตุการณ์อยู่ และในที่ดุดักัดัดใจเข้าช่วย เยอรมันประกาศสงครามต่อฝรั่งเศสและอังกฤษเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๔๗๓ ญี่ปุ่นเข้าช่วยเหลือเยอรมัน ด้วยการประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย แคนาดา นิวซีแลนด์ และสหภาพอัฟริกาใต้ เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๔

ประเทศต่าง ๆ ฝ่ายเยอรมันที่เข้าร่วมสงครามในตอนหลังด้วยการ ประกาศสงครามต่อฝ่ายพันธมิตรใน พ.ศ. ๒๔๗๔ ได้แก่ฟินแลนด์ ภูมาเนีย มานจูว ยังการ์ และอิตาเลีย สำหรับประเทศไทยได้ประกาศสงครามต่อฝ่ายสัมพันธมิตร เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๔๗๕

๒. ฝ่ายสัมพันธมิตร เมื่ออังกฤษประกาศสงครามกับเยอรมัน ประเทศต่าง ๆ ในเครือจักรวรติก็เข้าร่วมการประกาศสงครามต่อฝ่ายเยอรมันด้วย ได้แก่ ออสเตรเลีย และแคนาดา ใน พ.ศ. ๒๔๗๒

เมื่อเยอรมันโจมตีรัสเซียในเดือนมิถุนายน ๒๔๗๔ เป็นผลให้รัสเซียเข้าร่วมฝ่ายสัมพันธมิตรด้วย

เมื่อถูกญี่ปุ่นโจมตี สหรัฐอเมริกาก็ประกาศสงครามต่อ ญี่ปุ่นในวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ ต่อมาก็ได้ประกาศสงครามกับเยอรมันและอิตาเล่ ใน พ.ศ. ๒๔๗๔ ในปีเดียวกันนั้นประเทศต่าง ๆ ที่เข้าร่วมประกาศสงครามกับเยอรมันในตอนนั้น ได้แก่ คิวบา ปานามา คอสตาริกา นิคารากัว รวมทั้งประเทศจีน ซึ่งรบกับญี่ปุ่นมาโดยไม่ได้ประกาศสงคราม ก็ได้ประกาศสงครามกับเยอรมัน อิตาเล่และญี่ปุ่นด้วย ปีต่อมาเม็กซิโกก็เข้าร่วมสงคราม ประกาศสงครามกับเยอรมัน อิตาเล่ และญี่ปุ่นใน พ.ศ. ๒๔๗๕

ในระยะหลัง ๆ ของการสงคราม ในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ เหตุการณ์ได้นำ

ประเทศต่าง ๆ อีกหลายประเทศเข้าร่วมสงครามเป็นฝ่ายสัมพันธมิตรด้วย ได้แก่ อาเจนตินา บราซิล อียิปต์ ซีเรีย ตุรกี อูรุกวัย และเวเนซุเอลา

ประเทศเป็นกลางในยุโรป

ประเทศที่เป็นกลางในยุโรปได้แก่ สวิต สวีเดน ไนโรตแลนด์ และสเปน

ลำดับเหตุการณ์สำคัญแห่งการสงคราม

ก. ด้านยุโรป

๑. เยอรมันยึดไควอร์ซอ (Warsow) นครหลวงของโปแลนด์ ในวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๔๘๒

๒. เยอรมันยึดครองเดนมาร์ก และรุกเข้าไปในนอร์เวย์ในวันที่ ๙ เมษายน ๒๔๘๓ รุกเข้าไปในฮอลแลนด์ เบลเยียม และฝรั่งเศสในเดือนพฤษภาคม ฝรั่งเศสยอมจำนนในวันที่ ๒๒ มิถุนายน

๓. เยอรมันบุกยูโกสลาเวียและกรีซในเดือนเมษายน บุกรัสเซียในเดือนเมษายน ๒๔๘๔

๔. สหรัฐอเมริกายกพลขึ้นบกที่คาซาบลังกา (Casablanca) ในแอฟริกาตอนเหนือใน พ.ศ. ๒๔๘๕

๕. มีการรบใหญ่ที่สตาลินกราด (Stalingrad) ผลที่สุดรัสเซียเป็นฝ่ายมีชัยในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๔๘๖ กองทัพพันธมิตรมีชัยที่ตูนีเซีย (Tunisia) ในเดือนพฤษภาคม และยึดได้เกาะซิซิลี (Sicily) ในเดือนกรกฎาคม พันธมิตรยกพลขึ้นบกที่อิตาลีและอิตาลียอมจำนนในวันที่ ๓ กันยายน

๖. เยอรมันถอนทัพจากเลนินกราด (Leningrad) ในเดือนมกราคม พันธมิตร

ยกพลขึ้นบกที่ฝรั่งเศสในวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๔๘๗ ซึ่งเรียกว่าวันดีเด (D-Day) พันแฉกต์
ยอมจำนนรัสเซียในวันที่ ๔ กันยายน และรุมานียอมจำนนฝ่ายพันธมิตรในวันที่ ๘
กันยายน

๗. ยังการยอมจำนนในวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๔๘๘ กองทัพรัสเซียยกเข้ายึด
เบอร์ลินในวันที่ ๒ พฤษภาคม และเยอรมันยอมจำนนในวันที่ ๘ พฤษภาคม

ข. ค่านอาเซีย

๑. ญี่ปุ่นโจมตีอ่าวเพิร์ดและยกเข้าประเทศไทยในวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๔๘๔
โจมตีฟิลิปปินและยึดได้เกาะเวค (Wake Island) ในเดือนเดียวกัน

๒. ญี่ปุ่นยึดไต้หวันในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๕ ยึดได้สิงคโปร์ในวันที่ ๑๕
กุมภาพันธ์ ยึดได้เมืองเล (Lae) ในนิวกินีในวันที่ ๘ มีนาคม ซวาในวันที่ ๘ มีนาคม
และย่างกุ้งในวันที่ ๓ พฤษภาคม

๓. สัมพันธมิตรยึดเมืองเลในนิวกินีคืนได้ในเดือนกันยายน ๒๔๘๖ และ
ยึดได้เกาะบางเกาะในหมู่เกาะกิลเบิร์ต (Gilbert) ในเดือนพฤศจิกายน

๔. ญี่ปุ่นพยายามรุกเข้าไปในอินเดีย แต่สัมพันธมิตรต่อต้านไว้ได้ในเดือน
เมษายน ๒๔๘๗ ญี่ปุ่นพ่ายแพ้ในการรบทางเรือในทะเลฟิลิปปินในเดือนมิถุนายน

๕. สหรัฐอเมริกายกพลขึ้นบกที่ฟิลิปปิน ยึดมณฑลคืนได้ในวันที่ ๒๔
กุมภาพันธ์ ๒๔๘๘ ยกพลขึ้นบกที่โอกินาวา (Okinawa) ในหมู่เกาะริวกิว (Ryukyu)
ในเดือนเมษายน ออสเตรเลียยกพลขึ้นบกที่เกาะตารากาน (Tarakan) ในบอร์เนียว ในเดือน
พฤษภาคม รัสเซียประกาศสงครามกับญี่ปุ่นและเข้ายึดแมนจูเรียในวันที่ ๘ สิงหาคม
ญี่ปุ่นยอมแพ้ในวันที่ ๑๕ สิงหาคม และลงนามในสัญญายอมจำนนในวันที่ ๒ กันยายน

ผลของการสงคราม

การยึดครองเยอรมัน

ก่อนที่เยอรมันจะยอมจำนนนั้น ประธานาธิบดีโรสเวลต์ (Roosevelt) แห่งสหรัฐอเมริกา นายกรัฐมนตรีเชอร์ชิลล์ (Churchill) แห่งอังกฤษ และนายกรัฐมนตรีสตาลิน (Stalin) แห่งสหภาพโซเวียตรัสเซีย ได้เปิดการประชุมร่วมกันที่เมืองยัลตา (Yalta) ริมฝั่งทะเลดำในแคว้นไครเมีย (Crimea) ของรัสเซีย เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๘ เพื่อกำหนดหลักการที่จะจัดการกับเยอรมัน

ในบั้นปลาย เยอรมันพ่ายแพ้อย่างย่อยยับ จนฮิตเลอร์ฆ่าตัวตายเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน จอมพลเรือเคอนิกส์ (Doenitz) ผู้รับตำแหน่งต่อมาได้ยอมจำนนต่อฝ่ายสัมพันธมิตรในวันที่ ๗ พฤษภาคม สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และรัสเซียได้เปิดประชุมร่วมกันอีกครั้งที่เมืองปอตสดัม (Potsdam) ห่างจากเบอร์ลินลงมาทางใต้เล็กน้อย เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ การประชุมสิ้นสุดลงในวันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ตามข้อตกลงเมืองปอตสดัมกำหนดให้ยึดครองประเทศเยอรมันไว้ก่อน จนกว่าจะได้มีการทำสัญญาสันติภาพ และได้แบ่งเขตยึดครองออกเป็น ๔ เขต คือ เขตตะวันออกอยู่ในการยึดครองของรัสเซีย เขตตะวันตกเฉียงเหนืออยู่ในการยึดครองของอังกฤษ เขตตะวันตกของฝรั่งเศส และเขตตะวันตกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกา

โดยเฉพาะกรุงเบอร์ลินนั้น ได้แบ่งออกเป็นสี่ส่วน มีเจ้าหน้าที่ประกอบด้วยผู้แทนมหาอำนาจทั้งสี่ทำการปกครอง ส่วนดินแดนต่าง ๆ ซึ่งเยอรมันยึดได้มานั้น ให้กลับคืนสู่สถานะเดิมก่อนสงคราม

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ เยอรมันซึ่งเป็นเขตยึดครองของสหรัฐอเมริกา ของอังกฤษ และของฝรั่งเศส ได้รวมกันตั้งเป็นประเทศขึ้น เรียกว่า สหสาธารณรัฐเยอรมัน (Federal Republic of German) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า

เยอรมันตะวันตก (West Germany) มีกรุงบอน (Bonn) เป็นนครหลวง เทโอโดร์ ฮอยส์ (Theodore Heuss) เป็นประธานาธิบดี และคอนราด อาเดนเนา (Konrad Adenauer) เป็นนายกรัฐมนตรี และในวันที่ ๗ ตุลาคม ปีเดียวกันนั้นเยอรมันซึ่งเป็นเชลยศึกของรัสเซียก็ตั้งเป็นประเทศขึ้น เรียกว่าสาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมัน (German Democratic Republic) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า เยอรมันตะวันออก (East Germany) มีเบอร์ลินเป็นนครหลวง วิลเฮล์ม พีก (Wilhelm Pieck) เป็นประธานาธิบดี ออตโท กรอเทวอ (Otto Grotewohl) เป็นนายกรัฐมนตรี

การยุติครองญี่ปุ่น

เมื่อเยอรมันยอมจำนนแล้ว สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และจีน ได้ออกแถลงการณ์ร่วมกันเมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ เรียกว่า "ประกาศแห่งปอตสดัม" (Potsdam Proclamation) เรียกร้องให้ญี่ปุ่นยอมแพ้ แต่ญี่ปุ่นไม่ยอมรับคำเรียกร้องนั้น สัมพันธมิตรจึงเตรียมกำลังเพื่อยกพลขึ้นบกที่ญี่ปุ่น เป็นการเผด็จศึกด้านเอเชีย เครื่องบินของสหรัฐอเมริกาได้ทิ้งระเบิดปรมาณูเป็นลูกแรกลงที่ ฮิโรชิมา (Hiroshima) เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ และทิ้งเป็นลูกที่สองที่เมืองนาगाซากิ (Nagasaki) เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ต่อมาเมื่อรัสเซียประกาศสงครามกับญี่ปุ่นและเข้ายึดครองแมนจูเรีย ญี่ปุ่นจึงยอมปฏิบัติตามประกาศแห่งปอตสดัม ในวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ และได้ลงนามในสัญญายอมจำนนกับผู้แทนสหรัฐอเมริกา จีน รัสเซีย อังกฤษ ฮอลแลนด์ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และแคนาดา บนเรือประจัญบานมิสซิวรี่ของสหรัฐอเมริกาในอ่าวโตเกียว เมื่อวันที่ ๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ ซึ่งเรียกว่าเป็นวันวีเจเด (VJ-Day)

สัมพันธมิตรได้เข้ายึดครองญี่ปุ่นได้ตามข้อตกลงซึ่งมีหลักการว่า จะยึด

ครองญี่ปุ่นไว้จนกว่าจะได้จัดวางระเบียบใหม่และให้ญี่ปุ่นมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย
โดยที่แท้จริงเสียก่อนโดยเร็วร้อย ในระหว่างที่ถูกลี้ดครองนี้ ญี่ปุ่นไม่มีการสัมพันธ์
ทางการทูตกับประเทศใด ๆ การติดต่อระหว่างประเทศต้องผ่านองค์การยึดครอง ส่วน
ดินแดนต่าง ๆ ที่ญี่ปุ่นได้มาจากการรุกรานนั้นกลับคืนสู่ฐานะเดิม

ต่อมาในวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้มีการลงนามในสัญญาสันติภาพ
กับญี่ปุ่น ณ เมืองซานฟรานซิสโกในประเทศสหรัฐอเมริกา ต่อมาเมื่อได้มีการแลกเปลี่ยน
สัตยาบันกันในวันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๕ แล้ว ญี่ปุ่นก็กลับคืนเป็นประเทศเอกราช
มีอธิปไตยตามเดิม

ประเทศอื่น ๆ ฝ่ายเยอรมัน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา อังกฤษ
ฝรั่งเศส และรัสเซีย ได้เริ่มเปิดการประชุมกันในนครนิวยอร์ก เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม
พ.ศ. ๒๔๘๘ เพื่อตกลงกันในกรณีประเทศฝ่ายเยอรมันอีก ๕ ประเทศ คือ อิตาลี ยังการ
ปลดปล่อย รมานี และฟินแลนด์ ในที่สุดก็ตกลงกันในข้อกำหนดของสันนิบาตสันติภาพ
กับประเทศทั้งห้า ซึ่งมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๐

๑. อิตาลี อิตาลีต้องปล่อยเมือง ตรีเอสต์ (Trieste) ให้เป็นเขตเสรี
(Free Territory) อยู่ภายใต้การควบคุมของสหประชาชาติ ต้องใช้ค่าเสียหายให้แก่
ยูโกสลาเวีย กรีซ รัสเซีย เติโอบี และอัลบาเนีย ต้องยกดินแดนบริเวณพรมแดน
ให้แก่ฝรั่งเศสและยูโกสลาเวีย ยกเกาะโดเดคาเนส (Dodecanese) และโรดส์ (Rhodes)
ในทะเลเอเจียนให้แก่กรีซ ส่วนดินแดนอาณานิคมของอิตาลีในแอฟริกาเหนือ ได้แก่ เอริเทรีย
(Eritrea) โซมาลีแลนด์ของอิตาลี (Italian Somaliland) ลิเบีย (Libya) มหาอำนาจ
ทั้งสี่ยังไม่ตกลงกันเป็นต้นนอน นอกจากนี้ กำลังทหารของอิตาลีก็ถูกจำกัดเหลือเพียง

สามแสนคน คือกองทัพบกสองแสนห้าหมื่น กองทัพอากาศสองหมื่นห้าพัน และกองทัพเรือสองหมื่นห้าพัน

หลังจากสงครามยุติลงแล้ว ภายในประเทศอิตาลีเองก็เกิดยุ่งยาก เปลี่ยนรัฐบาลกันบ่อยครั้ง จนที่สุดในวันที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๘ มีการออกเสียงทั่วประเทศลงมติให้มีการปกครองระบอบสาธารณรัฐ ดังนั้นพระเจ้าฮัมเบอร์ตที่ ๒ (Humbert II) ซึ่งครองราชย์ต่อจากพระเจ้าวิกเตอร์เอมมานูเอลที่ ๓ (Victor Emmanuel III) จึงพ้นจากตำแหน่ง ในวันที่ ๓๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ โดย กิโอนอดิ (Luigi Einaudi) ก็ได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีคนแรกของสาธารณรัฐอิตาลี

๒. อังกฤษ สนธิสัญญาสันติภาพกำหนด อาณาเขตของอังกฤษ เท่าที่เป็น อยู่เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๓ นอกจากหัวสะพานฝั่งใต้ของแม่น้ำดานูบ ตรงข้ามกับบราติสลาวา (Bratislava) จะต้องยกให้เชโกสโลวาเกีย อังกฤษต้องใช้จ่ายเงินช่วยเหลือให้แก่รัสเซีย เชโกสโลวาเกีย และยูโกสลาเวีย กำลังทหารถูกจำกัดเหลือเจ็ดหมื่น ต้องร้อยคน คือกองทัพบกหกหมื่นห้าพัน กองทัพอากาศห้าพันสองร้อย

๓. รูมาเนีย รูมาเนียต้องยกเบสซาราเบีย (Bessarabia) และบูโกวินาเหนือ (North Bukovina) ให้อยู่ในอารักขาของรัสเซีย และยก โดบรูจา (Dobruja) ให้บูดกาเรีย รูมาเนียได้แคว้น ทรานซิลเวเนีย (Transylvania) เหนือคืนมาจากอังกฤษ รูมาเนียต้องใช้จ่ายเงินช่วยเหลือเพียงแสนห้าหมื่นสามพันคน คือ กองทัพบกแสนสองหมื่น กองทัพเรือห้าพัน กองทัพอากาศแปดพัน

๔. บุลกาเรีย สนธิสัญญาสันติภาพกำหนดอาณาเขตเท่าที่เป็นอยู่เมื่อวันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔ บุลกาเรียจึงได้แคว้นโดบรูจา (Dobruja) มาจากรูมาเนีย บุลกาเรียต้องใช้จ่ายเงินช่วยเหลือให้กรีซและยูโกสลาเวีย กำลังทหารเหลือกองทัพบกห้าหมื่น

ห้าพัน กองทัพเรือสามพันห้าร้อย และกองทัพอากาศห้าพันสองร้อย

๕. ฟินแลนด์ ฟินแลนด์ต้องยกแคว้นเบตซาโม (Petsamo) วูบรู (Vuuri) และคาเรเลียน (Karelian) ให้อยู่ในความยึดครองของรัสเซีย และให้รัสเซีย ใช้อำนาจ ปอร์กกาตาอุด (Pork-Kala-Uda) ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของนครเฮลซิงกิเป็นฐาน ทัพเรือ นอกจากนั้นฟินแลนด์ยังต้องใช้ค่าเสียหาย และถูกจำกัดกำลังทหาร กองทัพบก เหลือสามหมื่นสี่พันห้าร้อย กองทัพเรือสี่พันห้าร้อย และกองทัพอากาศสามพัน

องค์การสหประชาชาติ

มนุษย์พยายามคิดหาทางป้องกันสงคราม ชักจูงให้ประเทศต่าง ๆ ตกลงกันวาง
 หลักในการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธีมาหลายครั้งแล้ว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒ และ พ.ศ.
 ๒๔๕๐ รัฐเซียเคยชักชวนให้ประเทศต่าง ๆ มีการประชุมกันที่กรุงเฮก เพื่อทำสัญญา
 ป้องกันสงคราม แต่ที่สุดการประชุมก็ล้มเหลวไป จนกระทั่งสงครามครั้งที่หนึ่งเกิดขึ้น
 และเมื่อยุติลงแล้ว ประธานาธิบดีวูดร็อดแฮมสันแห่งสหรัฐอเมริกาได้เป็นหัวเรี่ยวหัวแรง จัดตั้ง
 สันนิบาตชาติขึ้น เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ได้ตกลงกรณีพิพาทกันโดยสันติวิธี และเพื่อช่วย
 ให้มนุษย์มีความเจริญก้าวหน้าไปสู่อิสรภาพและความเจริญสุข แต่หลังจากนั้นไม่กี่ปี
 โลกเกิดความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจ ประเทศต่าง ๆ ทрутโตรมลง ประชาชนเดือดร้อน
 ประเทศต่าง ๆ ก็หันเข้าหาหลักตัวใครตัวใคร ไม่ยอมร่วมมือกัน เกิดระบอบชาตินิยม
 หรือเผด็จการขึ้น ประเทศที่ถูกลูกถูกรุกราน ก็หาทางป้องกันตัว ภาวการณ์ของสันนิบาตชาติ
 ก็แยกออกเป็นพวก ๆ นำความล้มเหลวมาสู่สันนิบาตชาติ จนเกิดสงครามโลกขึ้นอีก
 เป็นครั้งที่สอง

การจัดตั้งองค์การสหประชาชาติ

เมื่อเกิดสงครามด้านยุโรปขึ้นแล้ว และก่อนที่สหรัฐอเมริกาจะเข้าร่วม
 สงคราม ประธานาธิบดี แฟรงกลิน รูสเวลต์ (Franklin Roosevelt) แห่งสหรัฐอเมริกา
 มีความเห็นว่า อารยธรรมของโลกจะต้องศูนย์ไปเป็นแน่ ถ้าไม่กำหนดวิธีการอันจะนำไป
 สู่สันติภาพอันถาวรขึ้น จึงเชิญนายกรัฐมนตรี วินสตัน เชอร์ชิล (Winston Churchill)
 ของอังกฤษมาหารือในเรื่องนี้ และในวันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ก็ได้ตั้งนาม
 ประกาศ "กฎบัตรแอตแลนติก" (Atlantic Charter) บนเรือรบอังกฤษใกล้ฝั่ง นิว
 ฟันด์แลนด์ (New Foundland) กฎบัตรนี้แสดงเจตนารมณ์ของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ

ที่จะทำลายล้างลัทธินาซี แล้วสร้างสันติภาพให้แก่โลก เคารพสิทธิของประเทศทั่วไป และให้ทุกประเทศร่วมมือกันในทางเศรษฐกิจ ตั้งแต่เริ่มมาตรฐานการครองชีพของประชากรของโลก

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ผู้แทนของประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ จีน และรัสเซีย ได้มีการประชุมกันที่นครมอสโก ที่ประชุมตกลงออกประกาศสี่ประเทศในเรื่องความมั่นคงทั่วไป (Declaration of Four Nations on General Security) เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ แถลงว่าทั้งสี่ชาติมีเจตจำนงที่จะดำรงไว้ซึ่งสันติภาพของโลก และจะต้องจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศขึ้นโดยเร็ว ให้ประเทศน้อยใหญ่เข้าเป็นสมาชิก เพื่อจรรโลงสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศไว้

ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๖ นายกรัฐมนตรีเชอวีเชฟ ประธานาธิบดีรูสเวลต์ และสตาลิน ได้ประชุมกันที่เมืองเตหะราน (Teheran) นครหลวงของอิหร่าน และออกประกาศร่วมกันเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ปีนั้น ตัดสินใจที่จะร่วมกันสถาปนาสันนิบาตชาติที่ประชาชนทั่วโลกจะชนสมานมิตร และร่วมกันแสวงหาความร่วมมือจากนานาชาติทั้งหลายด้วย

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๗ ระหว่างวันที่ ๒๑ สิงหาคม ถึงวันที่ ๗ ตุลาคม ผู้แทนของสหรัฐอเมริกา อังกฤษ รัสเซีย และจีน ได้มีการประชุมกันอีกที่ตาคัมบาร์ตันโอกส์ (Dumbarton Oaks) ในกรุงวอชิงตัน เพื่อกำหนดหลักการการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศขึ้น เป็นข้อเสนอเพื่อให้ที่ประชุมนานาชาติพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ในปีต่อมาระหว่างวันที่ ๓-๓๓ กุมภาพันธ์ ได้มีการประชุมระหว่างประมุขของรัฐบาลอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และรัสเซีย อีกครั้งหนึ่งที่เมือง แยตตา (Yalta) ในแคว้นไครเมีย (Crimea) ของรัสเซีย ที่ประชุมได้ตกลงยืนยันข้อเสนอตัมบาร์ตันโอกส์

ต่อมาในวันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๘ ผู้แทนประเทศต่าง ๆ ได้มีการ

ประชุมร่วมกันที่นคร แซนฟรานซิสโก (San Francisco) เพื่อจัดวางหลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวด้วยองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งให้ชื่อว่า "สหประชาชาติ" (United Nations) และในวันที่ ๒๖ มิถุนายน ปีนั้น ผู้แทน ๕๐ ประเทศก็ได้ลงนามใน "กฎบัตรสหประชาชาติ" (The Charter of the United Nations) ต่อมาในวันที่ ๑๖ ตุลาคม ปีนั้น ผู้แทนประเทศโปแลนด์ได้ร่วมลงนามด้วย ทั้ง ๕๑ ประเทศจึงได้เป็นสมาชิกผู้เริ่มการ ในปีต่อ ๆ มา ก็มีประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นสมาชิกสหประชาชาติอีกหลายประเทศ

วัตถุประสงค์ขององค์การสหประชาชาติ

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น ที่กำหนดไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ มีความโดยย่อดังนี้

๑. เพื่อรักษาไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของประเทศต่าง ๆ รักษาการรุกรานและละเมิดสันติภาพด้วยสันติวิธี โดยอาศัยหลักความยุติธรรมและกฎหมายระหว่างประเทศ

๒. ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศต่าง ๆ โดยยึดหลักสิทธิเสมอภาคและจัดหาวิธีการอันเหมาะสมเพื่อให้มีสันติอยู่ทั่วไป

๓. ส่งเสริมการร่วมมือระหว่างชาติในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และมนุษยธรรม สนับสนุนการเคารพสิทธิของมนุษย์และเสรีภาพ โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา

๔. เป็นศูนย์กลางของการให้ประเทศต่าง ๆ ปฏิบัติการตามถ้อยคำเพื่อบรรลุดุจประสงค์อันร่วมกัน

หน่วยงานต่าง ๆ ขององค์การสหประชาชาติ

องค์การสหประชาชาติแบ่งออกเป็นหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

๑. สมัชชาใหญ่ (General Assembly) คือที่ประชุมของบรรดาสมาชิก
ของสหประชาชาติ

๒. คณะมนตรีความมั่นคง (Security Council) ประกอบด้วยสมาชิก
๑๓ ประเทศ เป็นสมาชิกประจำ ๕ ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส สหภาพ
โซเวียต สหราชอาณาจักร และจีน อีก ๖ ประเทศเลือกตั้งทุก ๒ ปี คณะมนตรี
ความมั่นคงมีหน้าที่รักษาสันติภาพของโลก สอบสวนข้อพิพาทระหว่างประเทศ ถ้าค
พิพาทไม่เชื่องชง ครั้งแรกก็เรียกร้องให้ประเทศสมาชิกอื่น ๆ ตัดสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ
และตัดสัมพันธ์ทางการทูต ถ้าไม่ได้ผลพอ ก็บังคับทางทหาร ซึ่งในการนี้กฎบัตรบัญญัติ
ไว้ว่า สมาชิกทุกประเทศต้องพร้อมที่จะช่วยเหลือในกำลังทหารและให้ความสะดวกทุก
ประการแก่คณะมนตรี

๓. คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Council)
ประกอบด้วยสมาชิก ๑๘ ประเทศ ซึ่งสมัชชาใหญ่เลือกตั้ง อยู่ในตำแหน่ง ๓ ปี มีหน้าที่
ช่วยเหลือมนุษยให้ก้าวหน้าทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการศึกษา

๔. คณะมนตรีภาวะทรัสตี (Trusteeship Council) ประกอบด้วย
สมาชิกซึ่งได้รับมอบหมายให้พิทักษ์อาณาเขตบางแห่งที่ยังไม่ได้ปกครองตนเอง อาณา
เขตเช่นนี้ได้แก่ ดินแดนซึ่งอยู่ในความดูแลของสันนิบาตชาติมาก่อน หรือดินแดนที่แยก
ออกจากฝ่ายแพ้สงครามในสงครามโลกครั้งที่สอง มาตั้งเป็นอิสระ และดินแดนที่สมัคร
ใจมอบให้องค์การสหประชาชาติพิทักษ์เพื่อความเจริญก้าวหน้าและเพื่อประกัน ความเป็น
เอกราชของดินแดนเหล่านั้นอันจะมีต่อไปในอนาคต

๕. ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (The International Court of
Justice) ประกอบด้วยคณะตุลาการ ๑๕ นาย ซึ่งสมัชชาใหญ่และคณะมนตรีความมั่นคง
เลือกตั้งแยกกันจากรายชื่อบุคคลที่ประเทศต่าง ๆ เสนอ ศาลนี้เปิดประจำตลอดไป ผู้

เป็นคู่ความได้ ต้องเป็นประเทศเอกราช คำนึงอำนาจพิจารณาตัดสินทุกเรื่องซึ่งคู่ความนำมาฟ้อง มีอำนาจตัดสินความในสันติสัญญา ปัญหากฎหมายระหว่างประเทศ วินิจฉัยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการละเมิดสันติสัญญาระหว่างประเทศ แต่คำพิพากษาของศาลจะผูกมัดเฉพาะคู่กรณีแต่ละเฉพาะเรื่องพิพาทเท่านั้น นอกจากนี้ศาลยังมีหน้าที่ให้ความเห็นในข้อกฎหมาย เมื่อสมัชชาใหญ่หรือคณะมนตรีความมั่นคงหรือองค์การอื่น ๆ ร้องขอมา

๖. สำนักเลขาธิการ (The Secretariat) มีเลขาธิการของสหประชาชาติเป็นหัวหน้าบังคับบัญชารับผิดชอบ มีเจ้าหน้าที่ประจำสำหรับปฏิบัติงานต่าง ๆ ด้านธุรการ ทำรายงานการประชุม เตรียมระเบียบวาระในการประชุม และคอยเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ให้หน่วยงานต่าง ๆ ของสหประชาชาติทราบ เมื่อเห็นพฤติการณ์ใด ๆ อาจเป็นกรณีคุกคามต่อการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ เลขาธิการอาจจะเสนอให้คณะมนตรีความมั่นคงพิจารณาได้ นอกจากนี้สำนักเลขาธิการยังทำหน้าที่ติดต่อกับประเทศต่าง ๆ ด้วย

องค์การต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสหประชาชาติ

เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติจึงได้มีการจัดตั้งองค์การต่าง ๆ ขึ้น เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นใหม่ก็มี และที่เคยจัดทำกันมาก่อนแล้วก็มี องค์การต่าง ๆ เหล่านี้ซึ่งเรียกว่า “สำนักงานชำนาญพิเศษ” (Specialized Agencies) นับได้ว่าเป็นองค์การสาขาขององค์การสหประชาชาติ สำนักงานชำนาญพิเศษที่สำคัญ ๆ ได้แก่

๑. องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations) เรียกชื่อย่อว่า FAO ตงหน

เมื่อวันที่ ๓๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ความมุ่งหมายในการจัดตั้งองค์การฯ นั้น ก็เพื่อที่จะส่งเสริมให้อาหารและผลิตผลดีกรรมเพียงพอแก่มนุษย์ ให้มนุษย์มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น และมุ่งหมายที่จะแบ่งปันปันส่วนอาหารและผลิตผลดีกรรมเป็นการเฉลี่ยไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลก สำนักงานใหญ่ขององค์การฯ ตั้งอยู่ที่ กรุงวอชิงตัน (Washington) ในประเทศสหรัฐอเมริกา

๒. องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization) เรียกชื่อย่อว่า ICAO ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๐ ความมุ่งหมายในการจัดตั้งองค์การฯ นั้น ก็เพื่อศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบินพลเรือนระหว่างประเทศ และกำหนดระเบียบวิธีการให้เป็นไปอย่างเดียวกันทุก ๆ ประเทศ สำนักงานใหญ่ขององค์การฯ ตั้งอยู่ที่ นครมอนทรีออล (Montreal) ในประเทศแคนาดา

๓. องค์การอพยพคนระหว่างประเทศ (International Refugee Organization) เรียกชื่อย่อว่า IRO ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ ความมุ่งหมายในการจัดตั้งองค์การฯ นั้น ก็เพื่อสงเคราะห์ควบคุมและให้ความคุ้มครองแก่บรรดาคนผู้ที่ไม่มั่นคงที่อยู่เป็นประเทศของตนเองโดยเฉพาะ (เช่น พวกยิว เบเนตัน) สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ นครเจนีวา (Geneva) ประเทศสวิส

๔. องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization) เรียกชื่อย่อว่า UNESCO ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๘ มีวัตถุประสงค์สนับสนุนการร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม เพื่อที่จะให้

เกิดการเลวพิสดารและเสื่อมภาพของมนุษย์โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือ ศาสนา องค์การนี้มีสำนักงานใหญ่ ณ นครปารีส (Paris) ในประเทศฝรั่งเศส

๕. องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) เรียกชื่อ

ย่อว่า WHO ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๓ ความมุ่งหมายในการจัดตั้ง องค์การนี้ ก็เพื่อที่จะส่งเสริมสุขภาพและพัฒนามัยของประชาชนทุกชาติให้มั่งคั่งขึ้น สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่นครเจนีวา (Geneva) ในประเทศสวิส

๖. ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อบูรณะและพัฒนา (International

Bank for Reconstruction and Development) หรือ ธนาคารโลก (World Bank) เรียกชื่อย่อว่า BANK จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ มีวัตถุประสงค์จะ ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงและบูรณะประเทศ โดยให้สมาชิกกู้ยืมเงินไปลงทุนหา ผลประโยชน์ สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงวอชิงตัน (Washington) ประเทศสหรัฐอเมริกา

๗. กองเงินทุนระหว่างประเทศ (International Monetary Fund)

เรียกชื่อย่อว่า FUND ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริมการร่วมมือระหว่างประเทศในทางการเงินและการค้า และรักษาเสถียรภาพของ อัตราแลกเปลี่ยนเงิน องค์การนี้มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในกรุง วอชิงตัน (Washington) ประเทศสหรัฐอเมริกา

๘. สหภาพสากลไปรษณีย์ (Universal Postal Union) เรียกชื่อ

ย่อว่า UPU เป็นองค์การที่ตกลงตามข้อตกลงแห่งการประชุมเรื่องการไปรษณีย์ที่นคร

เบอร์น (Bern) ประเทศสวิส เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๗ ความมุ่งหมายในการจัดตั้ง
องค์การขึ้นนี้เพื่อที่จะปรับปรุงเรื่องการไปรษณีย์ และส่งเสริมการร่วมมือระหว่างประ-
เทศต่าง ๆ ในอันที่จะปฏิบัติการไปในแนวเดียวกัน องค์การนี้มีสำนักงานใหญ่
อยู่ในนครเบอร์น ประเทศสวิส

๘. องค์การกรรมกรระหว่างประเทศ (International Labour

Organization) เรียกชื่อย่อว่า ILO เป็นองค์การที่ตั้งขึ้นตามข้อตกลงในสนธิสัญญา
แวร์ซายส์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๒ มีวัตถุประสงค์ที่จะยกฐานะของกรรมกรให้ดีขึ้น ทั้ง
ในเรื่องสวัสดิภาพ ความยุติธรรม และมาตรฐานการครองชีพ สำนักงานใหญ่
ตั้งอยู่ที่นครเจนีวา ประเทศสวิส

๑๐. สหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (International

Telecommunication Union) เรียกชื่อย่อว่า ITU เป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้นเมื่อปี
พ.ศ. ๒๔๗๗ ตามข้อตกลงแห่งการประชุมเรื่องการคมนาคมระหว่างประเทศที่นครมาดริด
(Madrid) ประเทศสเปน องค์การนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะผลัดใบและสนับสนุนการร่วม
มือระหว่างประเทศ ในการปรับปรุงและให้มีเครื่องอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการคมนาคม
ให้เพียงพอแก่การใช้ และการให้ความสะดวกในการติดต่อระหว่างประเทศ สำนักงาน
ใหญ่อยู่ในนครเจนีวา ประเทศสวิส

นอกจากนี้ ยังมีองค์การสาขาอื่น ๆ อีก เช่น กองทุนฉุกเฉินระหว่าง

ประเทศสำหรับเด็ก (International Children's Emergency Fund หรือ UNICEF)
 องค์การอุตุนิยมวิทยาแห่งโลก (World Meteorological Organization หรือ WMO)
 องค์การการทะเลระหว่างรัฐบาล (Intergovernmental Maritime-Consultative
 Organization หรือ IMCO) และคณะกรรมการเศรษฐกิจประจำภาคเอเชียและ
 ตะวันออกไกล (Economic Commission for Asia and the Far East หรือ
 ECAFE) เป็นต้น

ประเทศไทยกับสหประชาชาติ

ประเทศไทยได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ลำดับที่ ๕๔ เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวรวงศ์ไฉยากร ทรงได้รับแต่งตั้งเป็นผู้แทนประเทศไทยคนแรกประจำองค์การนี้ ในระยะเวลาต่อมา ประเทศไทยก็ได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิก ของสำนักงานข้าบาญพิเศษของสหประชาชาติ คือ

๑. องค์การกรรมกรระหว่างประเทศ
๒. องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ
๓. องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ
๔. องค์การอนามัยโลก
๕. กองเงินทุนระหว่างประเทศ
๖. ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อบูรณะและพัฒนา
๗. องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ
๘. สหภาพสากลไปรษณีย์
๙. สหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ
๑๐. องค์การอุทกนิคมแห่งโลก

ยังมีหน่วยสาขาของสหประชาชาติ ซึ่งมีสำนักงานหรือตัวแทนอยู่ในประเทศไทยได้แก่

๑. คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจประจำภาคเอเชียและตะวันออกไกล หรือ ECAFE
๒. สำนักงานองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ หรือ FAO ส่วนภูมิภาคสำหรับเอเชียและตะวันออกไกล (Regional Office for Asia and the Far East)

๓. กองทุนฉุกเฉินระหว่างประเทศสำหรับเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ UNICEF

๔. กองกิจการสังคมแห่งสหประชาชาติ (Regional Office and Far Eastern Representative of the Division of Special Activities of United Nations)

๕. หน่วยข่าวสารแห่งสหประชาชาติ (เซี่ยงไฮ้) หรือ UNIOS United Nations Information Centre Shanghai

ในด้านความช่วยเหลือที่ประเทศไทยได้รับจากสหประชาชาตินั้น ในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ องค์การสหประชาชาติได้เริ่มโครงการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ ใน ด้านเศรษฐกิจ การสถิติ การสังคมสงเคราะห์ และการบริหารประเทศ แก่ประเทศที่ เศรษฐกิจกำลังฟื้น ไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับความช่วยเหลือตามโครงการนี้ ความช่วยเหลือที่ได้รับ ได้แก่การส่งคนไทยไปรับการอบรมในต่างประเทศในวิชาการแขนง ต่าง ๆ โดยทุนของสหประชาชาติ และสหประชาชาติส่งผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการมา ศึกษากิจการแขนงต่าง ๆ ของประเทศไทยเพื่อให้คำแนะนำ

ในปีเดียวกันนี้ ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อบูรณะและพัฒนา ได้ อนุมัติให้รัฐบาลไทยกู้เงินเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๒๕ ล้าน & แด่นเหรียญอเมริกัน เพื่อ ใช้บูรณะประเทศในกิจการด้านชลประทาน ๑๘ ล้านเหรียญ การรถไฟ ๓ ล้านเหรียญ และการท่าเรือกรุงเทพ ๗ & ล้าน & แด่นเหรียญ เงินกู้จำนวนนี้กำหนดใช้คืนในระยะ เวลา ๒๐ ปี

ประวัติของบุคคลสำคัญ

เกอเท

โจฮัน โวลฟ์กัง ฟอน เกอเท (Johann Wolfgang von Goethe) เป็นกวีมีชื่อของเยอรมัน เกิดที่เมืองแฟรงก์ฟวร์ต (Frankfort) บนฝั่งแม่น้ำเมน (Main) ในปรัสเซียตะวันตก เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๒๘๒ บิดาเป็นผู้มั่งคั่ง จึงสามารถส่งให้ลูกชายเรียนที่มหาวิทยาลัยไลพ์ซิก (Leipzig) และต่อมา ย้ายไปเรียน ที่เมือง สตราสบูร์ก (Strasbourg) เกอเทได้รับปริญญาตรีทางกฎหมายในปี พ.ศ. ๒๓๓๔

ระหว่างที่ศึกษาอยู่ในเมือง สตราสบูร์ก นี้ เกอเทสนใจในทางอักษรศาสตร์ ทางศิลปะและดนตรี เขาไปติดพันหญิงสาวบ้านคนหนึ่ง และเขียนบรรยายความรู้สึกของเขาออกมาเป็นบทประพันธ์

ต่อมาเกอเทหลงรักผู้หญิงอีกคนหนึ่ง แต่มาทราบภายหลังว่ามีความผิดใจ และคู่หมั้นของหญิงนั้นคือเพื่อนเขาเอง ความผิดหวังทำให้เกอเทร่ำพันความเศร้าโศกมาในบทประพันธ์ซึ่งเขาให้ชื่อว่าเวิร์เทอร์ไทดเลน Werthers Leiden Sorrows of Werther) ผู้ใดได้อ่านเขาก็พากันส่งสารหนุ่มเวิร์เทอร์ (Werther) ในเรื่องทำให้ชื่อเสียงของเกอเทโด่งดังขึ้น

ในปี พ.ศ. ๒๓๒๘ เกอเทเดินทางไปอิตาลี ซึ่งระยะเวลาที่พักอยู่ต้องบีบ
ได้สร้างบทละครขึ้นหลายเรื่อง ซึ่งมีความไพเราะและเป็นที่ยอมรับมาก

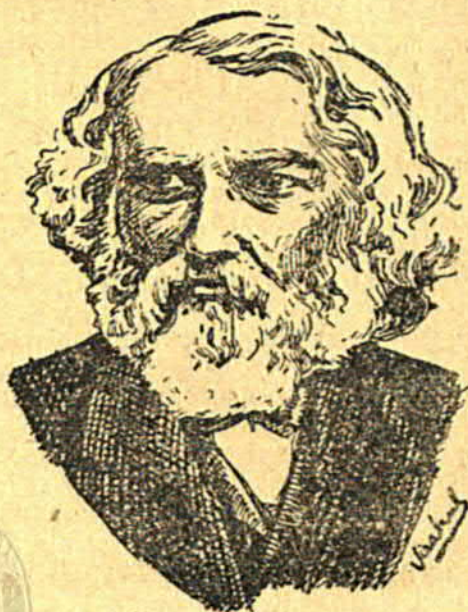
บทละครที่สำคัญยิ่งและโด่งดังคือเรื่องเฟาสต์ (Faust) ซึ่งเกอเทแต่งคน
แต่งตั้งแต่สมัยยังหนุ่มอยู่ และเสร็จลงในปี พ.ศ. ๒๓๗๘ เกอเทเอาชีวิตของเขาไปบรรยาย
เป็นชีวิตของเฟาสต์ ตัวเอกในเรื่อง แต่งให้เห็นถึงความเศร้าโศกที่คนรักตาย
แล้วค่อยๆ ดำเนินชีวิตบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น ไม่ยอมพ่ายแพ้ต่อการงานจนตัวตาย
ในที่สุด เกอเทได้ช่วยกรองคำพูดบางคนไว้อย่างซาบซึ้งดีมาก

นอกจากเชี่ยวชาญในทางวรรณกรรมแล้ว เกอเทยังเป็นนักปกครองอีก
ด้วย ได้รวมอยู่ในคณะรัฐบาลของเจ้าครองนครไวมาร์ (Weimar) ยิ่งกว่านั้นปี
ภายหลังลาออกจากตำแหน่งและเดินทางท่องเที่ยวไปในอิตาลี ต่อมาเกอเทกลับมาเป็น
ที่ปรึกษาของเจ้าครองนครไวมาร์อีก และเป็นผู้อำนวยการโรงละครหลวง เพราะเกอเท
จึงทำให้ไวมาร์เมืองเล็กๆ เป็นเมืองสำคัญขึ้น คนใหญ่คนโตพากันมาอยู่เมืองนี้มากขึ้น
กวีเอกสมัยนั้นคนหนึ่งชื่อชิลเลอร์ (Schiller) ได้มาอยู่เมืองนี้และคุ้นเคยกับเกอเท ได้
ร่วมมือกันประพันธ์เพลงและบทละครขึ้นหลายเรื่อง

เกอเทถึงชีพตังเมืองวนท ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๓๗๔

ลองเฟลโด

เฮนรี วอดสเวิร์ท ลองเฟลโด (Henry Wadsworth Longfellow) เป็นกวีเอกของสหรัฐอเมริกา เกิดที่เมืองพอร์ตแลนด์ (Portland) เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๓๔๘ ดำรงการศึกษาจากวิทยาลัยโบวโดอิน (Bowdoin) เมืองบรันสวิก (Brunswick) ในปี พ.ศ. ๒๓๖๘ ลองเฟลโด มีนิสัยชอบในทางประพันธ์ตั้งแต่วัยเด็ก เคยเขียนบทความทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองลงหนังสือพิมพ์ พอสำเร็จการศึกษาได้ปีเดียวก็เดินทางไปยุโรป เพื่อค้นคว้าเพิ่มเติมและศึกษาต่อในทางอักษรศาสตร์ แล้วกลับมาเป็น เฮนรี วอดสเวิร์ท ลองเฟลโด อาจารย์ภาษาปัจจุบันที่วิทยาลัยเดิม

ในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งอาจารย์สอนอยู่ในวิทยาลัยนั้น ลองเฟลโด ได้สร้างตำราภาษาต่างประเทศขึ้นหลายเล่ม ทั้งภาษาฝรั่งเศส อิตาลี และสเปน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๓๗๗ ลองเฟลโด เดินทางไปค้นคว้าเพิ่มเติมในทางอักษรศาสตร์ในทวีปยุโรป เมื่อกลับจากยุโรปลองเฟลโดย้ายไปอยู่เมืองเคมบริดจ์ (Cambridge) ในรัฐแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts) และดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ภาษาปัจจุบันในมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard) ตอนนั้นลองเฟลโดได้แต่งบทประพันธ์ขึ้นหลายเรื่อง เช่นเรื่องไฮเพอริออน (Hyperion) ซึ่งเป็นเรื่องร้อยแก้ว เรื่อง วอยซ์ ออฟ เดอะ ไนท์ (Voice of the Night) เป็นบทร้อยกรองที่มีผู้นิยมมาก

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๓๘๗ ดองเฟลโดลาออกจากตำแหน่ง หันไปดำเนิน
อาชีพทางเขียนบทประพันธ์และบทละคร ซึ่งต่อมาเรื่องเหล่านี้เป็นที่ยอมรับและทำ
ให้ชื่อเสียงของดองเฟลโดโด่งดังขึ้น เช่นบทร้อยกรองเรื่องเดอะ เรก ออฟ เดอะ เฮสเปอร์ส
(The Wreck of the Hesperus) และบทละครเรื่องเดอะสเปนิช สตูเดนต์
(The Spanish Student) เป็นต้น เรื่องที่แปลมาจากภาษาอื่นเช่นเรื่องดิไวด์คอมมิดี
(Divine Comedy) ของดันเต

ในปี พ.ศ. ๒๔๑๑ ดองเฟลโดเดินทางไปยุโรปอีก ได้รับปริญญากิตติม
ศักดิ์จากมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดและเคมบริดจ์ เมื่อกลับไปยังอเมริกา ดองเฟลโดได้
แต่งบทประพันธ์ขึ้นอีกหลายเรื่อง

ดองเฟลโดถึงชีพิตักษัยที่เมืองเคมบริดจ์ เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๒๔

ตอลสตอย

เคานต์ ลีโอ นิโกลาเยวิช ตอลสตอย
(Count Leo Nikolayevitch Tolstoy)
เป็นกวีเอกของรัสเซีย เมื่อวันที่ ๙ กันยายน
พ.ศ. ๒๓๗๑ ที่เมืองยาสนายา โปเลียนา
(Yasnaya Polyana) บิดามารดาเป็นชน
ชั้นสูงและมีฐานะดี แต่เสียชีวิตตั้งแต่
ตอลสตอยมีอายุเพียงเก้าขวบ เขาจึงเป็น
กำพร้า อยู่ในปกครองของอาหม่หญิง
ตอลสตอยได้รับการศึกษารุ่นต้นที่บ้านจน
อายุได้ ๑๕ ปี จึงเข้าเป็นนักศึกษาในมหา-
วิทยาลัยที่เมืองกาซาน (Kazan) ซึ่งเป็น

เคานต์ ลีโอ นิโกลาเยวิช ตอลสตอย

เมืองใหญ่ของรัสเซียสมัยนั้น คอธสตัดคอยใช้เวลาส่วนมากไปในการเที่ยวเตร่และสมาคม
 ส่วนการเล่าเรียนนั้นเอาใจได้น้อยเต็มที่ จนเมื่อสุขภาพเสื่อมโทรมลง เห็นว่าจะ
 เล่าเรียนต่อไปก็ไม่ได้ผล คอธสตัดคอยจึงลาออกจากมหาวิทยาลัยไปอยู่บ้านในปี พ.ศ. ๒๓๘๐

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๓๘๔ คอธสตัดคอยสมัครเข้าเป็นทหาร ในเวลาเดียวกัน
 เขาก็เป็นนักเขียนด้วย เรื่องแรกที่คอธสตัดคอยเขียนคือเรื่องไชด์ยุด (Childhood)
 เรื่องต่อๆ มาคือเรื่องบอยฮุด (Boyhood) และเรื่องยุด (Youth) ตามลำดับ ทั้ง
 สามเรื่องนั้นเขาเอาชีวิตของเขาเข้าแทรกไว้ด้วย ต่อจากนั้นคอธสตัดคอยก็ได้เขียน
 เรื่องอื่นอีกหลายเรื่อง เรื่องที่ทำให้คอธสตัดคอยมีชื่อเสียงขึ้นนั้นได้แก่เรื่อง เทลส์ ฟรอม
 ซีแบดโคโพล (Tales From Sebastopol) ต่อมาคอธสตัดคอยเห็นว่าการรบพุ่งไม่ทำให้
 เขาได้คิดได้อะไรขึ้น จึงลาออกจากทหาร และไปพำนักอยู่ในกรุงเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก
 (St. Petersburg)

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๐๐ คอธสตัดคอยกลับมาอยู่บ้านตามเดิม และได้รับ
 เลื่อนตั้งเป็นตุลาการประจำท้องถิ่น เขามีความเห็นอกเห็นใจคนยากจนและพวกชาวนา
 มาก ได้ตั้งโรงเรียนสำหรับสอนเด็กชาวนา จัดหาหนังสือเรียนให้ด้วย ตัวเขา
 เองสอนวิชาตนตรและวาดเขียน โรงเรียนของคอธสตัดคอยตั้งอยู่ ได้ตั้งบิ๊กเด็ก ต้มไป
 เขาได้ออกจากตำแหน่งตุลาการ และเริ่มเขียนหนังสือออก เรื่องที่เขาเขียนมีทั้ง
 นวนิยายและเรื่องเกี่ยวกับศาสนา และเรื่องเกี่ยวกับสังคม

คอธสตัดคอยมีครอบครัวในปี พ.ศ. ๒๔๐๕ บทประพันธ์ที่ทำให้เขามือ
 เดียงมากในระยะนี้คือเรื่องวอร์ แอนด์ พีส (War and Peace) ซึ่งเขียนขึ้นระหว่าง
 ปี พ.ศ. ๒๔๐๗-๒๔๑๓ เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์รัสเซียตอนถูกนโปเลียนรุกราน อีก
 เรื่องหนึ่งเป็นเรื่องพรรณาดังชีวิตระทมทุกข์ของหญิงสาว และการลุ่มหลงในความ

รกของมนุษย์ เขียนเสร็จในปี พ.ศ. ๒๔๒๐ ชีวิตของคอตต์คอยในระยะหนุ่มความรู้อย่างมาก
รายได้จากการเขียนและการประกอบอาชีพกสิกรรมของเขามิใช่น้อย

ต่อมาคอตต์คอยเริ่มเบื่อหน่ายชีวิตและความเป็นอยู่อย่างหรูหราผั่งคั่ง จึง
เริ่มดำเนินชีวิตอย่างคนยากจนและชาวนาเพื่อนบ้าน ในปี พ.ศ. ๒๔๓๓ คอตต์คอยประ
ภาศว่าจะแบ่งปันทรัพย์สินสมบัติของเขาทั้งหมดให้แก่คนยากจนให้หมด ตัวเขาเอง
ก็จะมีความเป็นอยู่อย่างเดียวกับคนยากจนอื่น ๆ ภรรยาของเขาได้ยื่นคำร้องคัดค้านต่อ
ศาล คอตต์คอยจึงจำต้องยกบ้านเดิมให้ภรรยา ต่อจากนั้นเขาก็ไม่มีทรัพย์สินมัต
ติเดิมอะไรอีกเลย เขาไม่ยอมรับเงินค่าบทธกความที่เขียน หาเลี้ยงชีพด้วยการเป็นชาว
นาและช่างรองเท้า และคบหาสมาคมกับชาวนายากจนเท่านั้น บทความที่คอตต์คอย
เขียนขึ้นในระยะหลังนี้ ส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวไปในทางศาสนา ศีลธรรม และสังคม
เขาให้ความเห็นว่าพระผู้เป็นเจ้านั้นไม่ใช่ใครอื่น ที่แท้คือคุณความดีและการมีเหตุผล
ซึ่งมีอยู่ในตัวมนุษย์เราเอง ความเป็นอยู่ของประชาชนจะดี ก็เมื่อคนเรารู้จัก
รักกันและเข้าใจกันเท่านั้น บทความเช่นของคอตต์คอยทำให้คณะสงฆ์ไม่พอใจ จึง
ขับเปื้อนออกจากคริสตมามกะในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ ดังนั้นเมื่อคอตต์คอยสิ้นชีพลงในวัน
ที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๓ การฝังศพของเขาจึงไม่ได้รับการปฏิบัติตามพิธีทาง
ศาสนา

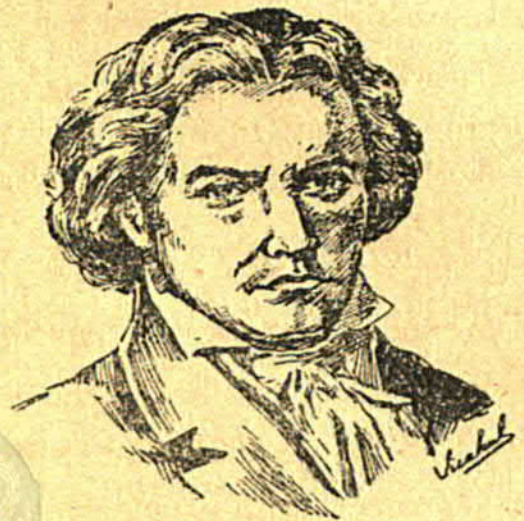
เบโทเวน

ลูตวิก วาน เบโทเวน (Ludwig van Beethoven) เป็นนักดนตรีเอกชาวเยอรมัน เกิดที่เมืองบอน ซึ่งเป็นครหลวงของรัฐเยอรมันตะวันตกในปัจจุบัน เบโทเวนเกิดเมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๓๓๓ บิดาเป็นนักดนตรี จึงให้บุตรได้เรียนรู้วิชาดนตรีมาตั้งแต่อายุน้อย

เบโทเวนได้รับการศึกษาด้านต้นจากโรงเรียนไกลบ้าน จนอายุได้เก้าขวบบิดาจึงส่งไปศึกษาวิชาดนตรีในสำนักของ วานเดนเอเดน

(Van den Eeden) ซึ่งเคยเป็นนักดนตรีประจำราชสำนัก อายุได้ ๑๒ ขวบ เบโทเวนก็มีความสามารถเข้าร่วมวงดนตรีได้ อีกไม่กี่เดือนต่อมาก็เป็นคนให้จังหวะและประพันธ์เพลง ในปี พ.ศ. ๒๓๓๗ เบโทเวนเริ่มเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในฐานะนักเปียโนประจำวงดนตรี ถึงปี พ.ศ. ๒๓๔๐ หัวหน้าคณะดนตรีได้คัดเลือกส่งเบโทเวนไปศึกษาวิชาดนตรีกับโมซาร์ท (Mozart) นักดนตรีเอกที่กรุงเวียนนา

เมื่อเบโทเวนอายุได้ ๑๗ ปีมารดาถึงแก่กรรม และไม่ช้าบิดาก็สิ้นชีพตักษัยอีกคนหนึ่ง เบโทเวนจึงเที่ยวส่งนุกส่งนางเล่นดนตรีอยู่ในหมู่มิตรสหาย จนอายุได้ ๒๒ ปี เฮเดน (Haydn) นักประพันธ์เพลงมีชื่อเสียงสมัยนั้นไปพบเบโทเวนเข้า ก็แนะนำให้คณะดนตรีส่งไปศึกษาที่กรุงเวียนนาอีก เบโทเวนจึงออกจากเมืองบอนอีกครั้งหนึ่ง และไปอยู่กรุงเวียนนาจนตลอดชีวิต

ลูตวิก วาน เบโทเวน

โมซาร์ทและเฮคคินเป็นนักประพันธ์เพลงประจําเสียงด้วยเครื่องดนตรีหลายชนิด ซึ่งเรียกว่าซิมโฟนี (Symphony) เป็นการประพันธ์ที่เป็นไปตามแบบแผนที่วางไว้ แต่เบโทเวนมักจะไม่ถือตามหลักเกณฑ์ เขาประพันธ์ไปตามแบบของเขาเอง จนชื่อเสียงของเขาในทางดนตรีเป็นที่ยกย่องทั่วไป

ในขณะเป็นเด็กเบโทเวนได้รับการทารุณจากบิดาเสมอๆ และไม่ได้อาหารเพียงพอ ดังนั้นพอแก่ตัวเข้า จึงเกิดโรคประจำตัว มีอารมณ์หงุดหงิด บางครั้งถึงกับเผด็องดีและแฉ่งดงกริยาหยาบคาย แต่ก็มีคนรักเพราะมีฝีมือและคิดปะทางดนตรีของเขามาก ตอนหลังๆ เขาจะตั้งเข้าจนที่สติไม่ได้ยินเสียงเตย แต่ก็ยังประพันธ์เพลงและให้จังหวะดนตรีได้ จนถึงชีพลงเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๓๗๘

✓ มาดามคูรี

มาดาม มาร์ คูรี (Madame Marie Curie) เป็นนักวิทยาศาสตร์คนสำคัญคนหนึ่งของโลก เกิดที่เมืองวอร์ซอ (Warsaw) ในประเทศโปแลนด์เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๓๐ เดิมชื่อมาร์จา สกลอดสกา (Maria Sklodowska) บิดาเป็นอาจารย์วิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง มาร์จาจึงสนใจในทางวิทยาศาสตร์มาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก

ประเทศโปแลนด์สมัยนั้นบางส่วนของยุโรปโดยของรัสเซีย แต่บางส่วนของของฮังการี เมื่อมาร์จาสำเร็จการศึกษาระดับมัธยม ก็ประสงค์จะศึกษาต่อในทางวิทยา-

มาดาม มาร์ คูรี

ศาสตราจารย์ปอลงซ็อมเมอร์เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยคราโก (Cracow) แต่มหาวิทยาลัย
ไม่ยอมรับ อ้างว่าวิทยาศาสตร์ไม่ใช่วิชาที่ผู้หญิงพึงศึกษา ดังนั้นในปี พ.ศ. ๒๔๓๓
มารีจึงออกเดินทางไปฝรั่งเศส และเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยซอร์บอน (Sorbonne)
ซึ่งยอมให้ผู้หญิงเรียนวิทยาศาสตร์ได้ ต่อมาอีกเจ็ดปีมารีก็สมรสกับปีแอร์ คุรี
(Pierre Curie) จึงใช้นามใหม่ว่า มารี คุรี (Marie Curie) ดำเนินการวิจัยค้นคว้า
ในทางวิทยาศาสตร์มาก พยายามค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ ในทางนี้มาก

ในปี พ.ศ. ๒๔๓๗ มีผู้พบรังสีเอกซ์ (X-rays) สำหรับฉายตรวจภายใน
ร่างกายได้ และต่อมาผู้พบรังสีเอกซ์ชนิดหนึ่งในโลหะบางชนิด ซึ่งเรียกว่า รังสี-
เบกเคอเรล (Becquerel rays) ทั้งนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่ารอบๆ ตัวมนุษย์นั้นอำนาจ
ชนิดหนึ่งเรียกว่า ธรรมชาติภาพรังสี (Radio-activity) อาจจะมีอยู่ในแร่ธาตุบางชนิด
ในแสงอาทิตย์ ในน้ำแร่บางชนิด ซึ่งถ้าแยกมาได้ ก็จะใช้เป็นประโยชน์ได้มหาศาล

ปีแอร์กับมารี คุรี พยายามค้นคว้าในเรื่องธรรมชาติภาพรังสีนี้จากแร่ธาตุ
ต่าง ๆ เอาแร่ธาตุชนิดหนึ่งมีสีดำและแข็งมาก เรียกว่า พิตช์เบลนด์ (Pitchblende) มา
แยกออกได้เป็นธาตุ (Element) ชนิดหนึ่ง ซึ่งเขาให้ชื่อว่า โพลอนีئم (Polonium)
เอาโพลอนีئمมาแยกออกจะได้เรเดียม (Radium) เรเดียมเป็นธรรมชาติภาพรังสีที่มี
อำนาจมากที่สุด รังสีที่ออกจากเรเดียมใช้บำบัดโรคบางชนิดได้ เช่น มะเร็ง เป็นต้น

แม้พิชเบลนด์มีราคาแพงมาก แต่เพราะเหตุที่จักรพรรดิออกัสเตียสเสดาน
ให้ความช่วยเหลือ ด้วยการส่งมาให้เป็นของขวัญเป็นจำนวนหนึ่งคืน การคลุกคลีอยู่กับ
เรเดียมบ่อยๆ ทำให้เป็นพิษแก่ร่างกายได้ แต่สำหรับมารี คุรีก็ไม่ย่อท้อและหวาดหวั่น
ในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ ปีแอร์และมารี คุรี ได้รับรางวัลโนเบลในทางฟิสิกส์ ต่อมาอีก
สามปี ปีแอร์ คุรีถูกรถชนถึงแก่ชีวิต มาดาม คุรียังคงทำการค้นคว้าต่อไป และ
ในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ ก็ได้รับรางวัลโนเบลในทางเคมี

ระหว่างสมัยสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง มาตามครูได้ออกปฏิบัติงานช่วยเหลือ
 คนเจ็บป่วยในแนวรบจนตลอดสมัยสงคราม
 มาตามครูป่วยต้องเข้าพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล และถึงชีพตังเมื่อ
 วันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๗

✓ ไอส์ไตน์

อัลเบิร์ต ไอส์ไตน์ (Albert Einstein)
 เป็นนักวิทยาศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่ คนหนึ่งของโลกใน
 ปัจจุบัน เกิดที่เมืองอุล์ม (Ulm) ในรัฐวือร์-
 เทมเบอร์ก (Württemberg) ประเทศเยอรมัน
 เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๒๓ บิดามารดา
 เชื้อสายชาวยิว ไอส์ไตน์ได้รับการศึกษาเบื้องต้น
 จากโรงเรียนในเมืองมุนิก (Munich) ต่อมา
 ไปศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์ ต่อที่วิทยาลัยแฮรอน
 (Aarons) ในมหาวิทยาลัยเมืองซูริก (Zurich)
 ในประเทศสวิส ในปี พ.ศ. ๒๔๔๗ ไอส์ไตน์เข้า
 ทำงานอยู่ในสำนักงานจดทะเบียนการค้าที่นครเบอร์น
 (Berne) ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๕๒-๒๔๕๔ ได้เป็นอาจารย์สอนวิชาฟิสิกส์ในมหาวิทยาลัย
 ซูริก ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ ไปเป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัยที่กรุงปรากประเทศ
 เชโกสโลวาเกีย ซึ่งเวลานั้นประเทศเชโกสโลวาเกียยังเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักร
 ออสเตรีย ปี พ.ศ. ๒๔๕๖ ไอส์ไตน์ได้รับแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์ทางวิชาฟิสิกส์ใน

อัลเบิร์ต ไอส์ไตน์

มหาวิทยาลัยซุริกอีก ต่อมาอีกปีหนึ่งก็ได้รับเชิญจากรัฐบาลเยอรมันให้ไปดำรงตำแหน่ง
 นายกราชบัณฑิตสภาที่กรุงเบอร์ลิน

ระหว่างที่ดำรงตำแหน่งต่างๆ อยู่เนั้น ไอสไตน์ได้พยายามค้นคว้าหาความ
 รู้ใหม่ๆ ในทางวิทยาศาสตร์ ในปี พ.ศ. ๒๔๔๘ เขาพบความจริงว่า ดัชนีและพลัง
 งานเป็นสิ่งที่เดียวกันอาจเปลี่ยนรูปกันได้ ดัชนีที่เล็กที่สุดอาจเปลี่ยนให้เป็นพลังงานที่มี
 อำนาจมากที่สุดได้ในเนื้อที่จำกัด ดังเช่น แสงอาทิตย์ ย่อมเกิดจากการเปลี่ยนดัชนี
 เป็นพลังงานตามธรรมชาติ หรือภูเขาไฟระเบิดก็เช่นเดียวกัน ไอสไตน์ให้ชื่อทฤษฎี
 ของเขาว่า "ทฤษฎีสัมพัทธภาพ" (Theory of Relativity) ไอสไตน์ได้โฆษณาทฤษฎี
 นี้เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๘ ต่อจากนั้นเขาก็คิดค้นพิสูจน์ทฤษฎีอื่นๆ ในทางฟิสิกส์อีก และได้
 รับรางวัลโนเบลในปี พ.ศ. ๒๔๖๔

เมื่อคณะรัฐมนตรีมีอำนาจในการปกครองประเทศเยอรมันในปี พ.ศ. ๒๔๗๕
 คณะรัฐมนตรีมีมติการเกลียดชังชาวต่างประเทศ ชัยได้ยั่วออกจากตำแหน่งหน้าที่และ
 ออกจากประเทศเยอรมัน ไอสไตน์ซึ่งมีเชื้อสายยิวจึงถูกไล่ออกจากตำแหน่ง ทรัพย์สิน
 สัมบัติถูกริบ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศหลายแห่งขอรับรองให้เขาไปเป็นศาสตราจารย์
 ประจำ ที่สุดไอสไตน์ก็ตกลงไปประจำที่สถาบันค้นคว้าทางการศึกษาที่มหาวิทยาลัย
 พรินซ์ตัน (Princeton) ในมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ (New Jersey) ประเทศสหรัฐอเมริกา
 ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ และได้รับสัญชาติอเมริกัน ปัจจุบันนี้ไอสไตน์ยังมีชีวิตอยู่

ฮาร์วีย์

วิลเลียม ฮาร์วีย์ (William Harvey)

เป็นนายแพทย์ มชอเสี่ยงชาวอังกฤษ เกิดที่
เมืองโฟล์กโตน (Folkestone) เมื่อวัน
๑ เมษายน พ.ศ. ๒๑๒๓ บิดาเป็นพ่อค้าฐานะ
ดี ส่งบุตรเข้าเรียนในคิงส์สกูล (King's
School) ที่เมืองแคนเตอร์เบอรี (Canter-
bury) ต่อมาฮาร์วีย์ไปศึกษาต่อในมหา-
วิทยาลัยเคมบริดจ์ และต่อมาอีกในปีพ.ศ. ๒๑๔๐
ก็ไปศึกษาเพิ่มเติมที่มหาวิทยาลัยปาดัว (Pa-

วิลเลียม ฮาร์วีย์

dua) ในอิตาลี ซึ่งสมัยนั้นมหาวิทยาลัยมชอเสี่ยงมากในทางแพทยศาสตร์ ฮาร์วีย์
ศึกษาวิชาแขนงกายวิภาค เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ก็กลับไปยังลอนดอน เป็นนาย
แพทย์ประจำอยู่ในโรงพยาบาล เซนต์ บาร์โทโลมิวส์ (St. Bartholomew's)

แพทย์ผู้ฉวยมาก ในสมัยนั้นเข้าใจกันว่าตับเป็นที่สร้างโลหิตแล้วส่งไปหัวใจ
โลหิตที่ออกมาจากหัวใจมีสองชนิด ชนิดหนึ่งมาจากห้องหัวใจทางขวา ไหลไปทั่ว
ร่างกายทางเส้นโลหิตดำ โลหิตอีกชนิดหนึ่งมาจากห้องหัวใจทางซ้ายแล้วไหลไปทั่ว
ร่างกายทางเส้นโลหิตแดง ขณะที่ฮาร์วีย์ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยปาดัวนั้น ศาสตราจารย์
คนหนึ่งได้พบว่าเส้นโลหิตดำมีต้นเปิดปิดได้ แต่ยังไม่ทราบหน้าที่ของต้นนั้น ฮาร์วีย์
จึงได้พยายามค้นคว้าต่อไป และพบว่าต้นนั้นสำหรับทำหน้าที่เปิดปิดทางที่จะไปสู่หัวใจ
จึงเป็นการแน่นอนที่โลหิตในเส้นโลหิตดำย่อมไหลไปสู่หัวใจ ดังนั้นความเข้าใจที่ว่า
โลหิตไหลออกจากห้องหัวใจทางขวามาตามทางเส้นโลหิตดำนั้น เป็นความเข้าใจที่

คลาดเคลื่อนต่อความจริง ชาร์วีย์ทุ่มเทเวลาทำการค้นคว้าต่อไปจนพบว่า โลหิตใน
เส้นโลหิตทั้งสองนั้นเป็นชนิดเดียวกัน ไหลออกจากหัวใจมาตามเส้นโลหิตแดงและ
กลับเข้าสู่หัวใจทางเส้นโลหิตดำ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๓๗๓ เขาจึงโฆษณาเอกสารว่า
ด้วยการหมุนเวียนของโลหิต (Circulation of Blood) นอกจากนั้นชาร์วีย์ยังได้เขียน
ตำราเกี่ยวกับวิชากายวิภาควิทยาอีกหลายเล่ม

เรื่องสำคัญที่สุดเกี่ยวกับร่าง กายของ คนเราก็คือ การ หมุนเวียนของ โลหิต
กระแสโลหิตนั้นเป็นตัวนำอาหารและอากาศไปหล่อเลี้ยงส่วนต่างๆ ของร่างกาย ถ้า
โลหิตไม่หมุนเวียนในร่างกาย ร่างกายก็จะหยุดทำงาน ดังเราจะเห็นได้ในเมื่อคน
ตายลง แม้ว่าความจริงที่ว่าโลหิตเคลื่อนไหลไปในร่างกายได้นั้นจะเป็นที่ทราบกันมา
นานแล้ว แต่ชาร์วีย์เป็นผู้ ที่แสดงให้ทราบถึงหน้าที่ของหัวใจในการสูบฉีดให้โลหิตหมุน
เวียน หัวใจเปรียบเหมือนเครื่องสูบลมหนึ่ง ทำหน้าที่ส่งโลหิตที่สะอาดและสดไปยัง
ส่วนต่างๆ ของร่างกาย แล้วกลับมาที่เสียสลับปรกกลับมาส่งต่อไปยังปอดเพื่อ
พอกให้สะอาดใหม่ แล้วก็ส่งไปยังส่วนต่างๆ ของร่างกายอีก การค้นพบของชาร์วีย์
เป็นการเริ่มต้นแห่งความก้าวหน้าทั้งๆ ไปในความรู้อันเกี่ยวข้องกับร่างกาย อาจกล่าว
ได้ว่าวิชาแพทยเริ่มเปลี่ยนเป็นวิทยาศาสตร์ คนเริ่มมีความเข้าใจเป็นครั้งแรกว่า เหตุใด
สิ่งที่เกิดขึ้นหรือเป็นไปในร่างกายจึงเกิดขึ้นหรือเป็นไปได้เช่นนั้น

ชาร์วีย์สมัครกับบิดาของนายแพทย์ประจำพระองค์ จึงทำให้เขาใกล้ชิดกับ
ราชสำนักและเป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ ๓ ถึงกับทรงอนุญาตให้ใช้พระราช
อุทยานวินเซอร์ (Windsor) เป็นที่ทำการค้นคว้าได้ ต่อมาเกิดมีสงครามกลางเมือง
ระหว่างคณะเจ้ากับคณะราษฎรมัยครอมเวลล์ (Cromwell) เป็นนายกรัฐมนตรีอังกฤษ
ชาร์วีย์ต้องระหกระเหินอยู่พักหนึ่ง เมื่อการสู้รบสงบลงแล้วจึงกลับมาอยู่ที่บ้านใน
เมืองแฮมป์สเต็ด (Hempstead) จนถึงชีพตังเมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๓๐๐

✓ เจนเนอร์

เอ็ดเวิร์ด เจนเนอร์ (Edward Jenner)

เกิดที่เมืองเบอร์กดี (Berkeley) ประเทศอังกฤษ
 เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๒๘๒ เป็นผู้มี
 นิสัยรักธรรมชาติมาก ข้างตั้งเกิดและข้างจดจำ
 เมื่อเด็กปรากฏว่าจำได้ทุกอย่าง และบอก
 ชื่อต้นไม้ริมถนน ได้ทุกต้น ในตะแอกบ้านของเขา
 เจนเนอร์ได้รับการศึกษาเบื้องต้น และวิชาแพทย์
 กับดาเนียล ลัดโลว์ (Daniel Ludlow) ศัลยแพทย์
 ที่เมืองซอดเบอร์รี่ (Sodbury) ระหว่างนั้นเขาได้รับ
 ความรู้จากชาวบ้านว่า คนที่ตนมัวมักจะมีโรคฝี
 ตามชนิดหนึ่งจากวัวที่เรียกว่าเคา พอกซ์ (Cow-

เอ็ดเวิร์ด เจนเนอร์

pox) และแจ้งผู้ที่เป็นโรคนี้แล้วจะไม่เป็นไข้ทรพิษ ที่เรียกว่าส่มอด พอกซ์ (Small-pox)
 อีกเลย เจนเนอร์พยายามได้ถามข้อเท็จจริงและคำอธิบายจากบรรดานายแพทย์ต่าง ๆ
 แต่ก็ไม่มีใครให้ความรู้แจ่มแจ้งได้ ต่างก็ว่าเป็นการเชื่องม ๆ แต่ง ๆ ของชาวบ้านเท่านั้น
 ต่อมาเจนเนอร์ไปศึกษาวิชาแพทยศาสตร์กับอาจารย์แพทย์คนหนึ่งในกรุงลอนดอน ชื่อจอห์น
 ฮันเตอร์ (John Hunter) แล้วกลับไปประกอบอาชีพที่บ้านเดิมในปี พ.ศ. ๒๓๓๖

เจนเนอร์ ไม่ละความพยายามที่จะค้นคว้าหาความจริงในเรื่องไข้ทรพิษ จนถึงปี
 พ.ศ. ๒๓๓๗ เจนเนอร์นำเชื้อฝีตามัวจากแผลที่มือของหญิงรับนมวัวคนหนึ่งมาป้ายที่แผลเด็ก
 คนหนึ่งอายุ ๘ ขวบ ต่อมาอีกเกือบสองเดือนจึงนำเชื้อไข้ทรพิษมาใส่เด็กคนนั้น ผลที่เห็นได้
 ต่อมาก็คือเด็กคนนั้นสบายดีไม่เป็นไข้ทรพิษ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๓๔๓ เจนเนอร์ได้พิมพ์เอกสาร

เกี่ยวกับอุบัติเหตุ ค่อมมาอุบัติเหตุกันใช้ทรัพย์สินแพร่หลายไปทั่วโลก

ข้อเสียของเจนเนอร์แพร่หลายเป็นที่ยกย่องกันมาก ในขณะนั้นฝรั่งเศสกำลังทำสงครามกับอังกฤษ จักรพรรดิชาวอังกฤษจึงได้มาก เจนเนอร์มีหนังสือไปกราบทูลพระเจ้าจอร์จที่สี่แห่งฝรั่งเศสขออนุญาตให้ปล่อยนักโทษเหล่านั้น หนังสือไปถึงพระนางโยเซฟีนพระมเหสี พระนางจึงทูลให้พระเจ้าจอร์จที่สี่ปลดปล่อยเชลยชาวอังกฤษ แต่พระองค์ไม่ยินยอม เมื่อพระนางโยเซฟีนทูลต่อไปว่าเป็นคำของเจนเนอร์ พระองค์ก็ยอมปล่อยเชลยอังกฤษทั้งหมด

เจนเนอร์ทำงานโดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก ยินดีต้อนรับคนไข้ไม่ว่ามีหรืออยากจน และทำให้โดยไม่คิดค่าบ่ด้วยการเฉลี่ยสำหรับผู้ที่เขาเห็นว่าเป็นคนยากจนจริงๆ มีผู้ไปให้เจนเนอร์ปลูกฝีกันใช้ทรัพย์สินในวันหนึ่งไม่ต่ำกว่า ๓๐๐ คน

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๓๕๗ เจนเนอร์ย้ายกลับไปอยู่บ้านเดิม และคลุกคลีอยู่กับธรรมชาติ ได้เขียนหนังสือว่าด้วยการอพยพของนก และต้นพืชลงเมื่อวันที่ ๒๕

มกราคม พ.ศ. ๒๓๖๕

ลอร์ด ลิสเตอร์

ลอร์ด ลิสเตอร์ (Lord Lister) เป็น
 ศัลยแพทย์มีชื่อของอังกฤษ ชื่อเดิมคือโจเซฟ
 ลิสเตอร์ (Joseph Lister) เกิดที่เมืองเวสต์-
 แฮม (West Ham) เมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ.
 ๒๓๗๐ ได้รับการศึกษาวิชาแพทยจากวิทยาลัย
 ยูนีเวอร์ซิตี (University College) ลอนดอน
 เมื่อสำเร็จการศึกษาก็ประจำอยู่ที่โรง พยาบาล
 ในเมืองเอดินบะระ (Edinburgh) ต่อมาจึง
 ย้ายไปประจำใน โรงพยาบาล ที่เมือง กลาสโกว์
 (Glasgow)

ลอร์ด ลิสเตอร์

การศัลยกรรมในสมัยนั้น ไม่ได้คำนึง-
 ถึงความสะอาดของบาดแผล แพทย์ก็ไม่เอาใจใส่ในความสะอาดของร่างกาย คนไข้ต้อง
 มากตายด้วยบาดแผลเป็นพิษ ลิสเตอร์เชื่อว่าถ้าบาดแผลเกิดเป็นพิษขึ้นนั้นเนื่องด้วย
 มีเชื้อจุลินทรีย์ ซึ่งปนอยู่ในอากาศทั่วไป เข้าไปในบาดแผลนั้น ลิสเตอร์แนะนำให้ใช้
 ยาคาร์บอดิลกัตของฟาคิต และพ่นแผลด้วยผ้าชุบน้ำยาคาร์บอดิลก ทำให้คนไข้ที่
 ตายด้วยบาดแผลเป็นพิษมีจำนวนลดน้อยลง

ต่อมาลิสเตอร์พบอีกว่าเชื้อโรคที่ทำให้บาดแผลเกิดเป็นพิษขึ้นนั้น นอก
 จากมีอยู่ในอากาศทั่วไปแล้ว ยังอาจติดต่อได้จากเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ในการ
 ศัลยกรรมนั่นเอง จึงแนะนำให้มีการฆ่าเชื้อให้หมดเสียก่อนด้วยการอบด้วยความร้อน
 ซึ่งเป็นวิธีใช้กันทั่วไปในสถานพยาบาลในปัจจุบันนี้ นอกจากนั้นลิสเตอร์ยังได้แนะนำให้

ใช้เงินอุดหนุนเย็บแผล ซึ่งแต่ก่อนนั้นการเย็บแผลใช้ไหม ซึ่งมีคมเชือกทำให้เกิด
เป็นพิษขึ้นได้

บิสมาร์กได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นดยุค บิสมาร์ก ในปีพ.ศ. ๒๔๒๖
ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๓๗ ก็ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีมาคมทางวิทยาศาสตร์ บิสมาร์ก
สิ้นชีพลงที่เมืองวอลเตอร์ (Walmer) เมื่อวันที่ ๓๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๔

บิสมาร์ก

พริ้นซ์ อ็อตโต ฟอน บิสมาร์ก (Prince Otto Von Bismarck) เมื่อรัฐบาลบุรุษคนสำคัญของเยอรมันที่
รวมเยอรมันเข้าเป็นอาณาจักรเดียวกันได้ บิสมาร์ก
เกิดที่เมืองเชอนเฮาเซิน (Schonhausen) เมื่อวันที่ ๑
เมษายน พ.ศ. ๒๓๕๗ เมื่อจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย
กอตติงเกน (Göttingen) ในเบอร์ลินก็ออกมารับราชการ
ทหาร ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๓๗๘ ได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิก
สภาบริหารมณฑลแซกซอน (Saxony) และต่อมาได้
เป็นสมาชิกวุฒิสภาแห่งปรัสเซีย ในปี พ.ศ. ๒๔๐๕ ได้
รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการ กระทรวง
การต่างประเทศ

พริ้นซ์ อ็อตโต ฟอน บิสมาร์ก

เยอรมันสมัยนั้นยังมิได้รวม เป็นประเทศเดียวกัน ต่างแบ่งแยกเป็นรัฐ
หลายรัฐมีการปกครองตัวเอง รัฐที่มีอำนาจมากคือปรัสเซียและฮอลันดา ซึ่งต่างแข่ง
ขันกันเป็นหัวหน้าที่จะรวบรวมรัฐอื่นๆ เข้าด้วยกัน เมื่อบิสมาร์กได้เป็นนายกรัฐมนตรี
รัฐปรัสเซีย ก็เริ่มปรับปรุงกำลังทหารอย่างเต็มที่ เพื่อรวมรัฐเยอรมันเข้าด้วยกัน
ให้จงได้ แล้วเริ่มใช้อำนาจทางทหารรวบรวมรัฐต่างๆ ได้หลายรัฐ และเกิดการ

สู้รบกันขึ้นกับฮอลันดาในปี พ.ศ. ๒๔๐๘ ผลที่สุดฮอลันดาเป็นฝ่ายแพ้ ต้องแยก
ออกจากเยอรมัน ปรุสเซียจึงได้เป็นหัวหน้ารัฐเยอรมันทางภาคเหนือทั้งหมด บิสมาร์ค
พยายามดำเนินนโยบายเอาอกเอาใจและเคารพอธิปไตยของรัฐใหญ่ ๆ ทางภาคใต้ เช่น
รัฐบาเวเรีย (Bavaria) และรัฐอือร์เทมเบอร์ก (Württemberg) เป็นต้น ต่อมา
ในปี พ.ศ. ๒๔๓๓ เกิดสงครามระหว่างปรุสเซียกับฝรั่งเศส ฝรั่งเศสเป็นฝ่ายแพ้
รัฐต่าง ๆ ทางภาคใต้ของเยอรมัน จึงเข้าร่วมกับปรุสเซียเป็นประเทศเยอรมันขึ้น

บิสมาร์คได้รับสถาปนาเป็นเจ้า (Prince) หลังจากปรุสเซียชนะฝรั่งเศส
บิสมาร์คดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอยู่ตลอดมาจนถึงปลายปี พ.ศ. ๒๔๓๒ จึงลาออก
และสิ้นชีพตักษัยเมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๓ ตลอดระยะเวลาที่ปกครองประเทศ
อยู่นั้น บิสมาร์คได้ฟื้นฟูและทบทวนอำนาจอาณาจักรเยอรมันที่รวบรวมเข้าด้วยกันเป็นประ
เทศเดียวขึ้นให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น จนเป็นประเทศชั้นนำในทางการค้า

กานธี

กานธีเป็นรัฐบุรุษคนสำคัญของอินเดียใน
การเรียกร้องขอเอกราช กานธีเป็นชาวฮินดู
เกิดเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๒ ที่เมือง
ปอร์บันดาร์ (Porbandar) ในแคว้นบอมเบ
จนอายุได้ ๗ ขวบ ครอบครัวของกานธีย้าย
ไปอยู่เมืองราชคฤห์ (Rajkot) อายุได้ ๓๓ ปี
กานธีก็เข้าพิธีสมรสตามประเพณีของฮินดู แล้ว
จึงเข้าศึกษาในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ต่อ
มาในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ กานธีมีลูกคนหนึ่ง และปี
เดียวกันนี้เอง กานธีก็ไปศึกษาวิชา กฎหมายใน
อังกฤษ ต่อมาอีกสี่ปี กานธีก็สอบได้เป็นเนติ
บัณฑิตก็กลับไปยังอินเดียได้พักหนึ่งแล้วไปอยู่ในแอฟริกาใต้ ไปเป็นทนายความอยู่ใน
แคว้นนาตาล (Natal) ซึ่งมีชาวอินเดียไปตั้งหลักแหล่งอยู่มาก

กานธี

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๘ รัฐทรานส์วาล (Transvaal) ออกกฎหมายห้ามชาว
อาเซียเข้าประเทศ และศาลสูงสุดของสหภาพแอฟริกาใต้มีคำพิพากษาว่าการสมรสตาม
กฎหมายคริสเตียนและจดทะเบียนสมรสเท่านั้นจึงจะมีผลสมบูรณ์ จึงทำให้ชาวอินเดีย
ไม่พอใจมาก กานธีเป็นหัวหน้าก่อการจลาจลขึ้น กานธีถูกจับและต้องไปขังคุกไว้ที่เมือง
บลูมฟอนเทน (Bloemfontein) ในรัฐออเรนจ์ ฟรี สเตท (Orange Free State) แต่แล้ว
กานธีก็ได้รับการปลดปล่อย ได้มีการเจรจากันระหว่างรัฐบาลสหภาพแอฟริกาใต้และกานธี
จนที่สุดชาวอินเดียก็ถูกจับกุมก็ได้รับการปลดปล่อยทั้งหมด ซึ่งนับว่าเป็นชัยชนะของกานธี

เมื่อสงครามโลกครั้งที่หนึ่งเกิดขึ้น คนชกเดินทางกลับอินเดีย และมีส่วน
ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนต่าง ๆ ของชาวอินเดีย จนเป็นที่ยกย่องทั่วไป คนชกได้เรียก
ร้องให้อังกฤษให้อิสระภาพแก่อินเดีย ด้วยวิธีการเรียกร้องขอความเห็นใจ (แม้จะถูกจับ
และจำขังหลายครั้งหลายหน คนชกก็ไม่เลิกแสดงความตั้งใจ คนชกชักชวนให้ชาวอินเดีย
ทำการต่อสู้เพื่ออิสรภาพ แต่ไม่ให้ใช้วิธีรุนแรง ตัวเขาเองเคยอดอาหารเพื่อให้รัฐบาล
อังกฤษให้ความเป็นธรรมแก่อินเดีย และแก้ไขกฎหมายให้สิทธิปกครองตนเองแก่อินเดีย
บ้าง ในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ อังกฤษก็ประกาศใช้รัฐธรรมนูญปกครองอินเดีย แต่ผู้สำเร็จ
ราชการชาวอังกฤษยังคุมการต่างประเทศและการทหาร โดยไม่ต้องผ่านรัฐบาลอินเดีย

ในสมัยมหาสงครามครั้งที่สอง อินเดียไม่ค่อยได้ช่วยเหลืออังกฤษ มักมี
เหตุการณ์ไม่สงบเกิดขึ้น คนชกเองก็ถูกจับหลายครั้ง พอสงครามยุติลง อังกฤษจึง
ปล่อยให้อินเดียเป็นอิสระในวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ อินเดียแยกออกเป็นสองส่วน
คือ อินเดีย ประชาชนส่วนมากเป็นชาวฮินดู กับปากีสถาน ประชาชนเป็นพวกมุสลิม

คนชกดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาของรัฐบาลอินเดีย มีความตั้งใจที่จะรวมอินเดีย
ซึ่งแยกเป็นสองประเทศนี้เข้าด้วยกันให้ได้ ได้ออกเดินทางไปตามเมืองต่าง ๆ ชักชวน
ให้พวกฮินดูและมุสลิมเลิกการรังเกียจกัน ให้หันมาปรองดองสามัคคีกัน ขณะนั้นคนชก
ออกจากบ้านเพื่อไปร่วมทำกิจทางศาสนาในเช้าวันจันทร์ที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๑ ก็ถูก
เด็กหนุ่มชาวฮินดูคนหนึ่งยิงตาย

เคมาล

มุสตาฟา เคมาล (Muttafa Kemal) เป็น
 รัฐบุรุษยิ่งใหญ่ของตุรกี เกิดที่เมืองซาโลนิกา
 (Salonika) ในประเทศกรีซ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๓
 บิดาถึงแก่กรรมตั้งแต่เคมาลยังเด็กอยู่ เคมาลได้รับ
 การศึกษาขั้นต้นจากโรงเรียนในเมืองนั้น เป็นผู้เฉลียว
 ไม่ยอมดงใครง่าย ๆ เชื่อตัวเองมากกว่าคนอื่น ต่อ
 มาได้เข้าศึกษาวิชาทหารในโรงเรียนเตรียม นายร้อย
 พออายุได้ ๑๗ ปีก็ไปศึกษาต่อในโรงเรียนนายร้อยที่เมือง
 โมนาสตีร์ (Monastir) อีกสองปี ได้รับยศร้อยตรี
 ต่อมาเคมาลได้ถูกส่งไปศึกษาเพิ่มเติมที่โรงเรียนนาย

มุสตาฟา เคมาล

ทหารเสนาธิการที่กรุงคอนสแตนติโนเปอ (Constantinople) ที่นั่นเองเคมาลกับเพื่อนๆ
 ได้คบคิดกันจะทำการปฏิวัติ เพื่อยึดอำนาจจากสุลต่านอับดุลฮามิด (Abdul Hamid) ที่ ๒
 ซึ่งปกครองประเทศอย่างสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่จัดให้มีการปกครองระบอบประชา
 ชิบไตยขึ้น แต่แผนการล้มเหลวถูกจับกุมหมด แต่ระหว่างนั้นประเทศตุรกีกำลัง
 ยุ่ง บรรดาเมืองขึ้นต่างพากันแยกเป็นอิสระ เคมาลกับพวกจึงได้รับการปลดปล่อย และ
 ถูกส่งไปประจำที่เมือง ดามัสกัส (Damascus) เพื่อปราบกบฏชาวพื้นเมือง ต่อ
 จากนั้นเคมาลก็มีส่วนในการรบอีกหลายครั้ง ในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ เคมาลร่วมมือกับ
 เอนเวอร์ ปาชา (Enver Pasha) หัวหน้าคณะ เฮอร์กหนุ่ม (Young Turks) ทำการ

ยัดอำนาจได้สำเร็จ จัดตั้งคณะกรรมการแห่งสหภาพและพัฒนาการ (Committee of Union and Progress) ขึ้นปกครองประเทศตุรกี แต่กษัตริย์ยังคงเป็นประมุขของประเทศอยู่ตามเดิม ต่อมาเคมาตไม่เห็นด้วยในการที่เอนเเว ปาชา ทำสัญญาพันธมิตรทางทหารกับเยอรมัน จึงถูกส่งไปเป็นทศทหารประจำกรุงโซเฟีย (Sofia)

เมื่อสงครามโลกครั้งที่หนึ่งเกิดขึ้น เคมาตเข้าประจำแนวรบที่เกดดิโปลี (Gallipoli) ต่อมาถูกส่งไปประจำในซีเรีย จนสงครามยุติลง สู้ต่อต้านอาเฮดดิน (Vaheddin) ประมุของค์ใหม่ของตุรกียอมแพ้ กองทัพสัมพันธมิตรเข้ายึดครองกรุงคอนสแตนติโนเปอล

เคมาตไม่เห็นด้วยกับการยอมจำนน จึงรวบรวมทหารทำการกู้อิสรภาพต่อไป จัดตั้งรัฐบาลคณะชาตินิยมที่เมืองอังการา ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๓ สัมพันธมิตรก็ได้ทำสนธิสัญญาด้านติกาพกับรัฐบาลของตุรกี อาณาเขตตุรกีถูกแบ่งออกเป็นหลายส่วน อาณาเขตของตุรกี ในยุโรปคงเหลือเพียงบริเวณกรุงคอนสแตนติโนเปอลเท่านั้น เคมาตไม่พอใจสัญญาสันติภาพ จึงตั้งทัพเข้าโจมตีกองทหารสัมพันธมิตรที่ยึดครองตุรกี ขณะเดียวกันเองก็ระงับโอกาสที่จะได้คืนแดนจากตุรกี จึงรับอาสาสัมพันธมิตรยกเข้าค้ำทานกองทัพคณะชาตินิยมตุรกีต่อไป แต่ต่อหลัง ๆ ทัพกลับเป็นฝ่ายถอย จนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ ทัพกลับถอนทัพออกจากตุรกี กองทัพคณะชาตินิยมตุรกีก็เข้ากรุงคอนสแตนติโนเปอล สู้ต่อต้านอาเฮดดินเสียจนชนะ เคมาตจึงย้ายรัฐบาลมาตั้งที่กรุงคอนสแตนติโนเปอล ซึ่งเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น อิสตันบูล (Istanbul)

เคมาตเริ่มปรับปรุงประเทศเป็นการใหญ่ ประกาศใช้ระบอบการปกครองแบบสาธารณรัฐ ตัวเขาเองเป็นประธานาธิบดี เคมาตปรับปรุงการศาล การเศรษฐกิจ และการประชาคมเสียใหม่ ทำให้ตุรกีรุ่งเรืองและเข้มแข็งขึ้น เคมาตได้รับฉายาว่า อะตาเติก (Ataturk) แปลว่าบิดาของชาวตุรกี และสิ้นชีพตักษัยเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๓

๗๔๔

องค์การค้ำจุนครุสภา

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ตรัสภา

นายกำธร สัตถกุล ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

๑๐ สิงหาคม ๒๔๘๖